

อิทธิพลของเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายที่มีต่อวรรณกรรมไทย

เรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย ได้เข้ามาอิทธิพลต่อวรรณกรรมไทยในหลายยุคหลายสมัย วรรณกรรมไทยซึ่งถือกำเนิดขึ้นโดยได้รับอิทธิพลจากเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายมีด้วยกันทั้งสิ้นห้าเรื่อง แบ่งเป็นนวนิยายขนาดสั้นหนึ่งเรื่องและบทละครสี่เรื่อง ทั้งนี้อิทธิพลของเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายที่ปรากฏในวรรณกรรมไทยมีหลายลักษณะด้วยกันคือ

1. ดัดแปลงมา การดัดแปลง คือ การถ่ายทอดวรรณกรรมต่างประเทศให้เป็นเรื่องไทยโดยยังคงรักษาโครงเรื่องตามต้นฉบับเดิม เช่น เปลี่ยนชื่อตัวละครเป็นไทย สร้างบุคลิกตัวละคร จาก บทสนทนาเป็นแบบไทย เป็นต้น 1 วรรณกรรมไทยที่ดัดแปลงมาจากเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายได้แก่ บทละครเรื่องเรื่องสาวเครือฟ้า พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

2. นำเค้าเรื่องมาแต่งใหม่ การนำเค้าเรื่องมาแต่งใหม่ คือ ลักษณะงานเขียนที่ไม่ได้ตั้งใจจะดัดแปลงจากเรื่องของต่างประเทศ หากแต่ได้แนวคิดบางอย่างมาใช้โดยผู้แต่งจัดวางโครงเรื่อง สร้างตัวละครและรายละเอียดอื่นๆ ของเรื่องขึ้นเอง 2 วรรณกรรมไทยที่นำเค้าเรื่องมาจากเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายมีสองเรื่องด้วยกัน คือ นวนิยายขนาดสั้นเรื่องไอ ฮาน่า ชัง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และบทละครเรื่องเรื่องใจใจซังของพรานบุรุษ

1 รื่นฤทัย สัจจพันธ์, อิทธิพลของวรรณกรรมต่างประเทศในวรรณกรรมไทย, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยฯ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525), หน้า 292.

2 เรื่องเดียวกัน, หน้าเดิม.

3. แปลมาโดยตรง การแปล คือ การนำเรื่องราวจากภาษาหนึ่งมาถ่ายทอดเป็นอีกภาษาหนึ่งโดยรักษาเนื้อเรื่องหรือใจความให้ใกล้เคียงกับภาษาเดิมมากที่สุด 3 วรรณกรรมไทยที่แปลมาจากเรื่องมาตามบัตรเตอร์ฟลายโดยตรงได้แก่ บทละครซึ่งแปลจากอุปรากรเรื่องมาตามบัตรเตอร์ฟลาย สำนวนแปลของคชภูมิมาลาฉบับหนึ่ง และสำนวนแปลของ ลัดดา วงศ์สายัณห์ อีกฉบับหนึ่ง

ซึ่งเมื่อนำวรรณกรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลจากเรื่องมาตามบัตรเตอร์ฟลายมาแจกแจงในตารางโดยเรียงลำดับตามยุคสมัยที่แต่งแล้วจะได้ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงวรรณกรรมไทยทุกเรื่องที่ได้รับอิทธิพลจากเรื่องมาตามบัตรเตอร์ฟลายเรียงตามลำดับยุคสมัยที่แต่ง

วรรณกรรมไทย	รูปแบบ	สมัยที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	ลักษณะของอิทธิพล
1. ไอ ชาน่า ชัง	นวนิยายขนาดสั้น	รัชกาลที่ 5	รัชกาลที่ 6	นำเค้าเรื่องมาแต่งใหม่
2. สาวเครือฟ้า	บทละครร้อง	รัชกาลที่ 5	กรมพระนราฯ	ดัดแปลง
3. ใจใจซัง	บทละครร้อง	รัชกาลที่ 7	พราหมณ์	นำเค้าเรื่องมาแต่งใหม่
4. มาตามบัตรเตอร์ฟลาย	บทละครแปล	รัชกาลที่ 9	คชภูมิมาลา	แปลมาโดยตรง
5. มาตามบัตรเตอร์ฟลาย	บทละครแปล	รัชกาลที่ 9	ลัดดา วงศ์สายัณห์	แปลมาโดยตรง

การศึกษาอิทธิพลของเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายที่มีต่อวรรณกรรมไทยจะกระทำโดยนำวรรณกรรมไทยทั้งห้าเรื่องดังกล่าว มาศึกษาเปรียบเทียบกับเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายซึ่งเป็นต้นฉบับ โดยแบ่งประเภทตามลักษณะของอิทธิพลดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น

วรรณกรรมไทยที่ดัดแปลงมาจากเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย

1. บทละครเรื่องเรื่องสาวเครือฟ้า

บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า นับเป็นวรรณกรรมไทยซึ่งได้รับอิทธิพลจากเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนไทยเป็นครั้งแรก ทั้งยังเป็นเรื่องที่คนไทยรู้จักมากที่สุดใบบรรดาวรรณกรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลจากเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายทั้งหมด พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ หรือที่ทรงใช้นามแฝงในการนิพนธ์บทละครเรื่องนี้ว่า "ประเสริฐอักษร" กล่าวถึงที่มาของบทละครว่า "เขียนเรื่องคอมิกอบรา ฝรั่งเศสที่ชื่อ *

* ในยุคสมัยหนึ่ง ทางกรุงฝรั่งเศสได้ผูกขาดการแสดงมหาอุปรากรไว้แต่เพียงผู้เดียว ฉะนั้นทางฝ่ายเอกราชจึงต้องเปลี่ยนแนวทางการแสดงจากมหาอุปรากรมาเป็นการแสดงที่เรียกว่า โอเปรา โคมิก (Opéra Comique) อุปรากรแบบนี้แม้จะฟังดูคล้ายเป็นประเภทชวนหัว แต่แท้จริงแล้วมิใช่อุปรากรชวนหัวทุกเรื่อง ด้วยบางเรื่องอาจเคร่งเครียดกินใจแบบโศกนาฏกรรมก็ได้ เช่นนี้แล้วผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่า ในช่วงที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรอุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส นั้น ทางประเทศฝรั่งเศสคงจะจัดการแสดงอุปรากรเรื่องนี้ในแบบโอเปรา โคมิก อยู่ หากแต่พระองค์อาจจะทรงเรียกชื่ออุปรากรตามหลักภาษาอังกฤษ จึงได้ทรงเรียกเป็น คอมิก ออบรา (Comic Opera) อีกทั้งอาจจะทรงเข้าใจไปว่าอุปรากรเรื่องนี้เป็นอุปรากรฝรั่งเศส ดังนั้นเมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงนำเรื่องราวของอุปรากรที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเล่าประทานมาดัดแปลงเป็นบทละครเรื่องสาวเครือฟ้า จึงทรงเอย่อย่างถึงที่มาของบทละครเรื่องนี้ด้วยข้อความดังกล่าว

ชื่อตามบัตรเตอไฟล ได้จากหนังสือ"ไกลบ้าน" 4

อันหนังสือเรื่อง"ไกลบ้านนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์ในคราวที่เสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ.2450 (ค.ศ.1907) โดยได้ทรงพระราชนิพนธ์เป็นลายพระหัตถ์เลขา พระราชทานมายังสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้านิภาผดล ซึ่งสนองพระเดชพระคุณสมเด็จพระบรมชนกนาถฯ เป็นตำแหน่งราชเลขาธิการฝ่ายในอยู่ในสมัยนั้น รวมทั้งสิ้น 43 ฉบับด้วยกัน ในพระราชหัตถ์เลขาฉบับที่ 39 นั้น ปรากฏเนื้อความตอนหนึ่งซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเล่าถึงการเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรอุปากร เรื่องตามบัตรเตอไฟล ๗ สถานอุปากรแห่งหนึ่งในกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เนื้อความในพระราชหัตถ์เลขาตั้งกล่าวมีใจความว่า "... คำไปตุลครคอมมิโกอบรา ตามที่ได้กะไว้แต่แรก เป็นเรื่องที่เลื่องกว่าตึกนี้ เรียกชื่อเรื่องว่าตามบัตรเตอไฟล ผู้ที่เป็นมาตามบัตรเตอไฟลนี้ คือ มาตามคารที่เคซุดแล้วแต่ก่อน เสียเพราะแลใช้บทดีมาก เรื่องที่เล่นนี้ พุกเป็นเรื่องขี้ปูดากและเครื่องแต่งตัว ผู้หญิงขี้ปูดังนั้น ..." 5 ทั้งนี้ยังได้ทรงเล่าเรื่องราวของอุปากรในแต่ละฉากอย่างละเอียดตั้งแต่ต้นจนจบ ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากที่ทรงเล่าเรื่องราวในฉากแรกของอุปากรดังนี้

... มาตามบัตรเตอไฟลเป็นคนผู้หญิงขี้ปูดับรำ นายทหารเรือผู้หนึ่งเป็นเพื่อนกับกงสุลอเมริกันไปรักใคร่ผูกพันจนถึงได้แต่งงานตามประเพณีขี้ปูด ด้วยผู้หญิงรักผู้ชายจึงละศาสนา มาถือตามพัว พระขี้ปูดมาแข่งด่า แต่นายทหารกางกั้นไว้ ตกลงเป็นไต่อยู่เป็นพัวเมียกันจนมีลูกชายคนหนึ่ง ตอนนี้เป็นฉากแรกส่วนขี้ปูดมีผู้หญิงออกมาทักท้วงในเวลาแต่งงาน ... 6

4 ประเสริญอักษร [พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์], *สาวเครือฟ้า* (พระนคร: โรงพิมพ์แพร่การช่าง, 2506), หน้า 1. (นิพนธ์เป็นมรรณาการในการพระราชทานเพลิงศพหลวงประเสริญอักษร ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2506)

5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, *ไกลบ้าน*, เล่ม 2. (พระนคร: สำนักพิมพ์แพร่พิทยา, 2513), หน้า 643.

6 เรื่องเดียวกัน, หน้าเดิม.

นอกจากนี้ยังได้พระราชทานพระราชดำริที่มีต่ออุปการซึ่งได้ทอดพระเนตรว่า "... เรื่องราว น่าสงสารมาก ใช้บทดีเหลือเกิน เสียงดีทั้งผู้หญิงผู้ชาย มันโคมอยู่นิดเดียวที่เขาไม่ได้เจรจาใช้ ร้องทั้งสิ้น การที่จะร้องกระซิบกระซาบมันก็ไม่ได้ ต้องร้องกระซิบดังๆ เสียงก็ก้องไปทั้งนั้น แล แต่ต่างว่าไม่ได้ยิน นิสภาพก็มีเพลงแปลกๆ มาก เจือเพลงญี่ปุ่นไปทั้งนั้น เพราะตึก ..." 7

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จนิวัตพระนคร ได้ทรงนำเรื่องราว ของอุปการเรื่องนี้มาเล่าประทานแก่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ และใน เวลาต่อมาพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ได้ทรงถอดเนื้อเรื่องของอุปการ ที่ทรงเล่าอันเป็นเรื่องราวความรักระหว่างหญิงญี่ปุ่นและทหารเรือชาวอเมริกัน มาเป็นเรื่องราว ความรักระหว่างสาวชาวเหนือและทหารหนุ่มชาวกรุงเทพฯ โดยทรงพระนิพนธ์ให้เป็นละครร้อง ซ้อมเสรีจก์เล่นถวายหน้าพระที่นั่ง เป็นที่พอพระราชหฤทัยเป็นอันมาก 8

อย่างไรก็ตาม พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ จะได้ทรงนิพนธ์บท ละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* ไว้เมื่อปีใด ไม่เป็นที่ปรากฏแน่ชัด แต่หากถ้าข้อสันนิษฐานของ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ที่ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง *ไอ ชาน่า* ซัง ไว้เมื่อปี พ.ศ. 2443 นั้น เป็นข้อสันนิษฐานที่ถูกต้อง * บทละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* นั้นมิได้ ว่าเป็นวรรณกรรมไทยเรื่องที่สองที่ได้รับอิทธิพลจากเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย* ทั้งนี้เพราะแม้ ว่าจะมิสามารถระบุถึงปี พ.ศ. ที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงนิพนธ์บท ละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* ได้อย่างแน่นอน ทว่าก็เป็นที่น่าสังเกตอย่างแน่ชัดว่าพระองค์ได้ทรง นิพนธ์บทละครเรื่องนี้น่าจะหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จนิวัตพระ- นครเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2450 ได้ไม่นาน

7 เรื่องเดียวกัน, หน้า 646.

8 ม.จ.พรหมิลพรรณ รัชนี้, "คำนำ" ใน *สาวเครือฟ้า*, หน้า ค.

* ดูรายละเอียดในหน้า 164.

1.1 อิทธิพลของเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายในทละครเรื่องเรื่องสาวเครือฟ้า

ทละครเรื่องเรื่องสาวเครือฟ้าเป็นวรรณกรรมไทยที่ถือกำเนิดขึ้นจากการนำเรื่องราวความรักระหว่างหญิงญี่ปุ่นและทหารเรือชาวอเมริกันในอุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายมาดัดแปลงเป็นเรื่องราวความรักระหว่างสาวเหนือและทหารหนุ่มชาวกรุงเทพฯ โดยยังคงแก่นเรื่อง โครงเรื่อง และเนื้อหาในส่วนต่างๆ ไว้ตามต้นฉบับเดิม หากแต่ได้มีการปรับเปลี่ยนทุกสิ่งทุกอย่างในเรื่องให้มีลักษณะเป็นไทยมากที่สุด ฉะนั้นทละครเรื่องเรื่องสาวเครือฟ้า จึงมีอิทธิพลของอุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายปรากฏอยู่ในทุกส่วนของเรื่อง

1.1.1 อิทธิพลด้านแก่นเรื่อง แก่นเรื่องหลักและแก่นเรื่องรองในทละครเรื่องเรื่องสาวเครือฟ้าเป็นแก่นเรื่องซึ่งนำมาจากอุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย ทั้งนี้การเผชิญหน้าระหว่างหญิงญี่ปุ่นและนายทหารเรือชาวอเมริกัน ได้ถูกเปลี่ยนมาเป็นการเผชิญหน้าระหว่างสาวเหนือและนายทหารชาวกรุงเทพฯ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเผชิญหน้าระหว่างตะวันออกและตะวันตก ได้ถูกเปลี่ยนมาเป็นการเผชิญหน้าระหว่างตะวันออกด้วยกันเอง ทว่าเป็นตะวันออกที่ต่างเชื้อชาติกัน โดยทางฝ่ายสาวเหนือก็คือคนลาวซึ่งอาศัยอยู่ในแผ่นดินไทย ส่วนนายทหารชาวกรุงเทพฯ ก็คือคนไทยแท้ๆ เป็นเจ้าของประเทศ สถานการณ์ซึ่งเกิดขึ้นกับความรักของสาวเหนือและนายทหารชาวกรุงเทพฯ เป็นไปเฉกเช่นเดียวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับความรักของหญิงญี่ปุ่นและนายทหารชาวอเมริกัน ด้วยว่าสาวเหนือเป็นผู้ที่มอบความรักของเธอให้แก่นายทหารชาวกรุงเทพฯ อย่างจริงจัง แต่ความรักที่เธอได้รับกลับคืนมาจากเขากลับเป็นเพียงอารมณ์รักชั่วแล่นที่จืดจางไปตามกาลเวลา แม้การเผชิญหน้าระหว่างสาวเหนือและนายทหารชาวกรุงเทพฯ ในทละครเรื่องเรื่องสาวเครือฟ้า จะมีใช้การเผชิญหน้าระหว่างตะวันออกและตะวันตกดัง เช่นในอุปรากร กระนั้นการเผชิญหน้าที่เกิดขึ้นก็ยังคงเป็นการเผชิญหน้าระหว่างคนสองเชื้อชาติที่แตกต่างกันดุจเดิม

แม้จะมีหลายสิ่งหลายอย่างที่คล้ายคลึงกันมาก แต่คนไทยและคนลาวก็มีอาการรวมกันเป็นหนึ่งเดียวได้ ด้วยฝ่ายหนึ่งถือตนว่ายิ่งใหญ่เหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันดีว่าคนไทยและคนลาวซึ่งอาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยนั้น มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันตั้งพื้น้อง ทว่าในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ คนไทยก็มักจะดูถูกเหยียดหยามคนลาวว่าต่ำต้อยกว่าพวกน้องของตนเสมอ เช่นเดียวกับที่คนตะวันตกรู้จักจะดูถูกเหยียดหยามคนตะวันออก ความไม่เสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่าง

คนลาวและคนไทยนี้จึงทำให้คนลาวต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบคนไทยผู้เป็นเจ้าของประเทศเสมอ เมื่อเกิดการเผชิญหน้ากัน ฉะนั้นแม้การเผชิญหน้าที่เกิดขึ้นในทละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* จะมีใช้การเผชิญหน้าระหว่างตะวันออกและตะวันตกอีกต่อไป หากแต่เป็นการเผชิญหน้าระหว่างตะวัน ออกที่ต่างเชื้อชาติกัน แต่สิ่งที่เกิดขึ้นมิได้แตกต่างกันเลย

ในทละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* สาวเหนือรู้ซึ่งถึงความต่ำต้อยในเชื้อชาติของเธอดี ดังนั้นเธอจึงพูดกับนายทหารชาวกรุงเทพฯ ด้วยความเจียมเนื้อเจียมตัวเมื่อเขาแสดงให้เธอเห็น ว่ามีความพึงใจในตัวเธอตั้งแต่แรกพบ "ข้อยลาภาว, หรือจะก้าว เข่งเข่งอ้อ แค้นเพยอ้อ แค้นเพยอ, หยิ่งหมาย, นายร้อยตรี โอ้อปากเอ๋ยปาก ปากเอ๋ยข้อยอยากจะหยัน ร้อยดีพัน ดีรักนี้รักนั้น อย่าหลอกให้พ้นหาเลย" ⁹ แต่ไม่ว่าสาวเหนือจะพูดอย่างไร นายทหารหนุ่มก็ไม่ สนใจทั้งสิ้น ด้วยเขาหลงใหลในความงามของเธอจนถอนตัวไม่ขึ้นและหลงรักเธอในทันทีที่ได้เห็น ในที่สุดนายทหารชาวกรุงเทพฯ ก็ได้แต่งงานกับสาวเหนือสมความปรารถนา ฝ่ายสาวเหนือนั้นเมื่อ ตกเป็นภรรยาของนายทหารหนุ่มแล้ว เธอก็ได้ทุ่มเทความรักทั้งหมดให้แก่เขา ส่วนฝ่ายนายทหาร หนุ่มนั้นก็รักสาวเหนือมากเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากความโศกเศร้าอาลัยอาวรณ์ของเขาเมื่อต้อง จากเธอกลับไปราชการที่กรุงเทพฯ

ทรวงสลาย, นายร้อย, ละห้อยสัง เห็นสดหวัง, พาววิโชค, โศกส่อน ประโลมลูป, จุบน้อง, ประคองยื่น ถอนใจฝัน, เสน่หา, ลาดลึง เหลียวหลัง, อาลัยเหลือ, เครือฟ้า เอ๋ย จะชานเขย, ชานชิต, เผ้าคคิดถึง เป็นจนจิตร, ราชะกิจ, มาติดตรง เหลือรำพึง, เหลือกรรม, พี่จำจร ¹⁰

ทว่าความรักของฝ่ายชายที่มีต่อฝ่ายหญิงกลับไม่จริงจังยั่งยืนเหมือนที่ฝ่ายหญิงมีต่อฝ่ายชาย เพราะหลังจากที่จากไปได้ไม่นาน ฝ่ายชายก็ได้แต่งงานใหม่กับผู้หญิงชาวกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นคนไทย

⁹ ประเสริฐอักษร [พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์], *สาวเครือฟ้า*, หน้า 9.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

แท้เช่นเดียวกับเขา เมื่อสาวเหนือได้รับรู้เรื่องนี้ เธอก็เอาแต่ตำหนิตัวเองที่ไม่เจียมตัวว่าตัวเองเป็นลาว ริไปรักคนไทย สุดท้ายจึงต้องถูกทอดทิ้งเพราะตัวเธอต่ำต้อยไม่คู่ควรกับเขา

ข้อยขอยอด ขอย้อน ข้อยขอยอดขอยอด แต่ตัวของตัว โทษที่มันเมามาฆ่าแสน
เป็นลาวเป็นลาว ต่างตัวต่างแดน ก็ไม่เจียมตน รนชเง้อเพยอแค้น เสือกไปรักริใคร
ลาวกาเจ้าชู้ ที่รู้จักก็มีขมขมค สือกะไปรักพ่อหนุ่มไทย มันหน้าตานองร้องไห้ ออกไ้อ
อับประมาณกุเฮย" 11

การกระทำของนายทหารชาวกรุงเทพฯ แสดงให้เห็นว่า เขาเห็นสาวเหนือเป็นเพียงสาวลาวที่ต่ำต้อยด้อยค่า จึงรักเล่นเพียงชั่วครั้งชั่วคราวโดยที่มิได้คิดที่จะจริงจังด้วยแต่อย่างใด เมื่อได้รับสิ่งตอบแทนเช่นนี้ สาวเหนือจึงมีอาจทมิชีวิตอยู่อย่างอัปยศได้ ฉะนั้น เธอจึงตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อรักษาเกียรติยศศักดิ์ศรีของตัวเองไว้ สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นกับสาวเหนือจึงเป็นสภาพการณ์เดียวกันกับที่เกิดขึ้นกับหญิงญี่ปุ่นในอุปรากรเรื่องมาดามบัตเตอร์ฟลาย นั่นคือ ในที่สุดเธอก็ต้องตกเป็นฝ่ายสูญเสียและพ่ายแพ้เพราะเชื้อชาติของเธอได้รับการประเมินค่าว่าไม่สูงส่งเท่ากับเชื้อชาติของอีกฝ่ายหนึ่ง

1.1.2 อิทธิพลด้านโครงเรื่อง โครงเรื่องของบทละครเรื่องนี้เป็นโครงเรื่องซึ่งนำมาจากอุปรากรเรื่องมาดามบัตเตอร์ฟลายทั้งหมด โดยเพียงแต่เปลี่ยนจากการแต่งงานระหว่างหญิงญี่ปุ่นและนายทหารชาวอเมริกัน หรือระหว่างคนตะวันออกและคนตะวันตก มาเป็นการแต่งงานระหว่างสาวเหนือเชื้อชาติลาวและนายทหารหนุ่มชาวกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นคนไทยแท้ อันเป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัวคนไทยมากกว่าเรื่องราวในต้นฉบับเดิม ทั้งนี้โครงเรื่องทุกส่วนของบทละครเรื่องไม่ว่าจะเป็นในส่วนจุดเริ่มต้นของเรื่อง จุดเริ่มต้นของปมปัญหา ความเครียดขิงของปมปัญหา จุดขัดแย้งสุดขุดของเรื่อง ความคลี่คลายของปมปัญหา ตลอดจนจุดจบของเรื่อง ราว ล้วนแล้วแต่เป็นไปในลักษณะเดียวกับอุปรากรทั้งสิ้น

1.1.3 อิทธิพลด้านการดำเนินเรื่อง พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงแบ่งการดำเนินเรื่องในบทละครเรื่องเรื่องสาวเครือฟ้าออกเป็น 4 ชุด * ดังนี้

ชุดที่ 1 (สาวดี) ดำเนินเรื่องตั้งแต่นายทหารหนุ่มชาวกรุงเทพฯ นามว่าร้อยตรีพร้อม ได้รับคำสั่งให้มาปฏิบัติหน้าที่ที่เมืองเชียงใหม่และได้พบกับสาวเหนือผู้หนึ่งชื่อว่าสาวเครือฟ้า ร้อยตรีพร้อมเกิดความพึงพอใจในตัวของสาวเครือฟ้าตั้งแต่แรกพบ จึงได้ขอร้องให้พระรามพละพ่าย ซึ่งมีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาท่านข้าหลวงและเป็นสหายช่วยพูดจาช่วยสาวเครือฟ้าจากญาติผู้ใหญ่ของเธอ ในที่สุดสาวเครือฟ้าได้ตอบตกลงที่จะแต่งงานกับร้อยตรีพร้อม

ชุดที่ 2 (วิวาห์) กล่าวถึงงานวิวาห์ของสาวเครือฟ้าและร้อยตรีพร้อม

ชุดที่ 3 (ลา) กล่าวถึงเหตุการณ์ซึ่งร้อยตรีพร้อมลาจากสาวเครือฟ้าและลูกกลับไปราชการที่กรุงเทพฯ

ชุดที่ 4 (กลับ) ดำเนินเรื่องตั้งแต่สาวเครือฟ้าเฝ้าคอยการกลับมาของร้อยตรีพร้อม จนกระทั่งถึงตอนจบเมื่อสาวเครือฟ้าตัดสินใจฆ่าตัวตายหลังจากที่สามีของเธอพาผู้หญิงกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นภรรยาคนใหม่ของเขากลับมา

เห็นได้ว่าการดำเนินเรื่องในชุดที่ 2 และชุดที่ 4 ของบทละครเรื่องเรื่องสาวเครือฟ้า เป็นไปเฉกเช่นเดียวกับการดำเนินเรื่องในอุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย กล่าวคือ ในชุดที่ 2 ของบทละครเรื่อง ดำเนินเรื่องโดยกล่าวถึงงานวิวาห์ระหว่างสาวเครือฟ้าและร้อยตรีพร้อมซึ่ง ตรงกับการดำเนินเรื่องในองก์ที่ 1 ของอุปรากรที่กล่าวถึงงานวิวาห์ของโจโจซังและนิงเคอร์ตัน ส่วนในชุดที่ 4 ของบทละครเรื่องนั้น จะดำเนินเรื่องตามแบบอย่างในองก์ที่ 2 และองก์ที่ 3 ของอุปรากร โดยเริ่มต้นตั้งแต่เหตุการณ์ในช่วงที่สาวเครือฟ้ารอคอยการกลับมาของร้อยตรีพร้อมภายหลังจากที่เขาได้เดินทางกลับกรุงเทพฯไปแล้วชั่วระยะเวลาหนึ่ง ต่อเนื่องไปจนถึงเหตุการณ์การกระทำอัตวินิบาตกรรมของสาวเครือฟ้าในตอนจบของเรื่อง

* บทละครของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์โดยส่วนใหญ่ มักจะแบ่งการดำเนินเรื่องออกเป็นชุด ซึ่งสามารถเทียบเท่าได้กับองก์

แต่ทั้งนี้ บทละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* มีการดำเนินเรื่องที่แตกต่างไปจากการดำเนินเรื่องในอุปรากรเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* ในบางส่วน ดังจะเห็นได้ว่าเรื่องราวในบทละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* มิได้เริ่มต้นด้วยงานวิวาห์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงและฝ่ายชายเช่นเดียวกับในอุปรากร หากแต่เริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงความเป็นมาของตัวละครเอกฝ่ายหญิง ตัวละครเอกฝ่ายชาย และเหตุการณ์ที่ทั้งสองได้พบและรู้จักกัน ตามลำดับ ทั้งนี้บทละครเริ่มเรื่องว่า "สาวเอ๋ย, สาวเครือฟ้า เป็นกำพร้า, พ่อแม่, ก็แลหาย อยู่สำราญ, บ้านสวน, สงวนกาย ไม่สอต่อสาย, เสี่ยงคม, สมสกัน (...)"¹² นอกจากนี้แล้วในชุดที่ 3 ของบทละครยังได้กล่าวถึงเหตุการณ์ในช่วงที่ร้อยตรีพร้อมลาจากสาวเครือฟ้ากลับไปราชการที่กรุงเทพฯ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวมิได้นำเสนอไว้ในอุปรากรแต่อย่างใด แต่การจากไปของหญิงเคอร์ตันจะได้รับการบอกเล่าไว้ในคำสนทนาของตัวละครเมื่อเริ่มต้นเรื่องราวในองก์ที่ 3 เท่านั้น

เหตุที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงเปลี่ยนแปลงการดำเนินเรื่องในบทละครโดยนำเสนอเหตุการณ์ในชุดที่ 1 และชุดที่ 3 ไว้ในบทละครด้วยนั้น น่าจะเป็นเพราะการนำเสนอเหตุการณ์ในส่วนนี้เข้ามา เป็นการเปิดโอกาสให้พระองค์สามารถที่จะใส่ลักษณะความเป็นไทยเข้ามาในบทละครได้มากยิ่งขึ้น ดังเช่นเหตุการณ์ซึ่งทรงนำเสนอไว้ในชุดที่ 1 ของบทละคร เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงประเพณีในการมีคู่ครองของหญิงชาย โดยทรงแสดงให้เห็นว่าตามประเพณีของไทยนั้น เมื่อหญิงชายเกิดผูกสัมพันธ์กันแล้ว ก็จะต้องทำให้ถูกต้องตามธรรมเนียม ฝ่ายชายจะต้องจัดผู้ใหญ่มาหาคู่ขอสู่ฝ่ายหญิงจากญาติผู้ใหญ่ของเธอให้เป็นที่เรียบร้อย จากนั้นจึงจะจัดพิธีวิวาห์ด้วยกันเป็นสามีภรรยากันอย่างถูกต้อง เหตุการณ์ดังกล่าวคือเหตุการณ์ที่พระรามผละพาซึ่งเป็นผู้ใหญ่ของทางฝ่ายร้อยตรีพร้อมได้หาคู่ขอสู่สาวเครือฟ้าจากผู้ใหญ่ของทางฝ่ายเธอ

ยิ้มพลาง, ย่างย่อง, ไปมองหาแม่เฝ้าบุญ, ตรูตา, พ่อเฝ้าสน เรียกชายตา, ออกมา, บอกขุบล, แน่นายนคน, นั้นเขาเอื้อ, สาวเครือฟ้า เป็นคนดี, มีปัญญา, ชตาขึ้น อย่าเหม่อมึน, ละล้าละล้ง, เชื้อฟั้งข้า ถ้าหนุ่มสาว, กล่าวตรง, ปลงวิญญาณ ข้าจะจัด,

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

เครื่องวิวาทน์, มาแต่งงาน 13

ส่วนเหตุการณ์ในชุดที่ 3 นั้น ทรงนำเสนอให้เห็นถึงประเพณีการแสดงความเคารพต่อสามีของหญิงชาวเหนือ กล่าวคือ ในระหว่างที่ร้อยตรีพร้อมกำลังกล่าวคำอำลาต่อสาวเครือฟ้า ก่อนหน้าที่จะเดินทางกลับไปราชการยังบ้านเกิดของเขานั้น สาวเครือฟ้าได้สยายผมของเธอลงมาเช็ดเท้าของเขา ซึ่งการกระทำดังนี้ ตามประเพณีของชาวเหนือถือได้ว่าเป็นการแสดงความเคารพอย่างสูงสุดเท่าที่ภรรยาจะพึงทำต่อสามีของเธอได้ "สาวเครือฟ้า, ส่งลูกยา, ใหลี่เลี้ยง ฉ้ออันเคียง, อูระตัน, สอนอัน แก่ระหมวด, เม่าหี, ชูลีกร, ขอศีลพร, เช็ดเท้า, แพบจ่าบ๋ลย์" 14

1.1.4 อิทธิพลด้านเนื้อเรื่อง พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงคงเนื้อเรื่องหลักของอุปรากรไว้เป็นส่วนใหญ่ แต่ทั้งนี้ได้ทรงเปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางส่วนในบทละครของพระองค์ให้แตกต่างไปจากต้นฉบับเดิมบ้าง ฉะนั้นบทละครเรื่องสาวเครือฟ้าจึงมีเนื้อเรื่องที่คล้ายคลึงกับอุปรากรเรื่องมาตามบัตรเตอร์ฟลายมาก จะแตกต่างกันก็แต่เฉพาะในรายละเอียดเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากตารางเปรียบเทียบดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

13 เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

14 เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบเนื้อเรื่องของอุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายและบทละครเรื่อง เรื่อง
สาวเครือฟ้า

อุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย	บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า
-	<p>- สาวเครือฟ้ากำลังเก็บดอกไม้ในสวนเพื่อจะฝากตาบยายไปขายที่ในเมือง ช่วงขณะนั้นพระรามผละพ่ายซึ่งเป็นที่ปรึกษาท่านข้าหลวงเมืองเชียงใหม่ได้พาร้อยตรีพร้อมซึ่งเพิ่งย้ายมาประจำการที่เชียงใหม่ผ่านมาเห็นเข้าพอดีเมื่อร้อยตรีพร้อมเห็นสาวเครือฟ้าก็หลงรักในทันที จึงขอร้องให้พระรามผละพ่ายช่วยเป็นพ่อสื่อไปสู่ขอพ่ายหญิงจากญาติผู้ใหญ่ของเธอ</p>
-	<p>- ร้อยตรีพร้อมเกี้ยวพาราสีสาวเครือฟ้าและขอแต่งงานกับเธอ สาวเครือฟ้ารู้สึกพึงพอใจในตัวของร้อยตรีพร้อมเช่นกันจึงตอบตกลงด้วยความยินดี</p>
<p>- โกะโระพาหิงเคอร์ตันเดินชมบ้านและเรียกคนรับใช้มาแนะนำให้เขารู้จัก จากนั้น โกะโระได้รายงานถึงความพร้อมของพิธีวิวาห์ที่เขาเป็นผู้ดำเนินการให้หิงเคอร์ตันทราบ</p>	-
<p>- ชาร์ปเลสเดินทางมาร่วมงานวิวาห์และกล่าวเตือนหิงเคอร์ตันว่าอย่าเห็นการแต่งงานครั้งนี้เป็นเรื่องล้อเล่น จากนั้นเขาได้พูดคุยกับโจโจ้ซังและสอบถามความเป็นมาของเธอ</p>	-

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบเนื้อเรื่องของอุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายและบทละครเรื่อง
สาวเครือฟ้า

อุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย	บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า
<p>- โจโจซึ่งนำสมบัติส่วนตัวของเธอ พร้อมทั้ง ห่อของห่อหนึ่งออกมาให้ฟังเคอร์ตันดู โกะโระ บอกให้ฟัง เคอร์ตันรู้ว่าสิ่งของที่อยู่ในห่อคือมิด ซึ่งสมเด็จพระจักรพรรดิได้พระราชทานให้บิดา ของโจโจซึ่งใช้ฆ่าตัวตาย</p>	-
<p>- โจโจซึ่งนำกล่องใส่ดวงวิญญาณของบรรพ- บุรุษออกมาให้ฟังเคอร์ตันดู พร้อมทั้งบอกต่อ เขาว่าเธอแอบเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ ตามเขาแล้ว</p>	-
<p>- ข้าหลวงประจำเมืองนางาซากิและนาย ทะเบียนได้เข้ามาประกอบพิธีแต่งงานโดยให้ คู่บ่าวสาวร่วมลงนามในใบทะเบียนสมรส</p>	<p>- เจ้าบ่าวแห่ขันหมากมาที่บ้านเจ้าสาว ญาติผู้ใหญ่ของเจ้าสาวออกมาต้อนรับขันหมาก จากนั้นมีการผูกข้อมือบ่าวสาวและให้ศีลให้พร</p>
<p>- ลุงของโจโจซึ่งซึ่งบวชเป็นพระปรากฏตัว ขึ้นกลางงานและกล่าวประณามที่โจโจซึ่งแอบ เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์</p>	<p>- พระรูปหนึ่งปรากฏตัวขึ้นกลางงาน และ เมื่อเห็นสาวเครือฟ้าเข้าพิธีวิวาห์กับร้อยตรี พร้อม พระรูปนั้นก็รู้สึกเดือดดาลและอาละวาด ให้ล้มเลิกพิธีเสีย เพราะไม่ต้องการให้สาว เครือฟ้าแต่งงานกับผู้ชายไทย</p>
<p>- ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงของโจโจซึ่งพากันกล่าว ประณามเธอตามลุงของเธอ</p>	-

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบเนื้อเรื่องของอุปรากรเรื่องมาตามัตเตอร์ฟลายและบทละครเรื่องเรื่อง
สาวเครือฟ้า

อุปรากรเรื่องมาตามัตเตอร์ฟลาย	บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า
- ฟิงเคอร์ตันขับไล่ลุงของโจโจ้ซังและญาติพี่น้องเพื่อนฝูงของเธอออกไปจากงาน	- ร้อยตรีพร้อมขับไล่พระออกไปจากงาน
- ลุงและญาติพี่น้องเพื่อนฝูงของโจโจ้ซังกล่าวสาปแช่งและตัดเป็นตัดตายกับเธอ	-
- ฟิงเคอร์ตันปลอมประโลมโจโจ้ซังให้คลายทุกข์ได้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	-
- บ่าวสาวเข้าห้องหอ	- บ่าวสาวเข้าห้องหอ
- ฟิงเคอร์ตันใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับโจโจ้ซังที่บ้านซึ่งเขาได้มอบหมายให้พ่อสื่อหาคู่จัดหาไว้ให้	- ร้อยตรีพร้อมใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสาวเครือฟ้าที่บ้านของเธอ โดยมีตาบยายและสาวใช้คนสนิทชื่อคำเจิดอาศัยรวมอยู่ด้วย
- หลังจากใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง ฟิงเคอร์ตันก็ถูกเรียกตัวกลับประเทศสหรัฐอเมริกา และหลังจากที่ฟิงเคอร์ตันจากไปได้ไม่นาน โจโจ้ซังก็ได้ให้กำเนิดบุตรชายแก่เขา	- หลังจากใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง สาวเครือฟ้าได้ให้กำเนิดบุตรชายแก่ร้อยตรีพร้อม และหลังจากที่เธอให้กำเนิดบุตรได้ไม่นาน ร้อยตรีพร้อมก็ถูกเรียกตัวกลับไปราชการที่กรุงเทพฯ

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบเนื้อเรื่องของอุปรากรเรื่องมาตามัตเตอร์ฟลายและบทละครเรื่อง
สาวเครือฟ้า

อุปรากรเรื่องมาตามัตเตอร์ฟลาย	บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า
-	- ในวันที่จะต้องออกเดินทาง ร้อยตรีพร้อมได้กล่าวอำลาสาวเครือฟ้าและลูก จากนั้นสาวเครือฟ้าได้ส่ายผมของเธอลงมาเช็ดเท้าของสามี
- ก่อนที่จะจากไป ฟิงเคอร์ตันได้ให้คำมั่นสัญญาแก่ใจโจซึ่งว่าจะกลับมาหาเธอเมื่อนกโรวินสร้างรังใหม่อีกครั้งหนึ่ง	- ก่อนที่จะจากไป ร้อยตรีพร้อมได้ให้คำมั่นสัญญาแก่สาวเครือฟ้าว่าเมื่อเสร็จภารกิจแล้วจะรีบกลับมาหาเธอและลูกทันที
- ชุสกีสวดมนต์และกล่าวคำอธิษฐานต่อพระพุทธรูปเพื่อขอให้ช่วยจัดทุกข์บำรุงสุขแก่นายสาวของเธอ โดยมีใจโจซึ่งนั่งฟังอยู่ข้างๆ	-
- ใจโจซึ่งพูดคุยกับชุสกีถึงปัญหาด้านการเงินด้วยเงินค่าใช้จ่าอยู่ที่ฟิงเคอร์ตันให้ไว้ก่อนจากไปกำลังจะหมดลง	-
- ชาร์ปเลสมาหาใจโจซึ่งเพื่อจะแจ้งข่าวเรื่องการแต่งงานใหม่ของฟิงเคอร์ตันแก่เธอ โดยมีโกะโระเป็นพยาน	-

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบเนื้อเรื่องของอุปรากรเรื่องมาตามัตเตอร์ฟลายและบทละครเรื่อง
สาวเครือฟ้า

อุปรากรเรื่องมาตามัตเตอร์ฟลาย	บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า
<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าชายยะมะโตะริมาหาโจโจ้ซึ่งเพื่อที่จะเกลี้ยกล่อมให้เธอยอมแต่งงานกับเขา โดยมีโกะโระคอยให้การสนับสนุน 	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าสาขน้ำผึ้งมาหาสาวเครือฟ้าเพื่อเกลี้ยกล่อมให้เธอยอมแต่งงานกับเขา
<ul style="list-style-type: none"> - โกะโระบอกให้เจ้าชายยะมะโตะริรู้ว่า หิงเคอร์ตันกำลังจะเดินทางกลับมานางาซากิ 	-
<ul style="list-style-type: none"> - หลังจากที่เจ้าชายยะมะโตะริและโกะโระกลับไปกันแล้ว ชาร์ปเลสได้นำจดหมายที่หิงเคอร์ตันเขียนมาถึงเขาออกมาอ่านให้โจโจ้ฟัง 	<ul style="list-style-type: none"> - หลังจากที่เจ้าสาขน้ำผึ้งกลับไปแล้ว พระรามผละพ่ายได้มาหาสาวเครือฟ้าเพื่อที่จะแจ้งให้เธอทราบว่าร้อยตรีพร้อมกำลังจะเดินทางมาถึงเชียงใหม่
<ul style="list-style-type: none"> - โจโจ้ซึ่งไม่เข้าใจข้อความในจดหมาย ชาร์ปเลสจึงพยายามบอกเธอเป็นนัยๆ และแนะนำให้เธอแต่งงานกับเจ้าชายยะมะโตะริ ซึ่งคำแนะนำดังกล่าวสร้างความไม่พอใจแก่โจโจ้ซึ่งมาก เธอจึงเชิญให้ชาร์ปเลสกลับไป 	-
<ul style="list-style-type: none"> - โจโจ้ซึ่งกล่าวคำขอโทษต่อชาร์ปเลส และเรียกลูกชายของเธอให้ออกมาพบเขา พร้อมทั้งขอร้องให้ชาร์ปเลสช่วยบอกให้หิงเคอร์ตันรู้ว่าเธอได้ให้กำเนิดลูกชายแก่เขาแล้ว 	-

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบเนื้อเรื่องของอุปกรรเรื่องมาตามบัตรเตอร์ฟลายและบทละครเรื่อง เรื่อง
สาวเครือฟ้า

อุปกรรเรื่องมาตามบัตรเตอร์ฟลาย	บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า
<p>- หลังจากที่ซาร์ปเลสกลับไปแล้ว ชุสกีได้เข้ามาบอกกับโจโจซึ่งว่าโกะโระเที่ยวไปพูดให้คนทั้งเมืองฟังว่าลูกของเธอเป็นลูกไม่มีพ่อ เมื่อโกะโระเข้ามาพูดแก้ตัว โจโจซึ่งจึงคว้ามืดของบิดามาไล่แทงจนเขาต้องรีบวิ่งหนีไป</p>	-
<p>- โจโจซึ่งเห็นเรือรบของฟิงเคอร์ตันแล่นเข้ามาจอดเทียบท่า</p>	-
<p>- โจโจซึ่งเตรียมการต้อนรับฟิงเคอร์ตันโดยสั่งให้ชุสกีนำดอกไม้มาตกแต่งบ้านให้สวยงาม และขอให้ชุสกีช่วยแต่งตัวให้เธออย่างงดงามที่สุด โดยนำชุดแต่งงานมาให้เธอสวมใส่ ทั้งยังตัวเธอก็ได้แต่งตัวให้ลูกของเธอ</p>	<p>- สาวเครือฟ้าเตรียมการต้อนรับร้อยตรี หรือโดยสั่งให้คำเจ็ดไปเก็บดอกไม้มาตกแต่งบ้านให้สวยงาม และตัวเธอกับคำเจ็ดก็ได้ช่วยกันแต่งตัวให้ลูกน้อยและตัวเองอย่างงดงาม</p>
<p>- โจโจซึ่งใช้นิ้วมือเจาะประตูให้เป็นรูโหว่สามรูเพื่อที่เธอ ลูกชายของเธอ และชุสกีจะได้ใช้แอบดูฟิงเคอร์ตัน</p>	-

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบเนื้อเรื่องของอุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายและบทละครเรื่อง
สาวเครือฟ้า

อุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย	บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า
<p>- โจโจซึ่งรอคอยฟังเคอร์ตันอยู่จนดึกก็ยังไม่ มีแว้วว่าเขาจะกลับมา และเมื่อรอจนถึงดึก ลูกชายของโจโจซึ่งและชลุสกีมีอาการทรุดต่อไป ได้ จึงพากันนอนหลับอยู่กับที่ แต่โจโจซึ่งยัง เฝ้ารออยู่ต่อไปเพียงผู้เดียวโดยไม่ยอมนอน จนกระทั่งเช้า</p>	<p>- สาวเครือฟ้ารอคอยร้อยตรีพร้อมอยู่จนดึก ก็ยังไม่มีแว้วว่าเขาจะกลับมา และเมื่อรอ จนถึงดึก ลูกชายของสาวเครือฟ้าและคำเจ็ด มีอาการทรุดต่อไปได้ จึงพากันนอนหลับอยู่กับที่ แต่สาวเครือฟ้ายังเฝ้ารออยู่ต่อไปเพียงผู้เดียว โดยไม่ยอมนอนจนกระทั่งเช้า</p>
<p>- ชลุสกีตื่นขึ้นมาในตอนเช้าเห็นโจโจซึ่งยังคง รอคอยฟังเคอร์ตันอยู่อย่างเดิมจึงขอร้องให้ไป พักผ่อนนอนหลับเสียบ้าง โจโจซึ่งจึงอ้อมลุกขึ้น ไปนอนตามคำขอร้องของชลุสกี</p>	<p>- คำเจ็ดตื่นขึ้นมาในตอนเช้าเห็นสาวเครือ ฟ้ายังคงรอคอยร้อยตรีพร้อมอยู่อย่างเดิมจึงขอ ร้องให้ไปพักผ่อนนอนหลับเสียบ้างโดยสัญญาว่า ถ้าร้อยตรีพร้อมมาจะปลุก สาวเครือฟ้าจึงอ้อม ลุกเข้าไปนอนในห้องตามคำขอร้องของคำเจ็ด</p>
<p>- หลังจากที่โจโจซึ่งเข้าไปพักผ่อนได้เพียง ครู่เดียว ฟิงเคอร์ตันก็เดินทางมาถึงพร้อมกับ ชาร์ปเลสและเคทซึ่งเป็นภรรยาคนใหม่ของ เขา หากแต่เคทมีกล้าที่จะเข้าไปในบ้านด้วย จึงยืนรออยู่ในสวน ฟิงเคอร์ตันจึงเข้าไปใน บ้านกับชาร์ปเลส และได้พบกับชลุสกีซึ่งมาเปิด ประตูรับ</p>	<p>- หลังจากที่สาวเครือฟ้าเข้าไปพักผ่อนเพียง ครู่เดียว ร้อยตรีพร้อมซึ่งบัดนี้ได้เลื่อนยศเป็น ร้อยเอกและได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น หลวงณรงค์รักษ์ก็ได้เดินทางมาถึงพร้อมกับพระ รามพละพ่ายและจำปาซึ่งเป็นภรรยาคนใหม่ ของเขา ทั้งสามคนเข้ามาในบ้านพร้อมกัน และได้พบกับคำเจ็ด</p>
<p>- ชลุสกีรับอาสาที่จะขึ้นไปปลุกโจโจซึ่ง แต่ ฟิงเคอร์ตันได้ห้ามไว้</p>	<p>- ร้อยตรีพร้อมสั่งให้คำเจ็ดไปอ้อมลูกชายมา ให้เขา และสั่งว่าไม่ต้องปลุกสาวเครือฟ้า</p>

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบเนื้อเรื่องของอุปรากรเรื่องมาตามัตเตอร์ฟลายและบทละครเรื่องเรื่อง
สาวเครือฟ้า

อุปรากรเรื่องมาตามัตเตอร์ฟลาย	บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า
<p>- ชุสกีชี้ชวนให้ฟิงเคอร์ตันดูดอกไม้ที่โจโจซัง สั่งให้นำมาตกแต่งห้องเพื่อต้อนรับเขา</p>	-
<p>- ชุสกีได้ยินเสียงคนเดินอยู่ในสวน และ เมื่อมองออกไปก็เห็นหญิงสาวคนหนึ่งยืนอยู่ ชาร์ปเลสจึงบอกให้ชุสกีรู้ว่าผู้หญิงคนนั้นคือ ภรรยาคนใหม่ของฟิงเคอร์ตัน และเขาก็ได้ เกลี้ยกล่อมให้ชุสกีลงไปสวนเพื่อที่จะได้ให้ คำปรึกษากับภรรยาของฟิงเคอร์ตันในเรื่องที่ เธอจะขอรับลูกของโจโจซังไปอุปการะ</p>	-
<p>- เมื่อชุสกีออกไปแล้ว ฟิงเคอร์ตันได้มอง สำรวจห้องที่เขาเคยอยู่ และเมื่อพบว่าทุก อย่างในห้องยังคงอยู่ในสภาพเดิม เขาก็รู้สึก เสียใจและสำนึกผิดในการกระทำของตัวเอง</p>	-
<p>- ชาร์ปเลสต่อว่าฟิงเคอร์ตันที่ไม่เชื่อคำตัก เตือนของเขา</p>	-
<p>- ฟิงเคอร์ตันขอร้องให้ชาร์ปเลสช่วยมอบ เงินแก่โจโจซังแทนเขา และเดินหนีไป</p>	-

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบเนื้อเรื่องของอุปรากรเรื่องมาตามัต์เตอร์ฟลายและบทละครเรื่องเรื่อง
สาวเครือฟ้า

อุปรากรเรื่องมาตามัต์เตอร์ฟลาย	บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า
<p>- ชุสสุกาเคทเข้ามาในบ้าน และเคทได้ขอร้องให้ชุสสุกาช่วยพูดกับโจโจซึ่งถึงเรื่องที่เธอจะขอรับลูกชายของโจโจซึ่งไปอุปการะ</p>	<p>-</p>
<p>- โจโจซึ่งลงมาจากข้างบนบ้านเพราะคิดว่าฟังเคอร์ตันกลับมาแล้ว หากแต่เมื่อลงมาถึงเธอก็กลับเห็นแต่ชาร์ปเลสและหญิงสาวแปลกหน้าคนหนึ่งยืนอยู่</p>	<p>- สาวเครือฟ้าออกมาจากห้องเพราะคิดว่าร้อยตรีพร้อมกลับมาแล้ว แต่เมื่อได้เห็นสาวเครือฟ้า ร้อยตรีพร้อมก็รีบหลบเข้าหลังต้นไม้ สาวเครือฟ้าจึงเห็นแต่พระพละพ่ายและหญิงแปลกหน้าคนหนึ่งกำลังเด็ดดอกไม้ในสวน</p>
<p>- โจโจซึ่งพยายามสอบถามไปว่าหญิงแปลกหน้าผู้นั้นคือใคร แต่เธอก็มีได้รับคำตอบใดๆ ทว่าเมื่อเห็นชุสสุกาให้ เธอก็สามารถคาดเดาได้ว่าหญิงผู้นั้นคือภรรยาคนใหม่ของฟังเคอร์ตัน</p>	<p>- สาวเครือฟ้าพอจะคาดการณได้เองว่าหญิงแปลกหน้าผู้นั้นคือภรรยาคนใหม่ของร้อยตรีพร้อม แต่เพื่อความแน่ใจเธอได้ขอพูดคุยกับพระรามพละพ่าย ซึ่งพระรามพละพ่ายก็ได้บอกความจริงแก่เธอ</p>
<p>- เคทได้กล่าวขอโทษโจโจซึ่งที่เธอเป็นต้นเหตุของเรื่องราวที่เกิดขึ้น</p>	<p>- จำปาขึ้นจ้องมองสาวเครือฟ้าและแสดงกิริยาก้าวร้าวใส่อย่างไม่เกรงใจ พระรามพละพ่ายจึงพาจำปาออกไป</p>

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบเนื้อเรื่องของอุปรากรเรื่องมาตามัตเตอร์ฟลายและบทละครเรื่อง
สาวเครือฟ้า

อุปรากรเรื่องมาตามัตเตอร์ฟลาย	บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า
<p>- เศษปรารภกับชาร์ปเลสถึงเรื่องที่เธอจะ ขอรับลูกของโจโจซึ่งไปอุปการะ เมื่อโจโจซึ่ง ได้ยินเข้าจึงเอ่ยปากยินยอมที่จะยกลูกชายของ เธอให้เศ แต่เธอขอให้ฟังเคอร์ตันเป็นผู้มา รับลูกของเขาด้วยตัวเองในอีกครึ่งชั่วโมง</p>	<p>-</p>
<p>- เมื่อทุกคนกลับไปแล้ว โจโจซึ่งขอร้องให้ ชลุสกีปล่อยเธอไว้ตามลำพังเพื่อที่เธอจะได้พัก ผ่อนอย่างสงบ</p>	<p>- เมื่อทุกคนกลับไปแล้ว สาวเครือฟ้าเฝ้าแต่ ร้องไห้คร่ำครวญถึงเรื่องที่เกิดขึ้น คำเจดจึง เข้ามาปลอบใจและแนะนำให้เธอแต่งงานใหม่ บ้าง คำแนะนำของคำเจดทำให้สาวเครือฟ้า โกรธมาก เธอจึงไล่ให้คำเจดออกไปจากห้อง</p>
<p>- โจโจซึ่งนำมิดของบิดาออกมาเพื่อที่จะปลิด ชีวิตตัวเอง แต่ยังไม่ทันลงมือ ชลุสกีก็ได้ส่งลูก ของเธอเข้ามาในห้องเสียก่อน และเมื่อได้ เห็นหน้าลูก โจโจซึ่งจึงทิ้งมิดและวิ่งเข้าไปอุ้มเขา เอาไว้</p>	<p>- สาวเครือฟ้าเปลื้องผ้าออกมาเพื่อจะผูกคอตาย แต่ยังไม่ทันลงมือ คำเจดก็อุ้มลูกชาย ของเธอเข้ามาขวางไว้เสียก่อน และเมื่อได้ เห็นหน้าลูก สาวเครือฟ้าจึงเข้าไปกอดเขา เอาไว้</p>
<p>- โจโจซึ่งเก็บมิดขึ้นมา แล้วเดินเข้าไปหลัง ฉากนั้น จากนั้นเธอจึงได้เชือดคอตัวเอง</p>	<p>- สาวเครือฟ้าหยิบมิดหมอบของบิดาออกมา แล้วเดินเข้าไปในห้องใน จากนั้นเธอจึงได้ เชือดคอตัวเอง</p>

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบเนื้อเรื่องของอุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายและบทละครเรื่อง
สาวเครือฟ้า

อุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย	บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า
- บทนั้นมีข้อความจารึกไว้ว่า "Death with honor for those who cannot live with honor" *	- บทนั้นมีข้อความจารึกไว้ว่า "เสียชีพอย่าเสียชื่อนาน, กระจ่างตัว" 15
- โจโจซึ่งออกมาจากฉากนั้นโดยมีผ้าพันอยู่รอบคอ จากนั้นเธอก็ได้พยายามกระเสือกกระสนเข้าไปหาลูกของเธอ	- สาวเครือฟ้าได้ยินเสียงเรียกของร้อยตรีหรือจึงคลานออกมาจากห้องใน
- นิงเคอร์ตันและชาร์ปเลสได้กลับมาที่บ้านของโจโจซึ่งอีกครั้งหนึ่ง และเมื่อเข้ามาในบ้าน ทั้งสองก็ได้เห็นโจโจซึ่งกำลังยกมือขึ้นไปถูๆ จากนั้นเธอก็สิ้นใจ	- ร้อยตรีพร้อมร้องเรียกสาวเครือฟ้าอยู่ข้างนอก สาวเครือฟ้าพยายามคลานไปเปิดประตู แต่ยังไม่ถึงก็ขาดใจตายเสียก่อน
- นิงเคอร์ตันลงไปคุกเข่าอยู่ที่ข้างศพของโจโจซึ่ง และชาร์ปเลสก็ตรงเข้าไปอ้อมลูกของเธอมากอดไว้หลังสะอื้นไห้	-

15 ประเสริฐอักษร [พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์],
สาวเครือฟ้า, หน้า 39.

* ดูเชิงอรรถในหน้า 79

จากตารางเปรียบเทียบข้างต้นทั้งหมดจะเห็นได้ว่า บทละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* มีรายละเอียดของเหตุการณ์น้อยกว่าอุปรากรเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* มาก เนื่องจากพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิประพันธ์พงศ์ ทรงตัดเนื้อเรื่องส่วนที่เป็นรายละเอียดซึ่งไม่เข้ากับลักษณะของความเป็นไทย หรือไม่มีความสำคัญต่อการดำเนินเรื่องออกไปเสียมาก แต่ทั้งนี้พระองค์ได้ทรงคงเนื้อเรื่องหลักที่มีความสำคัญต่อการดำเนินเรื่องไว้ทั้งหมด โดยทรงปรับเปลี่ยนให้มีลักษณะของความเป็นไทยมากที่สุด ดังเช่นเมื่อสังคมไทยไม่มีประเพณีการแต่งงานแบบชั่วคราวซึ่งมีพ่อสื่อหาคู่เป็นผู้ดำเนินการ เช่นในยุคนั้นหนึ่งของประเทศญี่ปุ่น พระองค์จึงได้ทรงปรับเปลี่ยนให้พระรามผลพ่ายเป็นผู้ชักนำให้ร้อยตรีพร้อมได้พบกับสาวเครือฟ้าและเกิดหลงรักจึงจัดผู้ใหญ่มาสู่ขอตามประเพณี

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเรื่องราวในบทละครเรื่องซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิประพันธ์พงศ์ทรงตัดแปลงมาจากอุปรากรเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* จะเป็นที่ยอมรับชมชอบของผู้ชมในทุกยุคทุกสมัยอย่างกว้างขวาง หากแต่ได้มีผู้ที่แสดงความไม่เห็นด้วยในการที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิประพันธ์พงศ์ทรงจบเรื่องราวในบทละครของพระองค์ตามเรื่องราวเดิมในตอนจบของอุปรากร เนื่องด้วยเห็นว่าในความเป็นจริงนั้น การฆ่าตัวตายเมื่อถูกผู้ชายทอดทิ้งมิใช่วิสัยของหญิงสาวชาวเหนือแต่อย่างใด ทั้งนี้ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ซึ่งไม่เห็นด้วยกับการคงเนื้อเรื่องส่วนนี้ไว้ตามต้นฉบับเดิมได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

... เช่นเดียวกับบทละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* ข้าพเจ้าก็จะยอมรับเป็นวรรณคดีไทยไม่ได้ เพราะผู้หญิงไทย โดยเฉพาะชาวเหนือ ไม่นิยมฆ่าตัวตายเพราะผู้ชายทิ้ง ถ้าเป็นชาวภาคกลางที่ถูกพ่อแม่ด่า หรือต้องอับอายสุดประมาณ ก็ยังพอมีเหตุผลให้ถึงแก่ฆ่าตัวตาย ถ้าผู้หญิงไทยทั่วไปฆ่าตัวตายเพราะไปเมืองอื่นแล้วพาเมียใหม่กลับมา ก็เห็นจะไม่มีผู้หญิงไทยเหลือในประเทศไทยอีกคน ... 16

16 ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, *วิเคราะห์วรรณคดีไทย* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2517), หน้า 109-110.

1.1.5 อิทธิพลด้านตัวละคร ตัวละครสำคัญทั้งหมดในอุปรากรเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย* ยกเว้นเพียงโกะโระ ได้รับการดัดแปลงเป็นตัวละครในบทละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* นอกจากนี้ยังมีตัวละครประกอบในอุปรากรอีกส่วนหนึ่งซึ่งได้รับการคงไว้เป็นตัวละครประกอบในบทละครเรื่องด้วย ซึ่งเมื่อนำตัวละครในฉบับอุปรากรมาเทียบเคียงกับตัวละครในบทละครเรื่องแล้วจะได้ดังนี้

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบตัวละครในอุปรากรเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย* และบทละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า*

ตัวละครในอุปรากรเรื่อง <i>มาดามบัตเตอร์ฟลาย</i>	ตัวละครในบทละครเรื่อง <i>เรื่องสาวเครือฟ้า</i>
โจโจซัง	สาวเครือฟ้า
ฟิงเคอร์ตัน	ร้อยตรีพร้อม
ชาร์ปเลส	พระรามพละพ่าย
ซุสูกิ	คำเจ็ด
เจ้าชายยะมะโตะริ	เจ้าสายน้ำผึ้ง
เคท	จำปา
ทรีบีล	พ่อแดง
ลุงของโจโจซังซึ่งบาชเป็นพระ	ตุ๊ป้า *
เพื่อนของโจโจซัง	เพื่อนของสาวเครือฟ้า
คนรับใช้ของเจ้าชายยะมะโตะริ (ไม่ระบุชื่อ)	คนรับใช้ของเจ้าสายน้ำผึ้ง (ชื่อนางอังกาฬและหนานนิล)

* "ตุ๊" เป็นภาษาเหนือ แปลว่า พระ

เนื่องจากบทละครเรื่อง *สาวเครือฟ้า* มีรายละเอียดของเนื้อเรื่องบางส่วนแตกต่างไปจากอุปรากรเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* อีกทั้งเนื้อเรื่องของบทละครยังได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีลักษณะความเป็นไทยทั้งหมด ฉะนั้นตัวละครสำคัญในบทละครซึ่งดัดแปลงมาจากตัวละครสำคัญในอุปรากรจึงมีบทบาทและบุคลิกลักษณะบางส่วนแตกต่างไปจากตัวละครต้นแบบ รวมทั้งยังมีรายละเอียดบางประการ เช่น อาชีพ ตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นไทยทั้งหมด ดังจะเปรียบเทียบให้เห็นได้ดังนี้

1.1.5.1 *สาวเครือฟ้า* เป็นตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินเรื่องในบทละคร โดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ เช่นเดียวกับ *โจโจ* ซึ่งในอุปรากร พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงบอกเล่าถึงความเป็นมาและสภาพชีวิตของ *สาวเครือฟ้า* ไว้ในตอนต้นของบทละครดังต่อไปนี้

สาวเอช, สาวเครือฟ้า เป็นกำพร้า, พ่อแม่, ก็แลหาย อยู่สำราญ, บ้านสวน, สงวน
กาย ไม่สอดสร้อย, เสี่ยงมคม, สมสนธิ มีบัวสาว, ลาวล่า, ชื่อคำเจ็ด คนเก่าแก่,
แต่เกิด, ปฏิสนธิ กับแม่คุณ, บุญทรูอยู่อีกคน พ่อเถาสัน, คนอาศัย, เหมือนชายตา
ทุกเย็นเช้า, สาวเจ้า, เผ่าลงสวน รดน้ำ, พรานดินปรน, ต้นพฤษภา ล้วนไม้ผล,
ดอกเครือ, ฝ่อลดา เก็บผัก, กรองชาย, ที่ในเวียง สงบเสี่ยง, เจียมตัว, กลัวราศี
ไม่เคยมี, คาวลือ, เสียชื่อเสียง ถึงการใหญ่, ที่ไหน, ไม่ไกลเคียง ถนนมเลียง, ครอบ
ครว, ไปเช้าวัน 17

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า *สาวเครือฟ้า* มีความเป็นมาซึ่งแตกต่างไปจาก *โจโจ* ด้วยเหตุ
ว่าเธอกำพร้าทั้งพ่อและแม่ ในขณะที่ *โจโจ* ยังมีแม่อยู่ นอกจากนี้ *สาวเครือฟ้า* ยังไม่มีญาติพี่น้อง
เหลืออยู่อีกเลย เธอมีเพียงสาวใช้ซึ่งเป็นคนเก่าแก่ที่อยู่ด้วยกันมาตั้งแต่เกิด และพ่อเฒ่าแม่เฒ่า
ซึ่งเธอเคารพรักเหมือนตากับยายเท่านั้น ส่วน *โจโจ* นั้นมีญาติพี่น้องหลายคน หากแต่ในที่สุด
เธอก็ถูกญาติพี่น้องทุกคนตัดขาดไปจนหมดสิ้น แต่ทั้งนี้ *สาวเครือฟ้า* ก็มาจากครอบครัวที่มีสกุล เช่น

เดียวกับใจโจชัง ดั่งจะเห็นได้จากคำพูดของพระรามผลพวงซึ่งกล่าวกับร้อยตรีพร้อมในตอนหนึ่งว่า "นายรักหรือ, สาวชื่อสาวเครือฟ้า ลูกกำพร้า, มีสกุล, เป็นบุญสร้าง ..." 18 อย่างไรก็ตาม มิได้มีการบอกเล่าไว้เลยว่าได้เกิดอะไรขึ้นกับครอบครัวของสาวเครือฟ้าจึงทำให้เธอต้องมาใช้ชีวิตเรียบง่ายดังที่เป็นอยู่

แต่แม้ว่าสาวเครือฟ้าจะต้องกลายสภาพจากคนที่มีสกุลมาเป็นหญิงชาวบ้านธรรมดาๆ คนหนึ่งเช่นเดียวกับใจโจชัง ทว่าเธอก็มิได้ประสบกับความยากลำบากมากเท่ากับที่ใจโจชังต้องเผชิญ ทั้งนี้เพราะเธอมีความสุขกับชีวิตที่เรียบง่ายโดยการหาเลี้ยงชีพด้วยการปลูกดอกไม้และเก็บผลผลิตพาทากับขายไปขายในเมือง ส่วนใจโจชังนั้น เธอต้องหันมาชีวิตอาชีพเป็นเกอิชาซึ่งเป็นอาชีพที่ต่ำต้อยในสังคมเพื่อหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัวของเธอ

นอกเหนือจากนั้นแล้ว ข้อความข้างต้นยังแสดงให้เห็นว่า พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงสร้างให้สาวเครือฟ้ามีบุคลิกลักษณะของกุลสตรีไทยที่เรียบร้อยสงบ สงัด รุ้จักการวางตัว รักนวลสงวนตัว แตกต่างจากใจโจชังซึ่งมีบุคลิกลักษณะของสาวน้อยที่ยังไร้เดียงสา มองเห็นความรักเป็นสิ่งสวยงาม และยอมทำทุกอย่างเพื่อความรักจนขาดความยับยั้งชั่งใจ

หากแต่ไม่ว่าสาวเครือฟ้าจะแตกต่างจากใจโจชังอย่างไร เธอก็ยังคงมีบุคลิกลักษณะสำคัญที่เหมือนกับใจโจชังซึ่งเป็นตัวละครต้นแบบอย่างมาก กล่าวคือ เธอเป็นนั้หญิงที่สวยงาม ชื่อสัตย์ และจงรักภักดีต่อชายผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นสามีของเธอ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่รักเกียรติยศศักดิ์ศรีของตัวเองอย่างที่สุด ขณะที่ใจโจชังปฏิเสธที่จะแต่งงานใหม่กับเจ้าชายยะมะ โตะริและเพ็ญรอกอยการกลับมาของหญิงเคอร์ตัน สาวเครือฟ้าก็ปฏิเสธที่จะแต่งงานใหม่กับเจ้าชายน้ำผึ้งและเพ็ญรอกอยการกลับมาของร้อยตรีพร้อมด้วยความอดทนยิ่ง

สาวเครือฟ้า, ฝั่งว่า, หน้าสลด ไ้วะยศ, ขอนขิ่ง, ฝั่งหน้าบึง ฝั่งข้อมมี, ฝั่งพร้อม,

ข้อมรำพึง บ่นคิดถึง, ก้นอยู่, อย่ายุเบง, พ่อเจ้าเรือน, เหมือนเจ้า, ลาวประจำ ไม่
 ความมา, อลุ่มอเลี้ย, เมียของเขา, ไม่รักองค์, ทนงโถม, มาโลมเล่า ข้อยจะทูล, พ่อ
 เจ้า, ชีวิตร่่อง, ยืนฎีกา, ข้าหลวง, ต่างพระองค์ ไปรดอย่าหลง, จงออก, ไปนอก
 ห้อง แม่เจ้าขึ้น, ไร่ไร, จะไปร้อง พุดเท่านั้น, หันช่อง, เข้าห้องบัง ... 19

ส่วนการกระทำซึ่งแสดงให้เห็นว่าสาวเครือฟ้าเป็นผู้หญิงที่รักเกียรติยศศักดิ์ศรีของเธอ
 เป็นอย่างยิ่งเช่นเดียวกับโจโจซึ่งนั้น จะเห็นได้จากการที่เธอตัดสินใจฆ่าตัวตายเมื่อรู้ว่าร้อยตรี
 พร้อมแต่งงานใหม่กับผู้หญิงชาวกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นไปเช่นเดียวกับที่โจโจซึ่งตัดสินใจปลิดชีพตัวเอง
 เมื่อรู้ว่าหญิงเคอร์ตันแต่งงานใหม่กับหญิงอเมริกัน ทั้งนี้ก่อนที่จะลงมือกระทำอัตวินิบาตกรรม สาว
 เครือฟ้าได้พรั่งพรูคำพูดออกมาว่า เธอยินดีตายเสียดีกว่าที่จะมีชีวิตอยู่อย่างอัปยศเพราะถูกผู้ชาย
 ทอดทิ้ง คำพูดของเธอจึงยิ่งตอกย้ำให้เห็นว่าเกียรติยศศักดิ์ศรีมีความสำคัญต่อเธอมากเพียงใด

... ไ้อ้ประดาษ, เสียชาติ, เกิดเป็นหญิง เพชอหึ่ง, รักเขา, เอาเป็นัว เขามี
 เมีย, ทิ้งเสีย, เหมือนควายัว ข้าพเมีย, ไหมมาชั่ว, หยามให้อาย จะอยู่ไป, ไย
 เล่า, สาวเครือฟ้า เสียแรงรัก, หักชีวา, บุชาถวาย ชาตินี้สั้น, วาสนา, ขอลาตาย
 ข้อยเกิดกาย, ชาติใหม่, ให้อู้กัน อยามีใคร ข้อนใจ, ข้อนรัก ให้อู้ม้ค, สองชม, สม
 มิ่งขวัญ ... 20

บุคลิกลักษณะของสาวเครือฟ้าที่เหมือนกับโจโจซึ่งอีกประการหนึ่งก็คือ เธอไม่สามารถ
 ควบคุมอารมณ์ของเธอได้มากนัก ทั้งนี้จะเห็นได้จากสภาพของเธอภายหลังจากที่ได้รับรู้ว่าร้อยตรี
 พร้อมมีภรรยาใหม่ "กระแทกองค์, ลงกะนั้น, สิ้นดิน กำศามูลิน, สมประดี, ทวีเศร่า ทั้งรัก,
 ทั้งแค้น, แล่นเร้า สิ้นอาลัย, ลูกเต้า, ชีวิตร่ัว ..." 21 หลังจากนั้นสาวเครือฟ้าได้พยายาม
 ที่จะฆ่าตัวตาย โดยในตอนแรกเธอคิดที่จะผูกคอตาย แต่ทว่าสาวใช้คนสนิทได้อุ้มลูกของเธอเข้า

19 เรื่องเดียวกัน, หน้า 26.

20 เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

21 เรื่องเดียวกัน, หน้าเดิม.

มาขัดขวางไว้เสียก่อน ความเป็นห่วงลูกทำให้สาวเครือฟ้าเลิกคิดที่จะฆ่าตัวตาย หากแต่เมื่อสาวใช้ขโมยลูกของเธอออกไปแล้ว เธอกลับคิดที่จะฆ่าตัวตายอีก แต่ก่อนที่เธอจะลงมือทำอะไรลงไป ตากับยายก็ได้เข้ามาเตือนสติเธอด้วยความหวังไขว่ "สาวเครือฟ้า, มีปัญญา, อย่าบ้าโศก แม้เป็นโรค, ลำพองพิศม์, ด้วยฤทธิ์หึง มันไม่ไป, ถึงไหน, ไข้อยู่ทั้ง หน้าเท่าหน้า นกหนึ่ง, กิ่งพิศม์ ขึ้นตึงตึง, คลั่งไคล้, ไปกะมัน เป็นตกกัน, ตัวเตี้ย เสียจริต โทรมนัส, กัดฟัน, กลืนชีวิตร์ ไม่กัวัน, มันก็ปลิด ฤทธิ์ไม่นาน" 22 กระนั้นก็ตามแม้ว่าสาวเครือฟ้าจะได้รับการเตือนสติถึงสองครั้งสองคราก็หาไม่ประโยชน์ไม่ เพราะเธอได้ตัดสินใจปลิดชีพตัวเองในที่สุด

1.1.5.2 ร้อยตรีพร้อม เป็นตัวละครเอกฝ่ายชายที่มีบทบาท คล้ายคลึงกับฟิงเคอร์ตันมาก เขาจะปรากฏตัวในชุดที่ 1, ชุดที่ 2, ชุดที่ 3 และตอนกลางของชุดที่ 4 จนกระทั่งจบเรื่อง ร้อยตรีพร้อมเป็นนายทหารเช่นเดียวกับฟิงเคอร์ตัน เขาเป็นทหารชาวกรุงเทพฯ ซึ่งได้รับคำสั่งให้มาปฏิบัติหน้าที่ที่เมืองเชียงใหม่ และ ณ ที่แห่งนี้ เขาได้พบรักกับสาวเครือฟ้าและได้แต่งงานอยู่กับเธอจนมีลูกชายด้วยกันคนหนึ่ง แต่ในเวลาต่อมาเขาได้ทอดทิ้งเธอไปแต่งงานกับหญิงคนใหม่ ซึ่งการกระทำของเขาเป็นเหตุให้สาวเครือฟ้าต้องฆ่าตัวตายหนีความอับโชคไปในที่สุด พฤติกรรมของร้อยตรีพร้อมแสดงให้เห็นว่าเขาเป็นมนุษย์ที่รักง่ายลืมง่าย ไม่มีสัจจะ ไม่มีความจริงจัง และไม่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ซึ่งบุคลิกลักษณะเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นบุคลิกลักษณะที่ปรากฏอยู่ในตัวฟิงเคอร์ตันทั้งสิ้น

ความรักของร้อยตรีพร้อมที่มีต่อสาวเครือฟ้าเป็นความรักที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และจบสิ้นลงอย่างรวดเร็ว เหตุที่เป็นเช่นนั้นเป็นเพราะเขามีได้รักเธอด้วยความจริงจัง หากเพียงแต่หลงใหลในความงามของเธอเท่านั้น ดังจะเห็นได้ว่า ทั้งๆ ที่เพิ่งจะเคยพบกับสาวเครือฟ้าเป็นครั้งแรก ร้อยตรีพร้อมถึงกับสารภาพกับพระรามพละนายผู้เป็นสหายว่าหลงรักสาวเครือฟ้าเสียแล้ว "ร้อยตรีพร้อม, ขอมตรง, ว่าหลงรัก ยิงพิศนักตร์, ๆ ยิงพา, ฉ่าฉวี ยิงพิศเนตร์, ๆ ยิงพา, ช่าอินทรีย์ ยิงพิศโธม, ๆ ยิงฉี่, กระชุ่มพอง จะพิศไหน, งานนั้น, ชัญเชียงใหม่

แมนเพื่อนได้, เขยชม, ประสมสอง จะแสนสาวดี, มีชอคลาด, ประคองน้อง จึงสนอง, พจนา, ว่านอน" 23

เมื่อแต่งงานอยู่กับสาวเครือฟ้าได้ไม่นาน ร้อยตรีพร้อมก็ได้รับคำสั่งให้กลับไปราชการที่กรุงเทพฯ เขาจึงจำต้องลาจากภรรยาและลูกไป แต่ก่อนจะจากไปเขาได้ให้คำมั่นสัญญากับสาวเครือฟ้าอย่างหนักแน่นว่าจะรีบกลับมาหาเธอและลูกเมื่อภารกิจเสร็จสิ้น หากแต่เขาก็มิได้รักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับเธอแต่อย่างใด เพราะเมื่อวันเวลาผ่านไป ข้าวคราวของเขาก็เจือบหาย ช้ำรายในเวลาที่ต่อมา ร้อยตรีพร้อมซึ่งได้รับการเลื่อนยศเป็นร้อยเอกและได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงณรงค์รักษ์ ยังได้พบภรรยาคนใหม่ซึ่งเป็นผู้หญิงกรุงเทพฯ กลับมาที่เชียงใหม่ เพื่อที่จะมารับลูกชายของเขาซึ่งเกิดจากสาวเครือฟ้าไปเลี้ยงดู

ถึงแม้ว่าร้อยตรีพร้อมจะมีบทบาทและบุคลิกลักษณะที่คล้ายคลึงกับฟิงเคอร์ตันมากดังที่ได้วิเคราะห์มาแล้วก็ตาม ทว่าบุคลิกลักษณะของฟิงเคอร์ตันก็มิได้ปรากฏอยู่ในตัวร้อยตรีพร้อมทั้งหมด จะเห็นได้ว่า แม้ฟิงเคอร์ตันจะกระทำสิ่งที่เลวร้ายต่อใจโจชัง หากแต่เขาก็ยังรู้สึกสำนึกผิดและเสียใจในการกระทำของตัวเอง รวมทั้งยังได้พยายามที่จะชดเชยความผิดของเขาด้วยการมอบเงินให้แก่โจโจชังไว้ใช้สำหรับยังชีพ ในส่วนของร้อยตรีพร้อมนั้น เขามิได้แสดงท่าทีหรือกระทำสิ่งใดที่บ่งบอกให้รู้ว่าเขารู้สึกสำนึกผิดหรือเสียใจต่อการกระทำของตัวเองเลย ตรงกันข้ามเขากลับคำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ของตัวเองเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ทั้งนี้เมื่อเดินทางมาถึงบ้านของสาวเครือฟ้า ร้อยตรีพร้อมรีบสั่งการให้คำเจ็ดไปอ้อมลูกมาให้เขาโดยที่ไม่ต้องแจ้งต่อสาวเครือฟ้า ผู้เป็นแม่ของลูก "หลวงณรงค์ ตรงเจอ, คำเจ็ดหลัง เข้อย่างอิง, ตึงตัง, ฝิ่งเข้าสอน อ้อมลูกข้า, มาทัง, กำลั้งนอน, อย่าปลุกแม่, แสนงอน, เบื่อร้อนใจ" 24 การกระทำของร้อยตรีพร้อมแสดงให้เห็นถึงความเลวร้ายของเขาซึ่งมีมากยิ่งขึ้นไปกว่าฟิงเคอร์ตันเสียอีก

23 เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

24 เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

1.1.5.3 พระรามพละพ่าย เป็นตัวละครฝ่ายชายซึ่งมีบทบาท สำคัญรองลงไปจากร้อยตรีพร้อม เช่นเดียวกับที่ชาร์ปเลสมีบทบาทสำคัญรองลงไปจากหญิงเคอร์ตัน บทบาทของพระรามพละพ่ายในบทละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* มีอยู่ค่อนข้างมากในชุดที่ 1 และชุด ที่ 4 ส่วนในชุดที่ 2 มีอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น พระรามพละพ่ายยังคงมีบทบาทสำคัญในฐานะที่ เป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือตัวละครเอกทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย เช่นเดียวกับชาร์ปเลส อีกทั้งยังคงบุคลิกลักษณะของความเป็นผู้มีน้ำใจและมีความเมตตาากรุณา ซึ่งเป็นบุคลิกลักษณะที่สำคัญยิ่งของ ชาร์ปเลสไว้

ในบทละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* พระรามพละพ่ายมีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาของท่านข้า หลวงเมืองเชียงใหม่และเป็นสหายของร้อยตรีพร้อม ทั้งนี้แม้ว่าพระรามพละพ่ายจะยังคงบทบาท สำคัญในฐานะที่เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือตัวละครเอกทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายอยู่ก็ตาม ทว่าความ ช่วยเหลือของพระรามพละพ่ายที่ปรากฏในบทละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* นี้เป็นความช่วยเหลือซึ่ง แตกต่างไปจากความช่วยเหลือของชาร์ปเลสในอุปรากรเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย* ที่เป็นเช่นนั้น เป็นเพราะพระรามพละพ่ายเป็นผู้ช่วยเหลือให้ร้อยตรีพร้อมได้แต่งงานกับสาวเครือฟ้า โดยเขา ได้ทำหน้าที่เป็นพ่อสื่อแนะนำให้คนทั้งสองได้รู้จักกัน และยังได้ทำหน้าที่พูดจาสุขุขสาวเครือฟ้าจาก ญาติผู้ใหญ่ของเธอให้แก่ร้อยตรีพร้อมด้วย ในการนี้พระรามพละพ่ายได้ให้คำรับรองความประพฤติ ของร้อยตรีพร้อมแก่ตาบิชายของสาวเครือฟ้าว่า "... แน่นายคน, นั้นเขาเอื้อ, สาวเครือฟ้า เป็นคนดี, มีปัญญา, ชตาชื่น, อย่านุ่มนอบ, ละล้าละล้ง, เชื้อฝรั่ง, ถ้าหนุ่มสาว, กล่าวตรง, ปลงวิญา, ข้าจะจัด, เครื่องวิวาห์, มาแต่งงาน" ²⁵

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้พระรามพละพ่ายมีลักษณะที่แตกต่างจากชาร์ปเลส กล่าวคือ เขาจะเห็นอกเห็นใจฝ่ายหญิงเป็นอย่างมากและแสดงออกอย่างชัดเจนดังจะเห็นได้จากการที่เขา รู้สึกเป็นทุกข์เป็นร้อนกับข่าวคราวของร้อยตรีพร้อมซึ่งเจ็บหายไ้ และเมื่อมีข่าวว่าร้อยตรีพร้อม กำลังจะเดินทางมาถึงเชียงใหม่ พระรามพละพ่ายจึงรีบนำข่าวดีนี้มาแจ้งแก่สาวเครือฟ้าในทันที ทันใด แต่แล้วข่าวดีก็กลับกลายเป็นข่าวร้ายเมื่อร้อยตรีพร้อมกลับมาพร้อมกับภรรยาคนใหม่ ใน

25 เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

ฐานะที่มีส่วนช่วยเหลือให้ร้อยตรีพร้อมได้แต่งงานกับสาวเครือฟ้า อีกทั้งยังช่วยออกหน้ารับรองคุณความดีของร้อยตรีพร้อมแก่ญาติผู้ใหญ่ของสาวเครือฟ้าด้วย พระรามพละพ่ายจึงรู้สึกเคืองแค้นในการกระทำของร้อยตรีพร้อมมาก รวมทั้งยังรู้สึกละอายใจที่ตัวเองมองคนผิดไปจนสร้างความชอกช้ำระกำใจให้เกิดแก่ผู้หนึ่งคนหนึ่งซึ่งตั้งมั่นอยู่ในความดีมาโดยตลอด ทั้งนี้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงกล่าวถึงท่าทีของพระรามพละพ่ายเมื่อได้พบกับสาวเครือฟ้าว่า "ท่านพระราม, ทั้งคร้าม, ทั้งกระดาก ทั้งเคืองมาก, ทั้งสงสาร, เหงือกกาฬไหล ช้องหม้มๆ, คับข้อง, สท่อนใจ," 26 พร้อมกันนี้พระรามพละพ่ายยังได้พูดกับสาวเครือฟ้าว่า "ฉันผิดแล้ว, เมียใหม่, เขามีมา ขึ้นกระทรวง, ได้เป็นหลวง, ผนังครักษ์ ดำรงค์ศักดิ์, ร้อยเอก, ทหารหน้า ตุโน่นแน่, นั้นแหละแม่, นางจำปา ภรรยาหลวงผนัง, ทนใจ" 27

จะเห็นได้ว่าชาร์ปเลสมีได้ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกับพระรามพละพ่าย เขาจึงมิได้มีลักษณะทุกข์ร้อนใจมากเช่นนี้ ซึ่งสาเหตุที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงสร้างตัวละครพระรามพละพ่ายให้มีความแตกต่างไปจากชาร์ปเลสดังที่กล่าวมานี้ น่าจะเป็นเพราะทรงพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงให้ตัวละครของพระองค์มีลักษณะนิสัยเป็นไทยมากที่สุด

1.1.5.4 คำเจ็ด เป็นตัวละครฝ่ายหญิงซึ่งมีบทบาทสำคัญรองลงไปจากสาวเครือฟ้าเช่นเดียวกับที่ชุสุกมีบทบาทสำคัญรองลงไปจากโจโจซัง คำเจ็ดยังคงมีบทบาทเป็นตัวละครคอนเฟอแดนทเช่นเดียวกับชุสุกซึ่งเป็นตัวละครต้นแบบ เธอเป็นสาวใช้คนสนิทของสาวเครือฟ้าที่มีบทบาทอยู่เกือบตลอดทั้งเรื่องเช่นเดียวกับชุสุก โดยเธอจะปรากฏตัวอยู่เคียงข้างนายสาวของเธอตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นในยามสุขหรือยามทุกข์

บทบาทของคำเจ็ดคล้ายคลึงกับชุสุกมาก หากแต่ตัวละครทั้งสองจะมีความเป็นมาที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยตรงที่ว่า คำเจ็ดเป็นสาวใช้คนเก่าแก่ของสาวเครือฟ้าซึ่งอยู่ด้วยกันมาตั้งแต่เกิด แต่ในอุปรากรระบุไว้เพียงว่าชุสุกเป็นสาวใช้ที่ติดตามรับใช้โจโจซังมานานแล้วเท่านั้น

26 เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

27 เรื่องเดียวกัน, หน้าเดิม.

หาว่าไม่ว่าจะแตกต่างกันอย่างไร บุคลิกลักษณะของคำเจดก็มีได้มีอะไรแตกต่างไปจากชู้สูกิเลย ด้วย เธอเป็นสาวใช้ที่ซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อสาวเครือฟ้าเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับที่ชู้สูกิซื่อสัตย์ และจงรักภักดีต่อใจโจชัง อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างจะมีอยู่บ้างตรงที่การแสดงออกของคำเจด จะค่อนข้างเปิดเผยและรุนแรงกว่าชู้สูกิ

ความซื่อสัตย์และจงรักภักดีของคำเจดที่มีต่อสาวเครือฟ้านั้นจะเห็นได้จากเหตุการณ์ในหลายๆ ตอน เช่น เหตุการณ์ในช่วงที่สาวเครือฟ้ารอคอยการกลับมาของร้อยตรีพร้อมอยู่ตลอดทั้งคืนโดยไม่ยอมหลับนอนนั้น คำเจดก็ได้มาอยู่เป็นเพื่อนด้วย และหลังจากที่รอคอยอยู่ตลอดทั้งคืนแล้วร้อยตรีพร้อมไม่กลับมา คำเจดก็รู้สึกเป็นทุกข์และเดือดเนื้อร้อนใจไม่น้อยไปกว่าสาวเครือฟ้า ดังจะเห็นได้จากกิริยาอาการของเธอดังนี้ "สาวคำเจด, จริงใจ, ไม่สับรับ, ยืนจับๆ, จ้องจ่อ, บ่ไกล หน้าเป็นมัน, หน้านี้นาง, หมายหัวใจ นี่เมื่อไหร่, นายฮ้อย, จะลอมมา" 28 นอกจากนี้เมื่อร้อยตรีพร้อมพาภรรยาคนใหม่ของเขากลับมาที่บ้านของสาวเครือฟ้า คำเจดยังได้แสดงอาการเจ็บแค้นแทนนายสาวของเธอเป็นอย่างมาก "... คำเจดเคือง, เต็มแก้ว, จะแระ หอย นายหม้อย, ตาห้าม, ก็คร้ามรอ" 29 และเมื่อเห็นสาวเครือฟ้าร้องไห้คร่ำครวญถึงเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างทุกข์เวทนา คำเจดก็ยังเคืองแค้นและสงสารเห็นใจนายสาวของเธอมากยิ่งขึ้น "สาวคำเจด, ใจจะขาด, อาฆาตแค้น สงสารแสน จะสงสาร, สะท้านให้ ..." 30

ในตอนจบของเรื่อง บทบาทของทั้งสองเหมือนกันคือ คำเจดต้องสูญเสียนายสาวของเธอไป เช่นเดียวกับชู้สูกิหลังจากที่ได้พยายามขัดขวางไม่ให้สาวเครือฟ้าฆ่าตัวตาย แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ

1.1.5.5 เจ้าสาขาน้ำผึ้ง เป็นตัวละครที่ได้รับอิทธิพลมาจากตัวละครเจ้าชายขะมะโตะริ เห็นได้จากบทบาทของทั้งสองที่เหมือนกันคือ จะมีบทบาทในเรื่องเพียง

28 เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

29 เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

30 เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

เล็กน้อย หากแต่เป็นตัวละครสำคัญที่ช่วยให้มองเห็นถึงความซื่อสัตย์และจงรักภักดีของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีต่อสามีของเธอได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้เจ้าสาขน้ำผึ้งยังมีบุคลิกลักษณะสำคัญที่คล้ายคลึงกับเจ้าชายขะมะโตะริ นั่นคือ เขาเป็นเจ้านายเมืองเชียงใหม่ซึ่งมีฐานะร่ำรวย และเขาก็ใช้ความร่ำรวยซื้อหาความสุขให้กับตัวเอง

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงบรรยายภาพของเจ้าสาขน้ำผึ้งเมื่อเขาเดินทางมาพบสาวเครือฟ้าที่บ้านไว้ว่า "เจ้าเอษ เจ้าสาขน้ำ สมคณิง, หน้าแดง, ดังแป้งศรี ชวนน้อยกาฬ, หนานนิล, ด้วยขินดี เดินถึงก้ง, นั่งเก้าอี, วางทีโต ใช้ภาษา, ใหม่ ๆ, ไนบางกอก ทำมูมออก ฟรังจำ, ทำข้างโก้, แต่ไม้ทิ้ง, มันเทศ, เจดเจโก เอาแต่ไอ้, อาวดองค์, ทงติ" 31 จากข้อความนี้ จะเห็นถึงบุคลิกลักษณะของเจ้าสาขน้ำผึ้งซึ่งคล้ายคลึงกับเจ้าชายขะมะโตะริได้ว่า เขาเป็นคนที่โอ้อวด ทะนงตน ถือตัวว่ามีศถาบรรดาศักดิ์ มีฐานะร่ำรวย และพยายามใช้ความร่ำรวยของตัวเองเอาชนะใจหญิงสาวที่เขาพึงพอใจ ดังเช่นเมื่อเขาเกิดความพึงพอใจในตัวสาวเครือฟ้า เขาก็พยายามเกลี้ยกล่อมให้เธอแต่งงานกับเขาโดยนำทรัพย์สินเงินทองมาล่อใจเธอ

พี่รารณา, มานี้ เพราะพี่รัก มุ่งหมายจักจับสาวไปเข้าห้อง อ้ายพัทหารไท, มันไม่, อีนั่งน้อง มีคารขุ่นข้อง, หม่นหมอง, อยู่เอกา พี่ไร่เม็ช, รักหมาย, เคียงประคอง คู่คุ่มๆ ครองยศพของบุญญา ราชทาหญิงชาย อยู่สบายบนหน้า เป็นอัยะชชชช วานอย่าเอื่อนระอาลอลายใจ วานอย่ามัวนึกถึงพัทที่ร้าง วานอย่าอางขนาง แหนงอาลัย วานพี่วานทราม้วย แม่ตามพี่ไปเหมือนหวังเฮย 32

หากแต่เจ้าสาขน้ำผึ้งก็มีอาจเอาชนะใจสาวเครือฟ้าได้ เช่นเดียวกับที่เจ้าชายขะมะโตะริไม่อาจเอาชนะใจโจโจซัง

31 เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

32 เรื่องเดียวกัน, หน้า 25-26.

อย่างไรก็ตาม จากข้อความข้างต้นจะเห็นความแตกต่างที่สำคัญระหว่างเจ้าสำนักฟ้า และเจ้าชายยะมะโตะริอยู่ประการหนึ่ง กล่าวคือ ในขณะที่เจ้าชายยะมะโตะริเคยแต่งงานและหย่าขาดจากผู้หญิงมาหลายคน เจ้าสำนักฟ้ากลับไม่เคยมีภรรยามาก่อนเลย ความแตกต่างในส่วนนี้ย่อมทำให้เจ้าสำนักฟ้ามิได้มีบุคลิกลักษณะที่เหมือนกับเจ้าชายยะมะโตะริเสียทั้งหมด ทั้งนี้ เพราะอย่างน้อยการที่เขาไม่เคยมีภรรยามาก่อนย่อมแสดงให้เห็นว่า เขามีความจริงใจที่จะยกย่องสาวเครือฟ้าเป็นภรรยาของเขาจริงๆ มิได้เห็นเธอเป็นเพียงของเล่นที่เมื่อเบื่อแล้วก็ทิ้งขว้างและแสวงหาใหม่ดังเช่นที่เจ้าชายยะมะโตะริได้กระทำต่อภรรยาของเขา

1.1.5.6 จำปา เป็นตัวละครซึ่งได้รับอิทธิพลจากตัวละครเคท และเป็นตัวละครเพียงตัวเดียวที่เปลี่ยนแปลงไปจากตัวละครต้นแบบมากที่สุด ในขณะที่เคทมีบทบาทอยู่พอสมควร บทบาทของจำปาในฐานะภรรยาคนใหม่ของร้อยตรีพร้อมจะมีอยู่น้อยมากเมื่อเทียบกับเคท นอกจากนี้บุคลิกลักษณะของจำปาก็จะแตกต่างไปจากบุคลิกลักษณะของเคทมากจนแทบจะไม่มีเค้าเดิมหลงเหลืออยู่เลย สิ่งที่เหมือนกันระหว่างจำปาและเคทมีอยู่เพียงประการเดียวคือ ความสวย

ความแตกต่างระหว่างจำปาและเคทดังที่ได้กล่าวมานั้น เห็นได้ชัดเจนจากฉากที่จำปาพบสาวเครือฟ้า เธอมิได้แสดงความสงสารเห็นใจหรือแสดงน้ำใจใดๆ ต่อสาวเครือฟ้าเลย ตรงกันข้ามกลับแสดงท่าทีเย่อหยิ่ง ไม่สนใจที่จะเสวนากับสาวเครือฟ้าแต่อย่างใด ภาพของจำปาซึ่งปรากฏต่อสายตาของสาวเครือฟ้าเป็นดังนี้ "... แม้สวยจริง, กตัญญู, ผู้หญิงไทย เกรือกจะเป็น, เมียใหม่, ของสามี เต็ดดอกไม้, ดอกไล่, ไม่ขอร้อง เหลือจวงทอง, เนียมจัด, รัศมี ..."³³ นอกจากนี้จำปายังได้แสดงกิริยาท่าทางดูถูกเหยียดหยามสาวเครือฟ้าอย่างไม่เกรงใจอีกด้วย "แม่เอ๊ย, แม่จำปา ภรรยาหลวงทหาร, แต่งงานใหม่ มาขึ้นจ้อง, มองเขมง, ไม่เกรงใคร, ยี่มิโยไฟ, ก้าวร้าว, ลาวเมียน้อย"³⁴

33 เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

34 เรื่องเดียวกัน, หน้าเดิม.

หากบริการที่จำปาแสดงออกมาทั้งหมดนั้นทำให้พิจารณาได้ว่า จำปามีได้เป็นผู้หญิงที่มีจิตใจดีงามและมีความเมตตาการุณยดั่งเช่นตัวละครเคทซึ่งเป็นตัวละครต้นแบบ บุคลิกลักษณะของจำปาซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากตัวละครต้นแบบโดยสิ้นเชิงดังนี้ จึงทำให้จำปากลายเป็นตัวละครนางร้ายหรือนางอิจฉาซึ่งอยู่ฝ่ายตรงข้ามกับตัวละครเอกฝ่ายหญิงหรือนางเอกอย่างชัดเจน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างหน้ามือเป็นหลังมือเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงมีพระประสงค์ที่จะทำให้ละครของพระองค์เป็นที่ต้องรสนิยมของผู้ชมคนไทยซึ่งมักจะนิยมดูละครที่มีนางร้ายซึ่งคอยอิจฉาริษยาทำร้ายนางเอกอย่างน่าสงสาร ที่กล่าวเช่นนั้นเนื่องจากว่า คนไทยไม่ว่าจะเป็นในยุคสมัยใดมักจะนิยมชมชอบวรรณกรรมแนวพาฝัน หรือละครแนวเมโลดราม่า (Melodrama) เรียกน้ำตาคนดู ซึ่งวรรณกรรมและละครแนวนี้จะมีการแบ่งแยกตัวละครออกเป็นสองฝ่ายอย่างชัดเจนคือ ฝ่ายพระเอกนางเอกซึ่งน่าเห็นใจ และฝ่ายผู้ร้ายนางร้ายซึ่งน่าเกลียดชัง

1.1.5.7 พ่อแดง เป็นชื่อลูกชายของสาวเครือฟ้าและร้อยตรีพร้อมซึ่งเป็นตัวละครที่สร้างขึ้นโดยมีทริบเบิลผู้เป็นลูกชายของโจโจ้ซังและนิงเคอร์ตันเป็นตัวละครต้นแบบ บทบาทของพ่อแดงเป็นไปในลักษณะเดียวกับทริบเบิล กล่าวคือ เขาจะมีบทบาทอยู่ในบทละครน้อยมากและมีได้มีพฤติกรรมโดยตรงใดๆ ในเรื่องเลย ทว่าเขามีความสำคัญในฐานะที่เป็นสาเหตุซึ่งทำให้ร้อยตรีพร้อมกลับมาเขียนใหม่อีกครั้งหนึ่งเพื่อที่จะมารับตัวเขาไปเลี้ยงดู

อาจกล่าวได้ว่าพ่อแดงนั้นโชคดีกว่าทริบเบิลอยู่เล็กน้อย เนื่องจากเขาถือกำเนิดขึ้นมาในขณะที่พ่อและแม่ของเขายังคงใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ดังนั้นเขาจึงเคยสัมผัสกับความสุขจากการได้อยู่ร่วมกันอย่างพร้อมหน้าทั้งพ่อ แม่ และลูก ดังเช่นที่ปรากฏในบทละครร้องว่า "โฉมเครือฟ้า, อัมพา, พ่อหนูน้อย, ชัมช่ม้อย, เมียงพฤชา, เข้ามาใกล้ ช่างน่าเล่น น่าเทลัน, เป็นมะไฟ พ่อรับไปจับกอด, พลอดลื้อ เด็กจ๋าม่า, สำออย, อ้อแอ้ใหญ่ สดสาวดี, ขาดใจ, ทั้งพ่อแม่ ... 35 แต่ในที่สุดเด็กทั้งสองก็ต้องมีชะตาชีวิตเช่นเดียวกันคือ กำพร้าแม่ จะต่างกันอยู่บ้างก็คือ ทริบเบิลต้องตกอยู่ในความดูแลของพ่อและแม่ใหม่ ส่วนในบทละครร้องเรื่องสาวเครือฟ้า

มิได้บ่งบอกไว้ว่า ในที่สุดแล้วพ่อแดงต้องไปอยู่กับพ่อและแม่ใหม่ของเขาหรือไม่

ในส่วนของตัวละครประกอบนั้น พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ได้ทรงดัดแปลงตัวละครลงของโจโจซึ่งซึ่งบวชเป็นพระมาเป็นพระชวาเป็นพระชวาเหนือรูปหนึ่งที่มีชื่อว่า ตูสปี๋ย โดยพระรูปนี้ได้เข้ามาอาละวาดในงานวิวาห์ของสาวเครือฟ้าและร้อยตรีพร้อม เช่นเดียวกับที่พระซึ่งเป็นลุงของโจโจซึ่งได้เข้ามาอาละวาดในงานวิวาห์ของเธอและหิงเคอร์ตัน หากแต่การปรากฏตัวของพระในทละครเรื่องมิได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตัวสาวเครือฟ้าเช่นการปรากฏตัวของพระในอุปรากร ด้วยเหตุว่าในอุปรากรนั้น พระซึ่งเป็นลุงของโจโจซึ่งได้นำเอาเรื่องที่เธอแอบเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์มาเปิดเผยต่อญาติพี่น้องเพื่อนฝูงของเธอ จนเป็นเหตุให้เธอถูกประณามและถูกตัดขาดจากญาติพี่น้องเพื่อนฝูงของเธอทั้งหมด แต่การปรากฏตัวของพระในทละครเรื่องเป็นเพียงการบอกกล่าวให้ทราบว่ามีผู้ไม่เห็นด้วยกับการแต่งงานระหว่างสาวเหนือและหนุ่มชาวกรุงเทพฯ เท่านั้น ทั้งนี้บทบาทของพระซึ่งมีชื่อว่า ตูสปี๋ย จะมีปรากฏอยู่ในทละครเรื่องเพียงเล็กน้อยดังต่อไปนี้

ตูเอ๋ย, ตูสปี๋ย มาเรียราช, บำรุง ยุ่งเก้ ครอบใหญ่, ใส่ต้มปี, ที่คะเน เป็นอุปเท่ห์, ขลังจัด, เน้มศรัทธา หัวข้องปลา, ดักมา, แต่บางแขก จะเที่ยวแจก, โขมญาติ, ศาสนา เห็นกำลัง, เหะเหะ, จะวิวาห์ สาวเครือฟ้า, กบไท, เดือดใจครัน

แปลกเชอ, แปลกเชอ เกอครุบา, หน้าเหลอ, เพ้อหัวบัน ตะเพิดคุ, มุทะลุ, ดุดัน ให้เล็กกัน, วันอัป, ประมงคล พวกเพื่อนบ่าว, เพื่อนสาว, ลาวลลาน กลัวอาจารย์, เล่อล่า, โกลาหล ร้อยตรีพร้อม, เห็นรอบ, ไม่ชอบกล ชู้ค่าน, ไล่ขรัว, กลัวกลับไป 36

ทั้งนี้ตัวละครประกอบอื่นๆ ที่ดัดแปลงมาจากอุปรากรซึ่งได้แก่ เพื่อนของสาวเครือฟ้า และคนรับใช้ของเจ้าสาขาน้ำผึ้ง จะไม่มีบทบาทในทละครเรื่องแต่อย่างใดซึ่งเป็นไปเช่นเดียวกับในอุปรากร

36 ประเสริฐอักษร [พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์], สาวเครือฟ้า, หน้า 13.

นอกเหนือจากตัวละครสำคัญและตัวละครประกอบซึ่งดัดแปลงมาจากอุปรากรดั้งเดิมได้กล่าวมาแล้วนั้น พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ยังได้ทรงสร้างตัวละครขึ้นมาใหม่อีกสองตัว โดยตัวละครที่ทรงสร้างขึ้นมาใหม่นี้จะเป็นเพียงตัวละครประกอบที่มีบทบาทในทละครร้องไม่มากนัก ตัวละครทั้งสองนี้คือ พ่อเผ่าสนและแม่เผ่าบุญตรู หรือที่สาวเครือฟ้าเรียกว่า ตากับยาย ทั้งสองเป็นคนที่สาวเครือฟ้าให้ความเคารพรักเสมือนญาติผู้ใหญ่ของเธอ

1.1.6 อิทธิพลด้านฉาก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ได้ทรงปรับเปลี่ยนฉากในอุปรากรเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องของบทละครเรื่อง *สาวเครือฟ้า* โดยทรงเปลี่ยนสถานที่ในการดำเนินเรื่องในอุปรากรจากเมืองนางาซากิมาเป็นเมืองเชียงใหม่ และทรงเปลี่ยนช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ในอุปรากรจากช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ในประเทศญี่ปุ่นมาเป็นสมัยรัชกาลที่ 5 ในประเทศไทย

แม้ว่าฉากในอุปรากรเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* จะได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นฉากในประเทศไทยทั้งหมด แต่กระนั้นอิทธิพลของฉากในอุปรากรก็ยังคงปรากฏอยู่ในบทละครอย่างเห็นได้ชัด เห็นได้จากสถานที่ที่คล้ายคลึงกับในอุปรากรและมีเพียงสองแห่งเท่านั้น ได้แก่ สถานที่ภายในสวนดอกไม้ซึ่งอยู่ในบริเวณบ้านของสาวเครือฟ้าและสถานที่ภายในบ้านของสาวเครือฟ้า ทั้งนี้ทรงกำหนดให้เรื่องราวในชุดที่ 1, ชุดที่ 2 และชุดที่ 3 ของบทละคร เกิดขึ้นภายในบริเวณสวนดอกไม้ ส่วนเรื่องราวในชุดที่ 4 เกิดขึ้นทั้งภายในบริเวณสวนดอกไม้และภายในบ้าน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินเรื่องในแต่ละองก์ของอุปรากรแล้ว จะเห็นได้ว่ามีความใกล้เคียงกันมาก เพราะองก์ที่ 1 ของอุปรากรซึ่งตรงกับชุดที่ 2 ของบทละคร ก็ใช้สถานที่ในการดำเนินเรื่องภายในบริเวณสวน ส่วนองก์ที่ 2 และองก์ที่ 3 ของอุปรากรซึ่งตรงกับชุดที่ 4 ของบทละครนั้น ใช้สถานที่ในการดำเนินเรื่องภายในบ้านของโจโจ้ซัง

นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสนใจที่ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ จะทรงกล่าวถึงสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินเรื่องในแต่ละชุดของบทละครเพียงสั้นๆ โดยที่มิได้ทรงให้รายละเอียดของสถานที่ในแต่ละชุดของบทละครเลย ดังจะเห็นได้จากที่ทรงกล่าวถึงสถานที่ในช่วงเริ่มต้นของบทละครแต่ละชุดดังนี้

- ชุดที่ 1 ฉากรูปสวนดอกไม้ในบ้านลาว หน้าเรือนในนครเชียงใหม่ 37
 ชุดที่ 2 ฉากอย่างชุดที่ 1 เป็นแต่แต่งหรรษา 38
 ชุดที่ 3 ฉากอย่างชุดที่ 1 39
 ชุดที่ 4 ฉากรูปในเขี้ยว แลเห็นเฉลียงในส่วน 40

แต่จากลักษณะของบ้านที่ทรงกำหนดไว้จะเห็นได้ว่า ได้ทรงปรับเปลี่ยนสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินเรื่องของบทละครร้องให้เข้ากับความเป็นไทยและบรรยากาศท้องถิ่นของทางภาคเหนือ

วรรณกรรมไทยที่นำเค้าเรื่องมาจากเรื่องมาตามბัตเตอร်หลาย

1. นวนิยายขนาดสั้นเรื่องโศก ชาน่า ชัง

นวนิยายขนาดสั้นเรื่องโศก ชาน่า ชัง เป็นหนึ่งในพระราชนิพนธ์เรื่องสั้นและนวนิยายภาษาอังกฤษ 16 เรื่อง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์ไว้เพื่อทรงฝึกภาษา โดยมีได้มีพระราชประสงค์ที่จะให้เผยแพร่หรือจัดพิมพ์ขึ้นแต่อย่างใด ฉะนั้นพระราชนิพนธ์เหล่านี้จึงมิได้เป็นที่รู้จักของสาธารณชนดังเช่นพระราชนิพนธ์เรื่องอื่นๆ หากแต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 ได้มีผู้ค้นพบพระราชนิพนธ์เรื่องสั้นและนวนิยายเหล่านี้ คณะอนุกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีหน้าที่ในการศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านอย่างละเอียดต่างเห็นพ้องต้องกันว่าจะผ่านพระราชนิพนธ์เหล่านี้ไปเสียไม่ได้ ดังนั้น ม.ล.ปิ่น มาลากุลซึ่งเป็นหนึ่งในคณะอนุกรรมการฯ จึงได้อาสาแปลพระราชนิพนธ์ภาษาอังกฤษทั้งหมดนี้เป็นภาษาไทย และเพื่อความสะดวก ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้จัดพระราชนิพนธ์เหล่านี้ออกเป็น 5 กลุ่ม โดยตั้งชื่อให้

37 เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

38 เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

39 เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

40 เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

คล้องจองกันดังนี้

เรื่องสั้นที่ทรงบรรยาย
 เจ้าชายกับสาวศรดาญ
 นายทหารกับสาวงาม
 เกี่ยวกับประเทศสยามที่ทรงบรรยาย
 ชุดพระสหายเล่าเรื่อง

พระราชนิพนธ์เรื่อง "O Hana San" หรือที่ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ให้ชื่อเป็นภาษาไทยว่า "ไอ ฮาน่า ชัง" นี้ จัดอยู่ในชุดพระสหายเล่าเรื่อง ซึ่งนวนิยายในชุดนี้จะกล่าวถึงเรื่องราวในประเทศญี่ปุ่น อิตาลี สเปน อังกฤษ และฝรั่งเศส แต่เนื่องจากพระราชนิพนธ์เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับประเทศต่างๆ สามประเทศในสามทวีป ดังนั้น ม.ล.ปิ่น มาลากุล จึงเรียกเรื่องนี้ว่า "พระราชนิพนธ์นิยายสามทวีป"

ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้ชี้แจงถึงความเป็นมาในการแปลพระราชนิพนธ์เรื่องไอ ฮาน่า ชัง ไว้ว่า "... เรื่อง O Hana San ซึ่งข้าพเจ้าเขียนในภาษาไทยว่า "ไอ ฮาน่า ชัง" นี้ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ถึงสองสำนวน สำนวนที่ 1 มีจดหมายไปเป็นหน้าๆ ต้นฉบับยาว 98 หน้า และยังไม่จบ ส่วนสำนวนที่ 2 นั้น ยาว 98 หน้า เช่นเดียวกัน และจบด้วย ข้าพเจ้าจึงเลือกแปลสำนวนที่ 2"⁴¹ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ยังได้กล่าวถึงความแตกต่างของพระราชนิพนธ์ทั้งสองสำนวนไว้ว่า

ข้อแตกต่างระหว่างสำนวนที่ 1 และสำนวนที่ 2 มีอยู่บ้าง เช่น ในสำนวนที่ 1 มี 9 บท และอาจมีบทที่ 10 ก็ได้ ที่ไม่ทราบแน่เพราะต้นฉบับตอนท้ายหลุดหายไปหลายหน้า แต่สำนวนที่ 2 มีเพียง 5 บท เท่านั้น ข้อนี้ไม่สำคัญ จะมี 5 บท 9 บท หรือ 10 บท

41 ม.ล.ปิ่น มาลากุล, "คำนำ," ใน ไอ ฮาน่า ชัง (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โรงเรียนสตรีเนติศึกษา, 2525)

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงพระราชนิพนธ์ได้อย่างเรียบร้อย เนื้อความคล้ายกันมาก ... สำคัญในสำนวนที่ 1 ซึ่งไม่เหมือนในสำนวนที่ 2 คือ คตะไน้อารุโมะ ตัวสำคัญในเรื่องสารภาพตั้งแต่ต้นว่าตนเป็นผู้ฆ่านางเอกโดยมิได้เจตนา แต่เราไม่ทราบเหตุผลและรายละเอียด เพราะต้นฉบับตอนสุดท้ายของเรื่องขาดหายไปดังที่กล่าวมาแล้ว

นอกจากนี้ สำนวนที่ 1 ยังได้เผยชื่อผู้บันทึกเรื่องราวทั้งหมดนี้ว่าชื่อ "โทบี้" (Toby) ซึ่งเป็นที่สังเกต เพราะพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงใช้พระนามแฝง "ทอม โทบี้" (Tom Toby) ในเรื่อง "ทรยศ" (Traitor) ซึ่งเป็นบทละครสั้นๆ ที่พระราชทานไปยังวารสาร "เค.วี.ซี." (K.V.C.) ที่ประเทศอังกฤษ พระราชนิพนธ์บทละครเรื่องทรยศนี้ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2440 เป็นพระราชนิพนธ์บทละครที่เก่าที่สุดที่หาต้นฉบับมาไว้ที่หอวิชาฐานธรรมได้ 42

ทั้งนี้ ม.ล.ปิ่น มาลากุลได้เริ่มแปลพระราชนิพนธ์เรื่องนี้เมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2525 และได้ส่งมอบให้ "มานาวสาร" ลงพิมพ์ตั้งแต่ฉบับเดือนมีนาคม พ.ศ.2525 เป็นต้นไป จากนั้นท่านได้เดินทางไปประเทศออสเตรเลีย และเมื่อกลับจากออสเตรเลียแล้วท่านก็ได้นำเรื่องไอ ฮาน่า ชัง ขึ้นมาแปลต่อจนเสร็จเมื่อกลางเดือนมีนาคมในปีเดียวกัน 43

พระราชนิพนธ์เรื่องไอ ฮาน่า ชัง ถือกำเนิดขึ้นเมื่อใด และมีที่มาอย่างไรไม่ปรากฏแน่ชัด ด้วยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงระบุถึงช่วงเวลาทรงพระราชนิพนธ์ นวนิยายขนาดสั้นเรื่องนี้ไว้ อีกทั้งมิได้ทรงกล่าวถึงที่มาของเรื่องไว้แต่อย่างใด แต่กระนั้น ม.ล.ปิ่น มาลากุล ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอย่างละเอียด ได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวคงจะได้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องไอ ฮาน่า ชัง เมื่อปี พ.ศ.2443 (ค.ศ.1900)

42 ม.ล.ปิ่น มาลากุล, "สืบเนื่องจากไอ ฮาน่า ชัง," ใน ไอ ฮาน่า ชัง, หน้า 39-40.

43 เรื่องเดียวกัน, หน้า 39, 47.

ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่มีพระองค์กำลังทรงศึกษาอยู่ ณ มหาวิทยาลัยย็อกสฟอร์ด ในประเทศอังกฤษ

เกี่ยวกับที่มาของพระราชนิพนธ์เรื่อง *ไอ ฮาน่า ซัง* นั้น ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอาจจะทรงพระราชนิพนธ์นวนิยายขนาดสั้นเรื่องนี้ขึ้นจากเรื่องจริงก็เป็นได้ ทั้งนี้เพราะนอกจากจะมีเรื่อง *ไอ ฮาน่า ซัง* ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีโคลง "ไอ ฮาน่า ซัง" (O Hana San) ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษไว้เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2443 ขณะที่ประทับอยู่ที่มหาวิทยาลัยย็อกสฟอร์ด โดยมีพระราชบันทึกไว้ด้วยว่าทรงพระราชนิพนธ์ในนามของพระสหายผู้หนึ่งเพื่อเป็นที่ระลึกสำหรับสุภาพสตรีชาวญี่ปุ่น ม.ล.ปิ่น มาลากุลได้แสดงความเห็นไว้ว่า "ข้อนี้ทำให้ข้าพเจ้าคิดไปว่า O Hana San อาจมีตัวจริง หรืออย่างน้อยนวนิยายเรื่อง O Hana San คงจะมีมูลความจริง" 44

นอกจากนี้ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ยังมีความเห็นว่าพระราชนิพนธ์เรื่อง *ไอ ฮาน่า ซัง* นี้มีความคล้ายคลึงกับเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* มาก ฉะนั้นจึงมีความเป็นไปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอาจจะทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง *ไอ ฮาน่า ซัง* โดยทรงนำเค้าเรื่องมาจากเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงช่วงเวลาที่มีพระราชนิพนธ์เรื่อง *ไอ ฮาน่า ซัง* ตามข้อสันนิษฐานของ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ดูแล้วจะเห็นว่า ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่เบลาสโคได้นำละครเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* มาเปิดแสดงในกรุงลอนดอนพอดี ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่สามารถยืนยันได้อย่างแน่นอนว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะได้เคยทอดพระเนตรละครของเบลาสโคหรือไม่ หากแต่พระองค์ย่อมจะต้องได้ทรงรับรู้ข่าวคราวเกี่ยวกับละครเรื่องนี้อยู่บ้างไม่มากก็น้อย ดังเช่นที่ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้แสดงความเห็นไว้ว่า

... พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบเรื่องในสังคมของอังกฤษอยู่ทุกขณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักประพันธ์ละครพูดและผู้แสดงละครพูด ทรงรู้จักจำนวนมาก และย่อม

44 เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

จะต้องได้ทรงอ่านหนังสือพิมพ์ที่วิจารณ์ละครชุดในกรุงลอนดอน ดังนั้นก็ย่อมจะได้ทรงทราบเรื่องมาตามบัตรเตอรืฟลายของเบลาสโคอย่างแน่นอน 45

1.1 อิทธิพลของเรื่องมาตามบัตรเตอรืฟลายในนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง

ไอ ฮาน่า ชัง

นวนิยายขนาดสั้นเรื่องไอ ฮาน่า ชัง มีบางสิ่งบางอย่างซึ่งคล้ายคลึงกับเรื่องมาตามบัตรเตอรืฟลาย แต่กระนั้นวรรณกรรมทั้งสองเรื่องก็มีหลายสิ่งหลายอย่างที่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างวรรณกรรมทั้งสองเรื่องนี้แล้ว จะเห็นถึงความเป็นไปได้ที่ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวอาจจะทรงพระราชนิพนธ์เรื่องไอ ฮาน่า ชัง โดยทรงได้รับอิทธิพลมาจากบทละครของเบลาสโค หากแต่อิทธิพลที่ทรงรับมาเป็นเพียงการนำเค้าเรื่องของเรื่องมาตามบัตรเตอรืฟลายมาสร้างสรรค์เป็นวรรณกรรมเรื่องใหม่ที่ยังมีเค้าเรื่องเดิมปรากฏอยู่ในโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ตัวละคร และฉาก

แต่ทั้งนี้รูปแบบการนำเสนอซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้กับพระราชนิพนธ์เรื่องไอ ฮาน่า ชัง รวมไปถึงการดำเนินเรื่องและแก่นเรื่องจะแตกต่างไปจากเรื่องที่สันนิษฐานว่าทรงใช้เป็นต้นฉบับเป็นอันมาก เนื่องด้วยพระองค์ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องไอ ฮาน่า ชัง ในรูปแบบของนวนิยายขนาดสั้น ซึ่งแบ่งออกเป็นบทสั้นๆ โดยเริ่มต้นตั้งแต่บทนำจนถึงบทที่ 5 รวมทั้งสิ้น 6 บท ในส่วนของการดำเนินเรื่องนั้น ทรงใช้กลวิธีการเรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่องแบบเล่าย้อนหลัง กล่าวคือ ทรงเริ่มเรื่องด้วยเหตุการณ์สำคัญซึ่งเป็นจุดจบของเรื่องก่อนแล้วจึงย้อนกลับไปเล่ารายละเอียดของเหตุการณ์ในอดีต ในการนี้ทรงกำหนดให้ตัวละครที่ใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า "ข้าพเจ้า" เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวจากคำบอกเล่าของตัวละครเอกฝ่ายชายมาสู่ผู้อ่านโดยทรงเริ่มต้นเล่าเรื่องว่า "ดังนั้น ค่ะตาไน้ก็เล่าเรื่องให้ผมฟัง ซึ่งผมได้พยายามบันทึกไว้ทุกทุกถ้อยคำ ดังต่อไปนี้ -" 46

45 เรื่องเดียวกัน, หน้า 44.

46 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, ไอ ฮาน่า ชัง, แปลโดย ม.ล.ปิ่น มาลากุล (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โรงเรียนสตรีเนติศึกษา, 2520), หน้า 2.

ในส่วนของแก่นเรื่องนั้นพบว่า แก่นเรื่องซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนำเสนอไว้ในพระราชนิพนธ์เรื่องนี้เป็นแก่นเรื่องที่ตรงกันข้ามกับแก่นเรื่องซึ่งปรากฏอยู่ในบทละครเรื่อง*มาตามบัตเตอร์ฟลาย* เนื่องเพราะเรื่องราวในพระราชนิพนธ์ของพระองค์ชี้ให้เห็นว่าการเผชิญหน้าระหว่างตะวันออกและตะวันตกไม่ได้จบลงด้วยความพ่ายแพ้ของฝ่ายตะวันออกลงไป ด้วยว่าแม้จะมีคนตะวันตกจำนวนไม่น้อยที่มองคนตะวันอกด้วยสายตาอคติดูแคลน และคอยแต่จะเอารัดเอาเปรียบคนตะวันอกอยู่เสมอ หากแต่ในขณะเดียวกันก็กลับมีคนตะวันตกส่วนหนึ่งที่ได้ให้การยอมรับในความเสมอภาคเท่าเทียมของคนตะวันอก และมีเคยมองคนตะวันอกว่าต่ำต้อยด้อยค่ากว่าพวกของตนแต่อย่างใด

1.1.1 อิทธิพลด้านโครงเรื่อง นวนิยายขนาดสั้นเรื่อง*ไอ ฮาน่า ชัง* มีโครงเรื่องซึ่งสลับซับซ้อนกว่าโครงเรื่องของบทละครเรื่อง*มาตามบัตเตอร์ฟลาย*อยู่มาก โครงเรื่องของนวนิยายขนาดสั้นเรื่องนี้กล่าวถึงเรื่องราวความรักความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายสี่คนซึ่งต้องมาเกี่ยวข้องกันจนเกิดเป็นโศกนาฏกรรม ความรักความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดขึ้นระหว่างหญิงชาวญี่ปุ่นและชายชาวญี่ปุ่น, หญิงชาวญี่ปุ่นและชายชาวอังกฤษ, หญิงชาวอเมริกันและชายชาวญี่ปุ่น และหญิงชาวอเมริกันและชายชาวอังกฤษ ทั้งนี้โครงเรื่องในส่วนที่กล่าวถึงความรักความสัมพันธ์ระหว่างหญิงญี่ปุ่นและชายชาวอังกฤษเป็นโครงเรื่องซึ่งคล้ายคลึงกับโครงเรื่องของบทละครเรื่อง*มาตามบัตเตอร์ฟลาย*มากกว่าและเป็นเรื่องเดียวกัน ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวน่าจะทรงสร้างโครงเรื่องส่วนนี้ขึ้นโดยทรงนำโครงเรื่องของบทละครเรื่อง*มาตามบัตเตอร์ฟลาย*มาเป็นต้นแบบ

จุดเริ่มต้นของเรื่องราวในนวนิยายขนาดสั้นเรื่องนี้เกิดขึ้นเมื่อนักศึกษาหนุ่มชาวญี่ปุ่นผู้มีนามว่า คะตานิ อาร์รุโมะ (Katano Arumo) ได้เกิดความรักขึ้นกับหญิงสาวเชื้อชาติเดียวกันนาม ไอฮาน่าชัง โดยที่ผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายมิได้รู้เห็นด้วยแต่อย่างใด ปมปัญหาเริ่มก่อตัวขึ้นเมื่ออาร์รุโมะต้องลาจากหญิงคนรักไปศึกษาต่อ และภายหลังจากนั้นมารดาของฝ่ายหญิงได้สิ้นชีวิต บิดาของเธอจึงได้ส่งไปฝึกเป็นหญิงเกอิชาที่โรงน้ำชาแห่งหนึ่ง เมื่ออาร์รุโมะจบการศึกษากลับมาเขาจึงเริ่มต้นค้นหาไอฮาน่าชังตามโรงน้ำชาในกรุงโตเกียว ปมปัญหาที่ก่อตัวขึ้นดูเหมือนจะคลี่คลายลงเมื่ออาร์รุโมะได้พบกับหญิงคนรักของเขาอีกครั้ง แต่การณ์กลับมิได้เป็นเช่นนั้น เพราะพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผูกปมปัญหาต่อไปโดยการให้ มอริส เรย์ (Morice Ray)

ชายชาวอังกฤษซึ่งเป็นข้าราชการสถานทูตอังกฤษประจำกรุงโตเกียว เข้ามาติดพันหลงใหลในตัว
ของไอฮาน่าซัง การเข้ามาของเรย์ได้ก่อให้เกิดปมปัญหาขึ้นมาใหม่ เพราะไอฮาน่าซังตัดสินใจ
ที่จะแต่งงานอยู่กับเขาโดยที่อารูโมะมิได้คาดคิดมาก่อนเลยแม้แต่บ่อย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้
อารูโมะเสียใจและผิดหวังมาก เขาจึงตัดสินใจลาออกจากงานที่ทำอยู่และเดินทางไปยังประเทศ
สหรัฐอเมริกา

หากการที่อารูโมะตัดสินใจหนีออกจากบ้านเกิดเมืองนอนของตัวเอง เช่นนี้ก็ล้มมิได้ช่วย
ให้ปมปัญหาคลี่คลายลงแต่อย่างใด เพราะหลังจากที่เขาเดินทางออกจากประเทศญี่ปุ่นได้ไม่นาน
นัก เรย์ก็ได้ถูกเรียกตัวกลับไปประเทศอังกฤษเนื่องจากแม่ของเขาล้มป่วย หากแต่แม้ว่าแม่ของ
เขาจะหายป่วยแล้วก็ตาม เรย์ก็ยังคงอยู่ที่ประเทศอังกฤษต่อไป เนื่องด้วยญาติผู้ใหญ่ของเขาสิ้น
ชีวิตลง เขาจึงเป็นผู้ได้รับบรรดาศักดิ์สืบสกุลเป็นลอร์ดต่อไป แต่ด้วยเหตุที่ญาติผู้ใหญ่ของเขามีได้
ทั้งมรดกไว้ให้เลย เขาจึงต้องพยายามหาทางแต่งงานกับผู้หญิงที่มีฐานะมั่งคั่งสักคนหนึ่งเพื่อช่วย
พยุงฐานะความเป็นอยู่ของเขาไว้ และปมปัญหายิ่งซับซ้อนขึ้นไปอีกเมื่อผู้หญิงที่มีฐานะมั่งคั่งซึ่งเรย์
ได้พยายามหาทางแต่งงานด้วยนั้น แท้จริงคือ มาเรียน แวนเดอร์ซี (Marian Vanderze) หญิง
อเมริกันผู้ซึ่งอารูโมะได้พบกับเธอในระหว่างที่พำนักอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและได้คบหาเป็น
มิตรที่สนิทสนมกันอย่างยิ่งจนกระทั่งต้องแยกจากกันเมื่อเธอผู้นั้นถูกบังคับให้แต่งงานกับผู้ชายซึ่งมี
ยศถาบรรดาศักดิ์ และเมื่ออารูโมะได้รับรู้เรื่องของเรย์เข้าโดยบังเอิญ เขาก็ได้ตัดสินใจที่จะ
เดินทางกลับประเทศญี่ปุ่นอีกครั้งหนึ่ง

เรื่องราวในนวนิยายดำเนินมาถึงจุดขัดแย้งสุดขั้วเมื่อตัวละครทั้งสองคือ อารูโมะ, ไอ
ฮาน่าซัง, เรย์ ซึ่งบัดนี้มีฐานะเป็นลอร์ดเรย์เบอร์รี่ (Raybury) และมาเรียน ซึ่งเป็นภรรยาที่
ถูกต้องตามกฎหมายของเรย์ได้มาเผชิญหน้ากันและได้รับรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน ทั้งนี้อารูโมะ
ได้รับรู้ว่ามาเรียนคือผู้หญิงที่เรย์เลือกแต่งงานด้วย ส่วนมาเรียนก็ได้รับรู้ว่าชายหนุ่มต่างชาติที่
เธอพึงใจนั้นรักใคร่ผูกพันอยู่กับหญิงสาวเชื้อชาติเดียวกันกับเขาซึ่งมีความเกี่ยวพันกับสามีของเธอ
และไอฮาน่าซังได้รับรู้ว่าผู้ชายที่เธอเฝ้าคอยด้วยความซื่อสัตย์และจงรักภักดีมาโดยตลอดได้ทอด
ทิ้งเธอไปแต่งงานกับผู้หญิงคนใหม่

จากนั้นดูเหมือนว่าปมปัญหาได้คลี่คลายลงไปในทางที่ดี เนื่องด้วยหลังจากที่เรื่องราว

ดำเนินมาสู่จุดสุดขั้วแล้ว ไอซาน่าซังได้ตัดสินใจที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่กับอารูโมะ ส่วนคู่ของเรย์และมาเรียน่าได้แยกย้ายกลับไป ทว่าบมปัญหามีได้จบสิ้นลงเพียงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะภายหลังจากที่เรย์พามรรยาของเขาหลบออกไปจากบ้านของไอซาน่าซังได้ไม่นานนัก เขาก็กลับเข้ามาอีกเพื่อที่จะยื่นข้อเสนอให้ไอซาน่าซังตามเขากลับไปประเทศอังกฤษ โดยเขาจะเลี้ยงดูเธอในฐานะของภรรยาลับ แต่เมื่อได้รับการตอบปฏิเสธกลับมา เรย์จึงขุ่นเคืองใจมาก ด้วยเขาเข้าใจว่าเหตุที่ไอซาน่าซังตอบปฏิเสธข้อเสนอของเขาเป็นเพราะคนรักเก่าของเธอ เขาจึงชักเป็นขึ้นมาจะยิงอารูโมะ หากแต่ไอซาน่าซังกลับเข้าขวางไว้จึงถูกยิงเสียชีวิต เรย์เสียใจมากที่เหตุการณ์กลับกลายเป็นเช่นนั้น เขาจึงใช้ปืนยิงตัวตายตามไอซาน่าซังไปด้วย หลังจากเหตุการณ์นี้ มาเรียน่าได้ชักชวนอารูโมะให้ไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ประเทศอังกฤษ เรื่องราวในนวนิยายขนาดสั้นเรื่องนี้จึงจบลงด้วยโศกนาฏกรรมโดยมีชีวิตที่ต้องสูญเสียไปถึงสองชีวิต

จากรายละเอียดของโครงเรื่องที่ได้อธิบายมาในข้างต้นเห็นได้ว่า โครงเรื่องในส่วนที่กล่าวถึงเรื่องราวความรักระหว่างไอซาน่าซังและเรย์ มีความคล้ายคลึงกับโครงเรื่องที่กล่าวถึงเรื่องราวความรักระหว่างโจโจ้ซังและฟิงเคอร์ตันในบทละครเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* กล่าวคือ ความรักระหว่างผู้หญิงตะวันออกและผู้ชายตะวันตกมีจุดจบที่เศร้าสลดใจเนื่องจากฝ่ายชายได้ทอดทิ้งฝ่ายหญิงไปแต่งงานกับผู้หญิงอื่นซึ่งเป็นชาวตะวันตกเหมือนกัน ช້วยังพาผู้หญิงคนใหม่กลับมาพบหญิงชาวตะวันออกให้ชอกช้ำใจอีกด้วย และท้ายที่สุดเรื่องราวก็จบลงด้วยโศกนาฏกรรม

1.1.2 อธิพลด้านเนื้อเรื่อง นวนิยายขนาดสั้นเรื่อง *ไอ ซาน่า ซัง* มีเนื้อเรื่องส่วนหนึ่งคล้ายคลึงกับเนื้อเรื่องของบทละครเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* คือ ในส่วนที่กล่าวถึงการครองคู่อยู่ร่วมกันระหว่างไอซาน่าซังและเรย์ ทั้งทั้งสองได้ตกลงที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันโดยทางฝ่ายชายได้ให้คำมั่นแก่ฝ่ายหญิงว่าจะจัดการแต่งงานให้ถูกต้องตามประเพณี ทว่ายังมีทันทีที่จะได้แต่งงานกัน เรย์ก็ถูกเรียกตัวกลับประเทศอังกฤษไปเสียก่อน และก่อนที่จะจากไปเขาได้ให้คำมั่นสัญญากับไอซาน่าซังไว้ว่าจะกลับมาแต่งงานกับเธออย่างแน่นอน ไอซาน่าซังจึงเฝ้ารอคอยการกลับมาของเขาด้วยความซื่อสัตย์และอดทน เนื้อเรื่องในส่วนนี้คล้ายคลึงกับเนื้อเรื่องในบทละครมาก จะมีความแตกต่างที่สำคัญก็เพียง ในบทละครโจโจ้ซังได้เข้าพิธีวิวาห์กับฟิงเคอร์ตันตามประเพณีก่อนที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน แต่ในพระราชนิพนธ์เรื่องนี้กลับไม่มีการแต่งงานเกิดขึ้นระหว่างไอซาน่าซังและเรย์ ดังที่เพื่อนชาวอังกฤษของเรย์เล่าให้อารูโมะฟังว่า "... หลังจาก

เวลาที่คุณหายตัวไปหนึ่งเดือนเห็นจะได้ เขาก็ไม่มีเวลาจัดการเรื่องการแต่งงานให้เป็นที่เรียบร้อย ...” 47

นอกจากนี้แล้ว เนื้อเรื่องในส่วนที่กล่าวถึงการกลับมาของเรย์ก็คล้ายคลึงกับเนื้อเรื่อง ที่ปรากฏอยู่ในบทละครเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย* มาก ทั้งนี้เนื้อเรื่องในตอนนี้มีว่าหลังจากที่วัน เวลาผ่านไปเกือบหนึ่งปี เรย์ได้เขียนจดหมายมาแจ้งแก่ไอฮาน่าซึ่งว่า เขากำลังจะกลับมาหาเธอ และเมื่อถึงกำหนดวันที่เขาจะเดินทางกลับมา ไอฮาน่าซึ่งได้บรรจุแต่งตั้งให้สวยงามเป็นพิเศษ อีกทั้งยังได้ช่วยกันกับสวามีใช้จัดบ้านและนำดอกไม้มาประดับประดาจนเต็มห้องเพื่อต้อนรับการกลับมาของผู้เป็นสามี และในที่สุดสามีของเธอก็กลับมาพร้อมกับภรรยาคนใหม่ซึ่งเป็นหญิงชาวอเมริกัน ที่ได้แต่งงานกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

เนื้อเรื่องอีกตอนหนึ่งซึ่งคล้ายคลึงกับเนื้อเรื่องของบทละครเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย* คือ เนื้อเรื่องในส่วนที่กล่าวถึงเหตุการณ์ซึ่ง ไอฮาน่าซึ่งตัดสินใจจะฆ่าตัวตายเพื่อปกป้องเกียรติยศศักดิ์ศรีของตัวเอง เหตุการณ์ในตอนนี้เกิดขึ้นภายหลังจากที่ไอฮาน่าซึ่งได้รู้ความจริงแล้วว่าสามีของเธอทอดทิ้งเธอไปแต่งงานกับหญิงอเมริกัน ความเสียใจและความอับอายที่ถูกทำลายเกียรติยศศักดิ์ศรีทำให้เธอคิดที่จะฆ่าตัวตาย ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกำหนดให้ไอฮาน่าซึ่งตัดสินใจปลิดชีพตัวเองด้วยกริษีที่มารดาของเธอได้มอบให้เธอไว้ก่อนตาย พร้อมกับคำสั่งเสียที่ว่า "ลูกเอ๊ย, เมื่อลูกจะอยู่อย่างมีเกียรติไม่ได้ ก็จงนึกถึงของที่แม่ให้เนาะ" 48 ซึ่งคำสั่งเสียดังกล่าวนี้ก็คล้ายคลึงกับข้อความที่ปรากฏอยู่บนตัวมิดของบิตาใจใจซึ่งในบทละครเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย* เช่นกัน

ความแตกต่างที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ไอฮาน่าซึ่งไม่สามารถที่จะปลิดชีพตัวเองได้ สำเร็จดังเช่นใจใจซึ่งในบทละครเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย* ซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นต้นฉบับของพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ ทั้งนี้ด้วยเหตุว่าหนุ่มญี่ปุ่นซึ่งเป็นคนรักเก่าของเธอได้เข้ามาขัดขวางเอา

47 เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

48 เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

ไว้เสียก่อน แต่กระนั้นในตอนจบของเรื่อง โอิฮาน่าซึ่งก็ต้องจบชีวิตลงด้วยน้ำมือของผู้ที่ได้อธิบายว่าเป็นสามีของเธอเอง

เนื้อเรื่องที่คล้ายคลึงกันระหว่างนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง *ไอ ฮาน่า ชัง* และบทละครเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย* มีปรากฏอยู่เพียงเท่านั้น เนื้อเรื่องในส่วนอื่นนอกเหนือจากนี้จะแตกต่างกันทั้งหมด ทั้งนี้แม้ว่าเนื้อเรื่องที่คล้ายคลึงจะมีน้อยกว่าเนื้อเรื่องที่แตกต่าง แต่ความคล้ายคลึงจะปรากฏชัดเจนมาก

1.1.3 อิทธิพลด้านตัวละคร พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนำตัวละครบางตัวจากบทละครมาเป็นต้นแบบของตัวละครในพระราชนิพนธ์โดยทรงคงบทบาทและบุคลิกลักษณะที่โดดเด่นของตัวละครต้นแบบไว้ และทรงเพิ่มเติมบทบาททั้งบุคลิกลักษณะใหม่ๆ แก่ตัวละครของพระองค์ อันเป็นผลให้ตัวละครที่ทรงสร้างขึ้นมีบทบาทและบุคลิกลักษณะบางประการที่ทั้งคล้ายคลึงและแตกต่างไปจากตัวละครต้นแบบ ตัวละครที่ทรงสร้างขึ้นโดยได้รับแบบอย่างมาจากบทละคร คือ โอิฮาน่าชัง มอริส เรย์ และมาเรียน แวนเดอร์ซี ทั้งสามต่างก็เป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินเรื่องในนวนิยายขนาดสั้นเรื่องนี้

1.1.3.1 โอิฮาน่าชัง เป็นตัวละครเอกฝ่ายหญิงซึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากตัวละครโจโจ้ซึ่งในบทละครเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย* ทั้งนี้เพราะตัวละครตัวนี้มีสิ่งที่เหมือนและคล้ายคลึงกับโจโจ้ซึ่งหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของภูมิหลัง ชีวิตคู่ และบุคลิกลักษณะ

เรื่องราวเกี่ยวกับภูมิหลังของโอิฮาน่าชังเท่าที่ปรากฏในคำบอกเล่าของอาร์โมะมีว่า

... เมื่อผมรู้จัก โอิ ฮาน่า ชัง เธอเป็นสาวเต็มตัว ทั้งยังได้รับการศึกษาอบรมมาเป็นอย่างดีด้วย มารดาของเธอเลี้ยงดูเธอมาเป็นอย่างดี พออายุ 16 เธอก็ร้องเพลงเต้นรำและเล่นดนตรีได้ (...) หลายเดือนต่อมา ผมกลับบ้านระหว่างปิดภาคเรียนอีก ปรากฏว่าโอิฮาน่าชัง ไม่อยู่เสียแล้ว มารดาของเธอสิ้นชีวิตลง ส่วนบิดาของเธอนั้น ไม่เคยทำคุณให้แก่เธอเลยตั้งแต่เธอเกิดมา เมื่อเธอไม่มีมารดาจะคอยเตือนสติแล้ว บิดาของเธอก็เอา

แต่ใจ โอิฮาน่าซึ่งเองพยายามขยับขังความเห็นแก่ตัวของบิดา แต่ไม่เกิดผล โอิฮาน่าซึ่ง
 เลยกถูกส่งไปฝึกเป็นหญิง "เกซ่า" * สามัญที่โรงน้ำชาแห่งหนึ่งในกรุงโตเกียว ... 49

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าโอฮาน่าซึ่งมีภูมิหลังที่คล้ายคลึงกับโจโจซึ่งตรงที่ว่า เธอเป็นเด็ก
 สาวที่ถือกำเนิดขึ้นในครอบครัวที่มีฐานะซึ่งสามารถเลี้ยงดูเธอมิให้ยากลำบากได้ แต่เมื่อมารดา
 ของเธอสิ้นชีวิตลง เธอก็ต้องประสบกับความทุกข์ยากเช่นเดียวกับที่โจโจซึ่งต้องประสบเมื่อต้อง
 สูญเสียบิดาไป และที่เหมือนกันอย่างยิ่งคือ ชีวิตที่หักเหของโอฮาน่าซึ่งชักนำไป เธอต้องกลายมา
 เป็นเกอิชาเช่นเดียวกับโจโจซึ่ง

นอกจากนี้ โอฮาน่าซึ่งยังมีชีวิตคู่ที่เหมือนกับโจโจซึ่ง ทั้งนี้เธอได้ใช้ชีวิตอยู่กับชาย
 ชาวอังกฤษผู้หนึ่งที่ชื่อว่า มอริส เรย์ ทว่าหลังจากที่มีความสุขอยู่ได้ไม่นานนัก เรย์ก็ทอดทิ้งเธอ
 ไปแต่งงานกับผู้หญิงคนใหม่ซึ่งเป็นชาวตะวันตกเช่นเดียวกับเขา และยังคงได้พากรรยาคนใหม่
 กลับมาเผชิญหน้ากับเธออีกด้วย

นอกเหนือจากจะมีภูมิหลังและชีวิตคู่ที่คล้ายคลึงกับโจโจซึ่งแล้ว โอฮาน่าซึ่งยังมีบุคลิก
 ลักษณะบางประการที่คล้ายคลึงกับโจโจซึ่งอีกด้วย นั่นคือ เธอเป็นผู้หญิงที่ซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อ
 ชายผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นสามีของเธอมาก อีกทั้งยังเป็นผู้หญิงที่รักเกียรติยศศักดิ์ศรีของตัวเองยิ่งกว่า
 ชีวิต ซึ่งบุคลิกลักษณะดังกล่าวนี้เป็นบุคลิกลักษณะสำคัญที่ปรากฏอยู่ในตัวของโจโจซึ่ง

ความซื่อสัตย์และจงรักภักดีของโอ ฮาน่า ซึ่ง ที่มีต่อสามีของเธอ จะเห็นได้จากเหตุ
 การณ์ในช่วงที่เธอเฝ้าคอยการกลับมาของเขาด้วยความเชื่อมั่นว่า เขาจะต้องกลับมาแต่งงานกับ
 เธอตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ ทั้งนี้แม้ว่าคนรักเก่าของเธอจะได้พยายามอธิบายให้เธอเข้าใจว่า
 ฐานะของเรย์เปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีปัญหาเรื่องการแต่งงานระหว่างเขาและเธอ แต่โอฮาน่าซึ่งมิ

* ม.ล.ปิ่น มาลากุล แปลคำว่า "geisha" ในพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระ
 พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยใช้คำว่า เกซ่า

ยอมเชื่อโดยง่าย เธอยังคงยืนยันกรานที่จะรอคอยเขาต่อไป ความซื่อสัตย์และจงรักภักดีที่ไอฮาน่ายังมีต่อสามีของเธอจึงสร้างความประทับใจแก่อาร์โมะผู้ซึ่งเป็นคนรักเก่าของเธอมาก ดังจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของเขาเกี่ยวกับตัวเธอว่า

... หลังจากการไปเยี่ยมครั้งแรก เธอไม่ค่อยจะได้กล่าวถึงเรย์เบอร์รี่ให้เข้าหุ่มบ่อยนัก และเมื่อกกล่าวถึงก็ดูเหมือนจะมีได้อาลัยอารมณ์แต่อย่างใด แต่เธอก็ยังซื่อตรงต่อเขาอยู่ ผมได้พยายามอีกหลายครั้งที่จะให้เธอโอนอ่อนตามความคิดของผม แต่เธอก็ยังดื้ออยู่เกือบจะปีเต็มแล้วที่ได้ข่าวจากเรย์เบอร์รี่อย่างกระต่อนกระแท่น แต่เธอก็ยังรอดด้วยความซื่อสัตย์และอดทน ซึ่งทำให้ผมขยอกและให้เกียรติแก่เธอมากยิ่งขึ้น 50

ส่วนการกระทำที่แสดงให้เห็นว่า ไอฮาน่าซังเป็นผู้หญิงที่รักเกียรติยศศักดิ์ศรีของตัวเองยิ่งกว่าชีวิตนั้น จะเห็นได้จากเหตุการณ์ในช่วงที่เธอตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตายเมื่อได้รับรู้ว่า เรย์ทอดทิ้งเธอไปแต่งงานกับผู้หญิงคนใหม่ ทั้งนี้เธอได้กล่าวแก่คนรักเก่าของเธอว่า "ดิฉันไม่วิตกเรื่องที่จะสูญเสียเขาดอกคะ, แต่เขาทำลายชีวิตดิฉันหมดแล้ว" 51 ที่เธอกล่าวเช่นนั้นเป็นเพราะเธอได้ยอมตกเป็นภรรยาของเรย์ก่อนที่จะได้แต่งงานกับเขาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ด้วยเธอมั่นใจว่าอย่างไรเสียการแต่งงานระหว่างเธอและเขาจะต้องมีขึ้นอย่างแน่นอน

อันที่จริงแล้วนั้น เรื่องที่ไอฮาน่าซังได้ตกเป็นภรรยาของเรย์มิได้เป็นที่เปิดเผยแก่สาธารณชนแต่อย่างใด เธอจึงไม่น่าที่จะต้องตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อปกป้องเกียรติยศศักดิ์ศรีของเธอ หากแต่เนื่องด้วยหลังจากที่เธอตกเป็นภรรยาของเรย์แล้ว เธอได้ให้กำเนิดบุตรซึ่งได้เสียชีวิตในเวลาต่อมา และเรื่องที่ได้ให้กำเนิดบุตรในครั้งนั้นก็มีคนจำนวนหนึ่งได้ร่วมรับรู้ด้วย ดังนั้นเมื่อการแต่งงานระหว่างเธอและเรย์ไม่อาจมีขึ้นได้ ไอฮาน่าซังจึงไม่อาจที่จะทนอยู่สู้หน้าใครได้อีกต่อไปและตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตายในที่สุด เธอได้บอกเหตุผลที่ตัดสินใจเช่นนั้นแก่อาร์โมะก่อนที่จะเดินไปหยิบกริชที่มารดาให้ไว้มาปลิดชีพตัวเองว่า "... มีคนสาม-สี่คนที่ทราบว่าคุณได้

50 เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

51 เรื่องเดียวกัน, หน้า 31.

คลอตลุก ดิฉันพยายามอย่างยิ่งที่จะแก้แค้นตามที่เขายกไว้ว่า ฉันนี่แหละคือภรรยาเขาตามกฎหมาย ดังนั้นถ้าเขารู้ความจริงขั้นตอนนี้ ดิฉันจะเอาหน้าไปไว้ที่ไหน? เด็กๆ ตามถนนจะวิ่งตามดิฉัน หรือชี้หน้าดิฉันว่าเป็นของเล่นของฝรั่งชาวอังกฤษ? ..." 52

แต่ถึงแม้ว่าไอฮาน่าซึ่งจะยังคงบุคลิกลักษณะของผู้หญิงที่ซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อสามีอย่างที่สุด เช่นเดียวกับโจโจซังก็ตาม หากแต่เมื่อเธอได้รับรู้ว่าสามีของเธอมิได้ซื่อสัตย์ต่อเธอ เช่นที่เธอซื่อสัตย์ต่อเขา เธอก็ได้ตัดสินใจที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่กับชายคนรักเก่าของเธอ ซึ่งสิ่งนี้ทำให้ตัวละครเอกฝ่ายหญิงคู่นี้แตกต่างกันอย่างที่สุด แม้อิฮาน่าซึ่งจะซื่อสัตย์ต่อคู่ครองของเธอก็จริง แต่เธอก็มีความรักได้ถึงสองครั้ง ผิดกับโจโจซังซึ่งรักผู้ชายเพียงคนเดียวและเป็นรักครั้งเดียวของเธอ นอกจากนี้แม้ว่าไอฮาน่าซึ่งจะมีอายุใกล้เคียงกับโจโจซัง แต่การกระทำของเธอแสดงให้เห็นว่าเธอมีความเป็นผู้ใหญ่มากกว่าโจโจซังมาก เพราะเธอมักจะกระทำการสิ่งใดๆ อย่างมีเหตุผลเสมอ อีกทั้งยังสามารถควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้ดีกว่าโจโจซัง ดังจะเห็นได้ว่าในตอนแรกไอฮาน่าซึ่งคิดที่จะฆ่าตัวตายและเธอยังคิดที่จะแก้แค้นเรย์ด้วย แต่เมื่ออารูโมะได้เข้ามาขัดขวางและรับอาสาที่จะแก้แค้นเรย์ให้แก่เธอ ไอฮาน่าซึ่งกลับได้สติเลิกคิดที่จะฆ่าตัวตายและยังได้ห้ามปรามอารูโมะไม่ให้ไปทำร้ายเรย์ด้วย อารูโมะเล่าถึงเหตุการณ์ตอนนี้ว่า

เธอดึงกริชออกจากฝัก ผมก็รีบฉวยเอามาเสียบ

"เธอไม่รู้ว่าเธอกำลังจะทำอะไร!" ผมต่อว่าเธออย่างรุนแรง

"คุณไม่มีสิทธิอะไรที่จะมาห้ามมิให้ดิฉันประหารตนเอง?" เธอกล่าวออกมา "ชีวิตของดิฉันน่าอยู่หนักหรือ?"

"ฉันรักเธอ เธอเป็นของฉัน" ผมรีบตอบไป

"ดิฉันไม่ต้องการคู่รักดอกคะ ดิฉันต้องการเพื่อน" เธอร้องขึ้นมาดังๆ ดวงตาอันงามของเธอ เสมือนว่าลุกเป็นไฟ "ต้องการเพื่อนที่กล้าพอที่จะทำทุกอย่างเพื่อดิฉัน!"

"ถ้าอย่างนั้นฉันก็เป็นเพื่อนคนนั้น" ผมพูดอย่างหนักแน่นที่สุด "ฉันกล้าพอที่จะทำเพื่อเธอได้ทุกอย่าง คนที่พรั่นภัยชีวิตของเธอ จะต้องได้รับโทษ ให้สมกับความผิด! ความผิดอย่างนี้

จะต้องตาย!"

พอหลุดปากออกไปอย่างนี้ กิริยาท่าทางของ โอิฮาน่าซังเปลี่ยนแปลงไปทันที หน้าซีดเห็นได้ชัดเจน
ความกลัวปรากฏขึ้นมา

"อย่าค่ะ, อย่าค่ะ, เธออ่อนวอน "อย่าทำอะไรอย่างนั้นเลย ขอเสียทีเถอะค่ะ ดิฉัน
เสียสติไปชั่วคราว ไม่ทราบว่าได้พูดอะไรไป" ... 53

1.1.3.2 มอริส เรย์ เป็นตัวละครซึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากตัวละครฟิงเคอร์ตันในบทละครเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย แต่ในขณะที่ฟิงเคอร์ตันมีบทบาทเป็นตัวละครเอกฝ่ายชาย เรย์จะเป็นเพียงตัวละครที่มีบทบาทรองลงไปจากตัวละครเอกฝ่ายชายคือ อารูโมะ ซึ่งเป็นตัวละครที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่

เรย์เป็นชาวตะวันตกซึ่งได้รับคำสั่งให้เดินทางมาปฏิบัติหน้าที่ในประเศญี่ปุ่น เช่นเดียวกับฟิงเคอร์ตัน หากจะแตกต่างกันอยู่บ้างตรงที่เรย์เป็นชาวอังกฤษและเป็นข้าราชการในสถานทูตอังกฤษประจำกรุงโตเกียว เรย์มีบุคลิกลักษณะบางประการที่คล้ายคลึงกับฟิงเคอร์ตัน กล่าวคือเขาเป็นคนที่ไม่มีสัจจะและไม่มีความจริงจัง ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมของเขที่เป็นไปในลักษณะเดียวกับพฤติกรรมของฟิงเคอร์ตัน นั่นคือ ในระหว่างที่พำนักอยู่ในประเศญี่ปุ่น เรย์ได้ใช้ชีวิตอยู่กับหญิงเกอิชาคนหนึ่ง โดยมีได้แต่งงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และหลังจากที่ใช้ชีวิตอยู่กับกันได้ไม่นาน เรย์ก็ได้เดินทางกลับประเทศอังกฤษ โดยก่อนที่จะจากไปเขาได้ให้คำมั่นสัญญากับหญิงเกอิชาว่าจะกลับมาแต่งงานกับเธอ ทว่าในที่สุดเรย์ก็ได้ทำตามคำพูดของเขา เพราะเมื่อกลับไปประเทศอังกฤษแล้ว เขาได้แต่งงานกับผู้หญิงอเมริกันคนหนึ่ง และยังได้พาเธอกลับมายังประเศญี่ปุ่นอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม เรย์มิได้เป็นคนรักง่ายลืมง่ายเช่นฟิงเคอร์ตัน เขายังคงรักโออิฮาน่าซังอยู่จวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อเขายังเป็นพลัดไปถูกเธอจนถึงแก่ความตายนั้น เขาเสียใจมากจนถึงกับควบคุมตัวเองไม่ได้ และเขาก็ได้ใช้ปืนด้ามเดียวกันนั้นยิงตัวตายตาม

เธอไปด้วย โดยก่อนหน้านั้นเขายังได้พูดความในใจออกมาอีกด้วยว่า "ฉันฆ่าผู้หญิงคนเดียวที่ฉันรัก" 54 หากแต่เป็นเพราะว่าเขาเห็นแก่ศถาบรรดาศักดิ์และทรัพย์สินสมบัติมากเกินไปจึงจำต้องแต่งงานกับหญิงอเมริกันซึ่งมีทั้งฐานะและเกียรติยศ ด้วยเขาเชื่อมั่นว่าสิ่งเหล่านั้นจะทำให้เขามีความสุขได้ ดังเห็นได้จากคำพูดที่เขากล่าวแก่โจโจซึ่งว่า "ฉันต้องแต่งงาน เพราะความจำเป็น ฉันไม่มีทรัพย์สินสมบัติ ต้องการเงิน มาวางแผน ทำให้เรามีความสุข" 55 แต่ด้วยความที่เขายังรักและเสียสยไอฮาน่าซึ่งอยู่ เขาจึงได้กลับมาพูดจากกลางกับเธอว่าจะพาเธอกลับไปเลี้ยงดูเป็นภรรยาที่ประเทศอังกฤษ ซึ่งการกระทำเช่นนี้มิได้ทำให้ไอฮาน่าซึ่งเห็นว่าเขามีความจริงใจต่อเธอเลย ตรงกันข้ามเธอกลับเห็นว่ากรกระทำของเขาเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีของเธออย่างที่สุด

1.1.3.3 มาเรียน แวนเดอร์ซี เป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญรองไปจากตัวละครเอกฝ่ายหญิงของเรื่อง และมีความคล้ายคลึงกับตัวละครเคทีในบทละครเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* สันนิษฐานได้ว่ามาเรียนน่าจะเป็นตัวละครซึ่งได้แบบอย่างมาจากตัวละครเคที แต่บทบาทของมาเรียนที่ปรากฏในนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง *ไอฮาน่า ชัง* จะโดดเด่นกว่าบทบาทของเคทีในบทละครเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* มาก

เหตุที่กล่าวว่ามาเรียนน่าจะเป็นตัวละครซึ่งได้รับแบบอย่างมาจากตัวละครเคทีในบทละครเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* นั้นเป็นเพราะเธอมีชีวิตส่วนหนึ่งที่คล้ายคลึงกับเคที นั่นคือ เธอเป็นผู้หญิงอเมริกันซึ่งได้แต่งงานกับเรย์ภายหลังจากที่เธอได้เดินทางกลับประเทศอังกฤษไปแล้ว และในเวลาต่อมา เธอก็ได้ติดตามเขากลับมายังประเทศญี่ปุ่นในฐานะภรรยาคนใหม่ โดยการมาครั้งนี้ทำให้เธอได้พบกับไอฮาน่าซึ่งซึ่งเป็นภรรยาเก่าของสามีของเธอ

นอกจากนี้มาเรียนยังเป็นผู้หญิงที่มีจิตใจดีงามและมีความเมตตาากรุณา เช่นเดียวกับเคที เมื่อเธอได้รับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างเรย์และไอฮาน่าซึ่ง รวมทั้งปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนทั้งสองจนเป็นเหตุให้ทั้งไอฮาน่าซึ่งและเรย์ต้องเสียชีวิต มาเรียนมิได้โกรธเคืองหรือกล่าวโทษ

54 เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

55 เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

ไอฮาน่าซึ่งว่าเป็นสาเหตุแห่งการเสียชีวิตของสามีของเธอแต่ประการใด เธอกลับรู้สึกสงสาร เห็นใจไอฮาน่าซึ่งเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังรู้สึกนับถือน้ำใจของหญิงญี่ปุ่นผู้ซึ่งแม้แต่เมื่อกำลังจะสิ้นชีวิตก็ยังได้สั่งเสียให้อารุโมะนั้นบอกแก่ผู้อื่นว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นเป็นอุบัติเหตุ อันเป็นการสั่งเสีย เพื่อปกป้องชื่อเสียงของเธอมิให้หมองมัว ดังเช่นที่อารุโมะเล่าว่า "คุณมาเรียนสงสารคู่รักของ ผมมาก และรู้สึกนับถือ ไอ ฮาน่า ซึ่ง ว่ามีจิตใจสูง แม้แต่เมื่อกำลังจะเสียชีวิต ก็ได้สั่งเสียเพื่อ ประโยชน์ของเธอ" 56

แม้มาเรียนจะมีบทบาทและบุคลิกลักษณะที่คล้ายคลึงกับเคท แต่ทว่าในเรื่องของชีวิตคู่ นั้น มาเรียนมิได้มีความสุขความสมหวังในชีวิตคู่เช่นเดียวกับเคท ทั้งนี้เพราะเธอแต่งงานกับเรย์ ตามความต้องการของบิดามารดาซึ่งปรารถนาจะให้เธอได้คู่ครองที่มียศถาบรรดาศักดิ์ โดยที่ตัว เธอเองนั้นพึงพอใจในตัวของอารุโมะซึ่งได้พบกันโดยบังเอิญในประเทศสหรัฐอเมริกา

ตัวละครอื่นๆ นอกเหนือจากตัวละครทั้งสามดังกล่าว ล้วนแล้วแต่เป็นตัวละครที่พระ- บทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างขึ้นใหม่ ซึ่งมีทั้งตัวละครที่มีบทบาทสำคัญต่อการ ดำเนินเรื่องและตัวละครประกอบที่มีบทบาทเพียงเล็กน้อยหรือเพียงแต่ถูกเอ่ยอ้างถึงเท่านั้น ตัว ละครที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินเรื่องที่ทรงสร้างขึ้นใหม่ ได้แก่ คะตานิ อารุโมะ ส่วน ตัวละครประกอบที่ทรงสร้างขึ้นใหม่นั้นมีมากมายหลายตัวด้วยกันคือ ตัวละคร "ข้าพเจ้า" ซึ่ง เป็นผู้รับฟังเรื่องราวทั้งหมดจากอารุโมะ และถ่ายทอดเรื่องราวนั้นมาสู่ผู้อ่าน นอกจากนี้ยังมี บิดามารดาของไอฮาน่าซึ่ง, ชาร์ตริส (Charteris) ชายชาวอังกฤษเพื่อนร่วมงานของเรย์, อิมาริ (Imari) ชายญี่ปุ่นเจ้าของโรงน้ำชาที่บิดาของไอฮาน่าซึ่งนำตัวเธอไปฝึกเป็นหญิงเกอิชา, บิดาของอารุโมะ, มาควิส มุราตา (Marquis Murata) นายจ้างของอารุโมะ, บิดามารดา ของมาเรียน และอาร์ชี แมคโดนัลด์ (Archie Macdonale) ข้าราชการสถานทูตอังกฤษผู้เป็น มิตรของอารุโมะ

1.1.4 อิทธิพลด้านฉาก เรื่องราวในนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง *ไอ ฮาน่า ชัง* เป็นเรื่องราวซึ่งเกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 เช่นเดียวกับเรื่องราวในบทละครเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย* แต่ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกำหนดให้เหตุการณ์ต่างๆ ในพระราชนิพนธ์เรื่องนี้เกิดขึ้นในสถานที่ต่างๆ หลายแห่ง ในดินแดนของสามประเทศคือ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ

ในบรรดาสถานที่ต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินเรื่องของนวนิยายขนาดสั้นเรื่องนี้ปรากฏว่ามีสถานที่แห่งหนึ่งซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับสถานที่ในบทละครเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย* สถานที่ดังกล่าวก็คือ บ้านซึ่งไอฮาน่าชังใช้ชีวิตครองคู่อยู่กับเรย์ ความคล้ายคลึงที่เกิดขึ้นนั้นเนื่องมาจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกำหนดให้บ้านซึ่งเป็นที่พำนักของไอฮาน่าชังและเรย์ มีลักษณะสำคัญเช่นเดียวกับบ้านของโจโจ้ซังและฟิงเคอร์ตัน คือ เป็นบ้านที่ตั้งอยู่บริเวณอ่าว ผิดกันแต่ที่บ้านของโจโจ้ซังและฟิงเคอร์ตันตั้งอยู่บนเนินเขาเหนืออ่าวนางาซากิ ในเมืองนางาซากิ ส่วนบ้านของไอฮาน่าชังและเรย์ตั้งอยู่ริมทะเลที่อ่าวเฮโด้ ในเมืองโตเกียว จึงเป็นไปได้ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว น่าจะทรงได้แบบอย่างบ้านของไอฮาน่าชังและเรย์มาจากบ้านของโจโจ้ซังและฟิงเคอร์ตันในบทละครเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย*

แต่ในส่วนของสถานที่อื่นๆ นั้น ล้วนแล้วแต่เป็นสถานที่ที่ไม่ปรากฏอยู่ในบทละครเรื่อง *มาดามบัตเตอร์ฟลาย* ทั้งสิ้น สถานที่เหล่านี้มี อาทิเช่น บ้านของไอฮาน่าชังและอาร์โมะในชนบท โรงเรียนชาในกรุงโตเกียว สถานทูตอังกฤษในกรุงโตเกียว นอกจากนี้ยังมีสถานที่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงให้รายละเอียดของสถานที่ต่างๆ เหล่านี้ไว้แต่อย่างใด ดังเช่นเมื่อทรงกล่าวถึงโรงเรียนชาที่อาร์โมะเข้าไปตามหาไอฮาน่าชัง จะทรงกล่าวถึงเพียงว่า "โรงเรียนชาแห่งแรกที่ผมเข้าไปนั้น สถานที่ไม่เลวนัก ช้ายังได้ "ร่องรอย" ที่ทำให้ผมได้สามารถสืบต่อไปถึงจุดหมายด้วย ซึ่งนับว่าเป็นการบังเอิญจริงๆ ที่

โต๊ะถัดไปจากโต๊ะที่ผมนั่งมีฝรั่งชาวอังกฤษนั่งอยู่สองคน ..." 57 หรือเมื่อทรงกล่าวถึงประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นสถานที่ที่อาร์โมะเดินทางไปนำนักหลังจากที่ได้ทราบว่าไอชาน่าซึ่งตัดสินใจจะแต่งงานกับเรย์ ก็ทรงกล่าวอย่างกว้างๆ เพียงเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าเรื่องราวในนวนิยายเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังจะเห็นได้จากคำพูดของอาร์โมะที่ว่า

ไม่มีความจำเป็นอันใดที่จะต้องเล่าให้ละเอียดถี่ถ้วนว่าผมเตร็ดเตร่ไปอย่างไรในสหรัฐอเมริกาและทำอะไรบ้าง ผมเข้าสู่สหรัฐอเมริกา ที่ซานฟรานซิสโก และอยู่ที่นั่นเพียงสามวัน แล้วก็เดินทางต่อไปเรื่อยทางทิศตะวันออก หยุดพักที่เมืองต่างๆ หลายเมือง และในที่สุดก็ไปถึงกรุงนิวยอร์ก ... 58

หรือเมื่อทรงกล่าวถึงกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ อันเป็นสถานที่ที่อาร์โมะได้ไปนำนักเป็นการถาวรภายหลังจากการเสียชีวิตของไอชาน่าซึ่ง ก็ทรงกล่าวถึงเพียงเล็กน้อยในคำบอกเล่าของตัวละคร "ข้าพเจ้า" ซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง เพื่อจะนำผู้อ่านเข้าสู่เรื่องราวในนวนิยาย ทั้งนี้คำบอกเล่าของตัวละคร "ข้าพเจ้า" มีว่า

สำหรับชาวลอนดอนที่เป็นคนยาก บริเวณแสดง "นิทรรศการเออร์ลส์คอร์ต" ในฤดูร้อน นับว่าเป็นสวรรค์น้อยๆ ที่เดียว เกือบจะทุกวันเวลาเย็น (และบ่ายวันเสาร์ด้วย) เพื่อนชาวญี่ปุ่นกับข้าพเจ้า มักจะไปสูดอากาศสดชื่นที่นั่น และแอบดูสาวงามชาติต่างๆ ที่ไปออกร้านนานาชาติ 59

57 เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

58 เรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

59 เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

2. บทละครเรื่อง ใจใจซัง

บทละครเรื่อง ใจใจซัง เป็นหนึ่งในจำนวนบทละครแบบจันทโรภาสหลายร้อยเรื่องซึ่ง จางจันหน้ จันทรคณา หรือที่รู้จักกันในนามของ "พราหมณ์" ผู้ก่อตั้งคณะละครจันทโรภาสและผู้ที่กำเนิดละครเรื่องแบบจันทโรภาส ได้ประพันธ์ขึ้นเพื่อให้คณะละครศรีโสภา * ใช้แสดง โดยเริ่มแสดงเป็นครั้งแรกที่เวทีพัฒนากร เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2477 **

บทละครเรื่องนี้นักกล่าวถึงเรื่องราวของหญิงเกishaชาวญี่ปุ่นที่มีชื่อว่า ใจใจซัง ซึ่งเป็นชื่อเดียวกันกับชื่อของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในเรื่อง มาตามบัตเตอร์ฟลาย นอกจากนี้บทละครของพราหมณ์ยังกล่าวถึงตัวละครอีกหลายตัวในเรื่อง มาตามบัตเตอร์ฟลาย ทั้งนี้หลักฐานระบุว่าพราหมณ์ประพันธ์บทละครเรื่องนี้นั้น โดยได้รับอิทธิพลมาจากอุปรากรเรื่อง มาตามบัตเตอร์ฟลาย 60 แต่กระนั้นก็ได้มีรายละเอียดบ่งบอกว่าพราหมณ์รู้จักอุปรากรเรื่องนี้ได้อย่างไร

2.1 อิทธิพลของเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายในบทละครเรื่อง ใจใจซัง

แม้ว่าบทละครเรื่อง ใจใจซัง จะมีชื่อเรื่องตรงกับชื่อของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในอุปรากรเรื่อง มาตามบัตเตอร์ฟลาย ก็ตาม ทว่าบทละครเรื่องนี้นักหาได้เป็นเรื่องเดียวกันกับอุปรากรเรื่อง มาตามบัตเตอร์ฟลาย แต่ประการใด ทั้งนี้เพราะพราหมณ์ได้ประพันธ์บทละครเรื่อง ใจใจซัง โดยนำเค้าเรื่องของอุปรากรเรื่อง มาตามบัตเตอร์ฟลาย มาสร้างสรรค์เป็นบทละครในแบบของเขา ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกับที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนำเค้าเรื่องของบทละครเรื่อง มาตามบัตเตอร์ฟลาย มาพระราชทานนิพนธ์เป็นนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง โอย ฮาน่า ซัง หากแต่ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงคงชื่อตัวละครและชื่อสถานที่ในพระราชนิพนธ์ไว้ตามต้นฉบับเดิมแต่อย่างใด พราหมณ์ก็กลับนำชื่อ

* ชื่อเดิมของคณะจันทโรภาส

** อ้างจากข้อความที่ปรากฏในบทละครซึ่งพิมพ์โดย สุดใจ ศรีเบญจา

60 กัลยารัตน์ หล่อมนิพนธ์รัตน์, การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทละครของพราหมณ์, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 123.

ตัวละครหลายตัวในอุปรากรมาเป็นชื่อตัวละครในบทละครร้องของเขา รวมทั้งยังคงใช้เมืองนางาซากิเป็นสถานที่ในการดำเนินเรื่องตามอุปรากรอีกด้วย เมื่อนำบทละครร้องเรื่อง *โจโจ้ซัง* มาเปรียบเทียบกับอุปรากรเรื่อง *มาตามัตเตอ์ฟลาย* จะพบว่า อุปรากรของบุซซึมีอิทธิพลต่อบทละครร้องของพรานมูร์มในส่วนของโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ตัวละคร และฉาก เช่นเดียวกับอิทธิพลของบทละครเรื่อง *มาตามัตเตอ์ฟลาย* ที่มีต่อนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง *ไอ ฮาน่า ซัง*

ทว่าในส่วนของการดำเนินเรื่องและแก่นเรื่องนั้น กลับไม่ปรากฏอิทธิพลของอุปรากรเรื่อง *มาตามัตเตอ์ฟลาย* อยู่เลย ทั้งนี้เนื่องจากบทละครร้องของพรานมูร์มแบ่งการดำเนินเรื่องออกเป็น 6 ฉาก ซึ่งแตกต่างจากในอุปรากรที่แบ่งการดำเนินเรื่องออกเป็น 3 องก์ นอกจากนี้การดำเนินเรื่องในแต่ละฉากของบทละครร้องเรื่องนี้ยังแตกต่างไปจากการดำเนินเรื่องในแต่ละองก์ของอุปรากรอีกด้วย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ฉากที่ 1 โจโจ้ซังมาไหว้พระที่วิหารแห่งหนึ่งและได้พบกับทหารเรือชาวไทยกลุ่มหนึ่งที่กำลังเข้ามาขำเข้าเธอ

ฉากที่ 2 ดำเนินเรื่องตั้งแต่พ่อแม่ของโจโจ้ซังนำเธอมาขายเป็นเกอิชาที่โรงเกะ * จนกระทั่งถึงตอนที่โจโจ้ซังพบกับทหารเรือชาวไทยคนหนึ่งซึ่งเธอเคยพบที่วิหาร

ฉากที่ 3 ดำเนินเรื่องตั้งแต่นายทหารไทยขอไถ่ตัวโจโจ้ซังจากเจ้าของโรงเกะ จนกระทั่งถึงงานวิวาห์ระหว่างโจโจ้ซังและทหารไทย

ฉากที่ 4 ดำเนินเรื่องตั้งแต่นายทหารไทยเดินทางกลับประเทศไทย จนกระทั่งถึงตอนที่โจโจ้ซังตัดสินใจจะไปตามหาเขาที่ประเทศไทย

ฉากที่ 5 ดำเนินเรื่องตั้งแต่นายทหารไทยมาหาคู่หมั้นของเขาที่บ้าน จนกระทั่งถึงตอนที่โจโจ้ซังติดตามมาพบและเกิดเข้าใจผิดจึงเดินทางกลับประเทศญี่ปุ่นไป

ฉากที่ 6 โจโจ้ซังเข้าพิธีวิวาห์กับเศรษฐีชาวญี่ปุ่น และนายทหารไทยติดตามมาพบเข้า

ส่วนแก่นเรื่องซึ่งพรานมูร์มนำเสนอไว้ในบทละครร้องเรื่องนี้ก็เป็นแก่นเรื่องที่แตกต่างกัน

* หมายถึง โรงน้ำชา ในที่นี้พรานมูร์มเรียกเกอิชาว่า เกะชะ

ไปจากแก่นเรื่องในอุปรากร เนื่องด้วยพรานบุรุษมิได้มุ่งที่จะนำเสนอความคิดเกี่ยวกับการเพชฌัญญ์ระหว่างตะวันออกและตะวันตก หรือระหว่างเชื้อชาติที่แตกต่างกันแต่อย่างใด แต่เขาต้องการนำเสนอความคิดเกี่ยวกับการครองคู่ โดยชี้ให้เห็นว่าสามีภรรยาที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน จะต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ชีวิตคู่จึงจะเป็นสุข ทั้งนี้พรานบุรุษได้นำเสนอแก่นเรื่องดังกล่าวผ่านเรื่องราวความรักของหญิงเกอิช่าญี่ปุ่นและนายทหารเรือชาวไทย หญิงชายทั้งสองได้ตกลงปลงใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย หากแต่ในเวลาต่อมา ชีวิตคู่ของทั้งสองก็ต้องอับปางลงอย่างที่ไม่ควรจะเป็นด้วยเหตุจากความเข้าใจผิดของฝ่ายหญิง ซึ่งเพียงแค่เห็นสามีของเธออยู่กับหญิงอื่นก็เข้าใจไปทันทีว่าคนทั้งสองมีความสัมพันธ์กันทางชู้สาว เป็นเหตุให้ทางฝ่ายหญิงตัดสินใจแต่งงานใหม่กับชายอีกผู้หนึ่งตามความต้องการของบิดามารดา ส่วนนายทหารไทยก็ต้องพบกับความผิดหวังเสียใจทุกๆ ที่เขารักมันต่อภรรยาของเขาเพียงผู้เดียว

2.1.1 อธิพลด้านโครงเรื่อง โครงเรื่องของบทละครเรื่อง *ใจใจซัง* กล่าวถึงเรื่องราวการแต่งงานระหว่างหญิงญี่ปุ่นและนายทหารเรือชาวไทยซึ่งลงเอยด้วยการเลิกร้างจากกันไปเพราะความเข้าใจผิดของฝ่ายหญิงที่คิดว่าสามีของเธอไปปันใจให้กับหญิงอื่น

เรื่องราวในบทละครเรื่องนี้ เริ่มต้นขึ้นเมื่อนายทหารเรือชาวไทยสี่นายซึ่งถูกส่งตัวมาปฏิบัติหน้าที่ที่เมืองนางาซากิ ประเทศญี่ปุ่น ได้ชวนกันมาเที่ยวโรงเกะแห่งหนึ่ง และนายทหารไทยหนึ่งในสี่นั้นคือ โทมัส ได้เกิดหลงรักหญิงเกอิช่าคนหนึ่งชื่อว่า ใจใจซัง ซึ่งเพิ่งจะมาทำงานเป็นวันแรกอย่างจริงจังจนถึงกับยอมเสียเงินไถ่ตัวหญิงสาวให้มาแต่งงานกับเขา โดยที่ใจใจซังก็ยินยอมที่จะแต่งงานกับนายทหารชาวไทยด้วยความเต็มใจ

พรานบุรุษได้ผูกปมปัญหาด้วยการให้โทมัสและเพื่อนนายทหารชาวไทยทั้งหมดถูกเรียกตัวกลับประเทศไทย ภายหลังจากที่โทมัสจากไปแล้ว พ่อแม่ของใจใจซัง เจ้าของโรงเกะและยามาโดริ เศรษฐีผู้ซึ่งหลงรักใจใจซังและต้องการแต่งงานกับเธอหากแต่ถูกโทมัสชิงตัดหน้าไปก่อน ได้พากันมาหาใจใจซังเพื่อเกลี้ยกล่อมให้เธอเลิกกับสามีชาวไทยและแต่งงานใหม่เสียกับเศรษฐีผู้มั่งมีเชื้อชาติเดียวกัน แต่เมื่อใจใจซังยืนยันที่จะรอคอยสามีของเธอต่อไป ยามาโดริจึงอาสาที่จะพาเธอไปหาสามีของเธอที่ประเทศไทยเพื่อจะได้รู้ว่าเขายังซื่อสัตย์ต่อเธอ เช่นที่เธอชื่อ

สัปดาห์ต่อเขาหรือไม่ โจ้โจ้ซังตกลงใจที่จะทำตามคำแนะนำของยามาโดริและให้สัญญากับเขาว่า ถ้าสามีของเธอเป็นอื่นไป เธอจะยอมแต่งงานกับเขา

ปมปัญหาที่ก่อตัวขึ้นได้ดำเนินมาถึงจุดเครียดซึ่งเมื่อเรื่องราวถูกเปิดเผยขึ้นว่า โทมามีคู่หนึ่งเป็นผู้หญิงไทยคือ สำเนียง อยู่ก่อนแล้ว ปมปัญหายิ่งซับซ้อนมากขึ้นไปอีกเมื่อคู่หนึ่งของโทมลรักรักอยู่กับนายทหารอีกคนหนึ่งคือ ปรีดา ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของเขา หากแต่ในวันหนึ่งปรีดากลับพบเห็นสำเนียงหยอกล้ออยู่กับโทมล จึงเข้าใจไปว่าทั้งสองมีความสัมพันธ์กันฉันชู้สาว และในช่วงเวลาเดียวกันนั้นก็เป็นช่วงเวลาที่โจ้โจ้ซังได้เดินทางมาหาสามีของเธอพอดี ปมปัญหาจึงดำเนินมาถึงจุดสุดยอดเมื่อโจ้โจ้ซังได้พบเห็นสามีของเธออยู่กับหญิงอื่น เธอเสียใจมากและรีบเดินทางกลับประเทศญี่ปุ่นไปในทันที จากนั้นความยุ่งยากวุ่นวายที่เกิดขึ้นก็ดูเหมือนจะคลี่คลายลงเมื่อปรีดาได้รับรู้ว่าหญิงคนรักของเขาได้บอกความจริงเรื่องที่เธอกับเขารักกันแก่โทมลแล้ว และทั้งสองคนต่างก็ยินยอมพร้อมใจที่จะยกเลิกการหมั้นหมายซึ่งเกิดขึ้นจากความต้องการของผู้ใหญ่ แต่ทว่าปมปัญหาที่เกิดขึ้นกลับมิได้รับการคลี่คลายแต่ประการใด ด้วยเรื่องจบลงตรงที่ว่าโจ้โจ้ซังได้เข้าพิธีวิวาห์กับยามาโดริโดยที่มิได้รับรู้ความจริงที่เกิดขึ้น และแม้ว่าโทมลจะติดตามไปถึงประเทศญี่ปุ่นก็มีเหตุการณ์เสียแล้ว

จะเห็นได้ว่า บทละครเรื่องโจ้โจ้ซังมีโครงเรื่องซึ่งคล้ายคลึงกับโครงเรื่องของอุปรากรเรื่องมาดามบัตเตอร์ฟลายในส่วนที่กล่าวถึงความรักของคนสองเชื้อชาติ ซึ่งเริ่มต้นด้วยความสุข หากแต่จบลงด้วยความเศร้า ทั้งนี้แม้ว่าตอนจบของบทละครเรื่องจะมีได้เศร้าสลดรันทดใจเช่นเดียวกับในอุปรากรก็ตาม ทว่าก็มีได้จบลงด้วยความสุขสมหวังแต่อย่างใด โครงเรื่องซึ่งคล้ายคลึงกันดังกล่าวขอมแสดงให้เห็นว่าพรานมูร์มได้นำโครงเรื่องของอุปรากรมาใช้เป็นต้นแบบในการสร้างโครงเรื่องของบทละครเรื่องโจ้โจ้ซัง โดยได้ปรับเปลี่ยนเรื่องราวความรักระหว่างหญิงเกอิชาญี่ปุ่นและนายทหารเรือชาวอเมริกันในอุปรากร มาเป็นเรื่องราวความรักระหว่างหญิงญี่ปุ่นและนายทหารเรือชาวไทย แต่ทั้งนี้พรานมูร์มได้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดของโครงเรื่องในบทละครให้แตกต่างไปจากโครงเรื่องเดิมในอุปรากรเป็นอันมากดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น

2.1.2 อิทธิพลด้านเนื้อเรื่อง เนื้อเรื่องของบทละครเรื่องโจ้โจ้ซังมีความคล้ายคลึงกับเนื้อเรื่องของอุปรากรเรื่องมาดามบัตเตอร์ฟลายอยู่เพียงตอนที่ตัวละครเอก

ต่างเชื้อชาติทั้งสองแต่งงานและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ไม่นาน ฝ่ายชายก็มึนต้องลาจากฝ่ายหญิง กลับไปทำภารกิจยังบ้านเกิดเมืองนอนของเขา และในระหว่างที่หญิงผู้ป่วนรอคอยการกลับมาของ นายทหารไทยอยู่นั้น ชายผู้ป่วนซึ่งมีฐานะร่ำรวยผู้หนึ่งได้เข้ามาเกลี้ยกล่อมให้เธอแต่งงานกับเขา โดยมีเจ้าของโรงเกะช่วยพุดสนับสนุน ท้ายที่สุดการจากไปของนายทหารไทยได้ทำให้ชีวิตคู่ ระหว่างเขาและหญิงผู้ป่วนต้องล่มสลายลง โดยมีอาการกลับมาเริ่มต้นกันใหม่ได้อีก

นอกเหนือจากเนื้อเรื่องในส่วนนี้ พรานบุรุษมิได้คงเนื้อเรื่องในส่วนอื่นๆ ของอุปรากร ไฉนบทยละครเรื่อง *ใจใจซัง* อีกเลย เขาได้สร้างสรรค์เรื่องราวส่วนใหญ่ของบทยละครเรื่องขึ้นมาใหม่ตามจินตนาการของตัวเอง ดังเช่นที่เขาสร้างเรื่องให้ *ใจใจซัง* ติดตามโกลมไปยังประเทศไทยและบังเอิญได้พบเขาอยู่กับคู่หมั้นของเขา สร้างเรื่องให้คู่หมั้นของโกลมรักอยู่กับปริดา หรือสร้างเรื่องให้ *ใจใจซัง* ตัดสินใจแต่งงานใหม่กับเศรษฐียามาโดริ

2.1.3 อิทธิพลด้านตัวละคร ตัวละครในบทยละครเรื่อง *ใจใจซัง* มีทั้งตัวละครที่พรานบุรุษนำมาจากอุปรากรเรื่อง *มาตามบัตเตอร์พลาซ* และตัวละครซึ่งสร้างขึ้นใหม่ตามจินตนาการของเขา พรานบุรุษได้แนะนำตัวละครทั้งหมดไว้ในช่วงต้นของบทยละครก่อนที่จะเริ่มเรื่องราวในฉากที่ 1 โดยเขาได้กล่าวแนะนำตัวละครแต่ละตัวด้วยความเปรียบดังต่อไปนี้

ใจใจซัง	ชาน้อยใหม่ของโรงเกะ
โอนาริ	เพื่อนสาวชาเก่าที่มีราคาดีอยู่
ซากุระ	เพื่อนสาวชาเก่าที่มีราคาดีอยู่
ชูชิกิ	กระต่ายหนุ่มชาใจใจซัง
ยามาโดริ	ผู้มีเงินและไม่ชอบช้ำชากรสชา
ตาโกโร	เจ้าของเกะผู้เข้าใจปรุกรสชา
เกเร	คู่หูคนสนิทของตาโกโร
พ่อ	ของใจใจซัง
แม่	ของใจใจซัง
โกลม สันตินาวิน	นายเรือเอก, ผู้ไม่ค่อยเชื่อว่าชาญี่ปุ่นดี
ปริดา คนองสินธุ์	นายเรือเอก, มีนิสัยเป็นคนดี

สุนทร ท่องทะเล จำตรี ฉายา "คิ้วจั่ว"
 สำเนียง สนิทเสน่ห์ คู่หมั้นโกลม - คู่รักปริดา
 พลอ้วน ทหารเรือไทย
 ตัวประกอบ พลทหารเรือไทย, นางชายของโรงเกะ,
 เพื่อน่าสาว, ชาวบ้านญี่ปุ่น และพี่รักษาวิหาร 61

ในบรรดาตัวละครทั้งหมดซึ่งปรากฏอยู่ในบทละครเรื่อง *ใจใจซึ้ง* มีตัวละครบางตัวที่พราหมณ์สร้างขึ้น โดยมีตัวละครในอุปรากรเรื่อง *มาดามบัวเตอร่า* หลายเป็นต้นแบบ และยังคงชื่อของตัวละครไว้ตามต้นฉบับเดิม ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นตัวละครสำคัญที่มีบทบาทต่อการดำเนินเรื่องในบทละครเรื่อง *ใจใจซึ้ง* เช่นเดียวกับในอุปรากร ตัวละครเหล่านี้ได้แก่ ใจใจซึ้ง ชูชุกิ ยามาไดริ และตาโกโร นอกจากนี้ยังมีตัวละครประกอบในอุปรากรซึ่งพราหมณ์ได้นำมาปรับเปลี่ยนให้เป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในบทละครเรื่อง ตัวละครดังกล่าวนี้คือ แม่ของใจใจซึ้ง นอกเหนือจากนี้ ยังมีตัวละครประกอบจากในอุปรากรซึ่งพราหมณ์นำมาเป็นตัวละครประกอบในบทละครเรื่อง ตัวละครประกอบเหล่านี้ได้แก่ เพื่อน่าสาวซึ่งเข้าร่วมในพิธีวิวาห์ของใจใจซึ้งและนายทหารไทย

อย่างไรก็ตาม ยังมีตัวละครสำคัญในบทละครเรื่องอีกสองตัวซึ่งแม้ว่าจะมิได้มีชื่อตรงกับชื่อของตัวละครในอุปรากร หากแต่ก็เป็นตัวละครที่พราหมณ์สร้างขึ้น โดยได้รับแบบอย่างจากตัวละครในอุปรากร ตัวละครทั้งสองนี้คือ นายเรือเอกโกลม สันตินาวัน และสำเนียง สนิทเสน่ห์ ซึ่งได้รับแบบอย่างจากตัวละครหิงเคอร์ตัน และเคท ตามลำดับ ส่วนตัวละครอื่นๆ ที่มิได้เอ่ยอ้างถึงต่างก็เป็นตัวละครที่พราหมณ์ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ทั้งสิ้น

ตัวละครสำคัญทั้งหมดซึ่งพราหมณ์สร้างขึ้น โดยได้รับอิทธิพลมาจากตัวละครในอุปรากรเรื่อง *มาดามบัวเตอร่า* มีความคล้ายคลึงและแตกต่างจากตัวละครต้นฉบับดังนี้

61 พราหมณ์ [จางจันหนัน จันทรคณา], *บทละครประกอบเพลงเรื่องใจใจซึ้ง*, สดุดใจศรีเบญจา นิพนธ์จากต้นฉบับเดิม 2512. (อัดสำเนา)

2.1.3.1 โจ้โจ้ซัง ในทละครร้องของพรานมูรพ์ โจ้โจ้ซังยังคงบทบาทของตัวละครเอกฝ่ายหญิงไว้ดังเช่นโจ้โจ้ซังในอุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย ทั้งนี้เธอมีความเป็นมาที่ทั้งแตกต่างและคล้ายคลึงกับโจ้โจ้ซังในอุปรากร ความเป็นมาส่วนที่แตกต่างกันคือ เธอยังมีทั้งพ่อและแม่อยู่พร้อมหน้า และพ่อแม่ของเธอเป็นผู้ขอร้องให้เธอสนองคุณโดยยอมเป็นหญิงเกอิชา ซึ่งเธอก็ยินยอมด้วยความเต็มใจ

พ่อ - ทำใจให้บริสุทธิ์โอ้โจ้โจ้ซัง เจ้ากำลังจะตั้งใจสนองคุณพ่อแม่

แม่ - ร่างกายไม่มีแก่นสาร หัวใจของเจ้าต่างหาก ที่พระเจ้ารักษา

เคารพขอให้ท่านคุ้มครองเกิดโอ้โจ้โจ้ซัง

โจ้โจ้ซัง - ลูกเคารพอยู่แล้วโอ้โตซัง ความบริสุทธิ์ของลูกไม่จริง ลูกยินดีสละให้เพื่อสนองคุณ 62

ส่วนความเป็นมาที่คล้ายคลึงกันนั้นคือ เธอต้องมาเป็นหญิงเกอิชาเพราะความยากจนของครอบครัว และจากการที่เธอมีอาชีพเป็นเกอิชานี้จึงทำให้เธอได้แต่งงานอยู่กับนายทหารเรือชาวไทย โดยทางฝ่ายชายได้ไถ่ตัวเธอให้เป็นอิสระจากโรงเกอิชา

ในส่วนของบุคลิกลักษณะของโจ้โจ้ซังนั้น พรานมูรพ์มิได้คงไว้ตามตัวละครต้นแบบทั้งหมด ทั้งนี้บุคลิกลักษณะของโจ้โจ้ซังซึ่งคล้ายคลึงกับโจ้โจ้ซังในอุปรากรก็คือ เธอเป็นผู้หญิงที่สวยงาม มีความกตัญญูรู้คุณ และมีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อสามีของตัวเอง บุคลิกลักษณะในส่วนของความกตัญญูรู้คุณของโจ้โจ้ซังนั้นจะเห็นได้จากการที่เธอยินยอมให้พ่อแม่นำตัวไปขายแก่โรงเกอิชาเพื่อทำงานเป็นหญิงเกอิชา ส่วนความซื่อสัตย์จงรักภักดีของโจ้โจ้ซังที่มีต่อสามีของเธอ นั้นจะเห็นได้จากการที่เธอยินกรานที่จะรอคอยเขาต่อไปแม้ว่าพ่อแม่ของเธอ เจ้าของโรงเกอิชา และเศรษฐีผู้ซึ่งต้องการจะแต่งงานกับเธอได้พยายามช่วยกันเกลี้ยกล่อมให้เธอเลิกกับนายทหารชาวไทยเสีย ทั้งนี้เธอได้ชี้แจงแก่พ่อแม่ของเธอว่า "ขกโทษให้ลูกเกิด ลูกยืนหยัดในความซื่อตรง มิใช่ว่าจะหลง

"ไหลอะไรในเขานัก แต่ก็ไม่มีหลักที่จะชักจูงให้ลูกสึมเขาเสียง่ายๆ" 63

นอกเหนือจากบุคลิกลักษณะดังกล่าวนี้แล้ว บุคลิกลักษณะอื่นๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในตัวของ โจ้โจ้ซึ่งจะแตกต่างไปจากตัวละครต้นแบบ กล่าวคือ โจ้โจ้ซึ่งในอุปการะมีความมั่นคงและเชื่อมั่นในตัวสามีของเธอเป็นอย่างมาก ฉะนั้นเธอจึงเฝ้าคอยเขาด้วยความมั่นใจว่าเขาจะต้องกลับมา และไม่เคียดคิดที่จะมีใครอื่นอีกเลย หากแต่โจ้โจ้ซึ่งในบทละครร้องกลับแสดงให้เห็นว่าเธอไม่มีความมั่นคงและเชื่อมั่นในตัวของสามีของเธอมากเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากคำพูดของเธอที่พูดกับพ่อแม่ เจ้าของโรงเกะ และเศรษฐีว่า ถ้าเมื่อใดที่เธอรู้ว่าสามีของเธอไม่ซื่อสัตย์ต่อเธอแล้ว เธอก็ยินยอมที่จะเข้าพิธีวิวาห์กับเศรษฐีซึ่งเฝ้าคอยเธออยู่

ต่อเมื่อรู้ ว่าเขา นั้นเรรวน
จะชักชวน อย่างไร ก็ใคร่ตาม 64

นอกจากนี้ โจ้โจ้ซึ่งในบทละครของพรานบุรุษยังมีลักษณะใจเร็วและหมั่นพล้นเล่นด้วยเพียงแต่เห็นสามีอยู่กับหญิงอื่น เธอก็ด่วนสรุปไปว่าเธอไม่ซื่อตรงต่อเธอและตัดสินใจเข้าพิธีวิวาห์กับชายอื่นโดยที่ไม่ยอมเปิดโอกาสให้สามีของเธอได้รับความเข้าใจกับเธอเลย ทั้งนี้การที่โจ้โจ้ซึ่งยอมแต่งงานใหม่อีกครั้งหนึ่งยังแสดงให้เห็นบุคลิกลักษณะของเธอซึ่งแตกต่างไปจากโจ้โจ้ซึ่งในอุปการะอีกประการหนึ่งตรงที่ว่า เธอมิได้รักเกียรติยศศักดิ์ศรีของเธอมากเท่ากับโจ้โจ้ซึ่งซึ่งเป็นตัวละครต้นแบบ

ความไม่มั่นคงและไม่เชื่อมั่นในตัวของสามีผนวกกับความใจเร็วและหมั่นพล้นเล่นของโจ้โจ้ซึ่งเป็นเหตุให้เธอต้องสูญเสียสามีของเธอไปอย่างที่ไม่ควรจะเป็น

63 เรื่องเดียวกัน

64 เรื่องเดียวกัน

2.1.3.2 โกลมล สันตินาวิน โกลมลเป็นตัวละครเอกฝ่ายชายที่พรานบุรุษสร้างขึ้นโดยได้แบบอย่างมาจากตัวละครฟิงเคอร์ตันในอุปรากร ทั้งนี้พรานบุรุษได้ปรับเปลี่ยนเชื้อชาติของตัวละครเอกฝ่ายชายจากเดิมซึ่งเป็นอเมริกันมาเป็นไทย โดยยังคงกำหนดให้ตัวละครเอกฝ่ายชายในละครของเขาเป็นนายทหารเรือที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในเมืองนางาซากิประเทศญี่ปุ่น และได้แต่งงานอยู่กับหญิงเกอิชาญี่ปุ่นเช่นเดียวกับตัวละครต้นแบบ นอกจากนี้ภายหลังจากที่ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันได้ไม่นาน นายทหารเรือชาวไทยก็มึนต๋องลาจากหญิงญี่ปุ่นกลับไปประเทศของเขาเฉกเช่นเดียวกับนายทหารเรือชาวอเมริกัน

แม้ว่าโกลมลจะมีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกับฟิงเคอร์ตันดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น แต่ทว่าเขามีได้เป็นผู้ชายที่เลวร้ายเช่นที่ฟิงเคอร์ตันเป็น ทั้งนี้เป็นเพราะโกลมลมีความรักต่อโจโจ้ซังอย่างจริงจัง มิได้รักง่ายลิมง่าย ไม่มีสัจจะ หรือไม่มีความรับผิดชอบดังเช่นฟิงเคอร์ตัน ถึงแม้เขาจะได้นั้นหมายกับหญิงไทยก่อนที่จะเดินทางมาประเทศญี่ปุ่นและได้แต่งงานอยู่กับโจโจ้ซัง หากแต่การนั้นระหว่างเขาและหญิงไทยนั้นเป็นไปตามความต้องการของผู้ใหญ่ มิได้เกิดจากความสมัครใจของเขาและทางฝ่ายหญิงแต่อย่างใด ฉะนั้นจึงไม่อาจถือได้ว่าโกลมลโกหกหลอกลวงและไม่จริงใจต่อโจโจ้ซัง นอกจากนี้การที่โกลมลยินยอมถอนหมั้นกับคู่หมั้นของเขาหลังจากที่ได้รู้ความจริงว่าเธอรักใคร่ชอบพอกับเพื่อนสนิทของเขาก็สามารถแสดงให้เห็นว่าเขามีได้มีใจให้หญิงอื่น

นอกเหนือจากนี้โกลมลยังมิได้กระทำการสิ่งใด ที่ชี้ให้เห็นว่าเขาเป็นคนไม่มีสัจจะ หรือไม่มีความรับผิดชอบ เพราะยังไม่ทันที่เขาจะกลับไปประเทศญี่ปุ่นตามคำสัญญาที่ได้ให้ไว้กับโจโจ้ซัง เธอก็ติดตามเขากลับมายังประเทศไทยในทันทีทันใดเสียก่อน ทั้งยังบังเอิญมาพบเขาอยู่กับคู่หมั้นของเขา จึงเกิดเข้าใจผิดคิดว่าเขาไม่ซื่อสัตย์ต่อเธอ และรีบเดินทางกลับประเทศญี่ปุ่นไปในทันทีหลังจากเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น โกลมลได้แสดงให้เห็นถึงความรักความจริงใจที่เขามีต่อโจโจ้ซังโดยการเข้าไปชกหน้าปรีดาซึ่งเป็นคนรักของคู่หมั้นอย่างโกรธเคืองโทษฐานที่ทำให้โจโจ้ซังเข้าใจผิดในตัวเขา

ปรีดา -	ไอ้กันไม่รู้เรื่อง	จึงदानเคื่องแกยกใหญ่
	โกหกเมียแกไป	ว่าแกมีเมียใหม่ไว้คล้องคิง
	โจโจ้ซังหลอนตามมา	เลขกลับลาไปเพราะนิง

อย่าถือโทษโกรธชิง เร็วเร่งไปดึงเอาหล่อนไว้ (...)
 โทมล - (เดือด) ขอสกหนาแกละเหี้ย ที่เกาะไต้เตี้ยตัวต๋น 65

และ โทมลยังได้รับติดตามใจโจ้จั้งกลับไปประเทศญี่ปุ่นเพื่อที่จะปรับความเข้าใจกับเธอ ทว่าทุกอย่างก็สายเกินแก้ เพราะใจโจ้จั้งได้เข้าพิธีวิวาห์กับเศรษฐีชาวญี่ปุ่นแล้ว และไม่ยอมรับฟังคำอธิบายใดๆ จากเขาเลย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ โทมลรู้สึกเสียใจมาก เขาจึงกล่าวตัดพ้อต่อว่าโจ้จั้งว่า

น่าอนาถนัก รักสลายลับ สุดจะเรียกกลับ ยับไม่เหลือรอย
 รักเรापลุกไว้ โยไม่คงคอย ทิ้งให้เหงาหงอย น้อยหรือน้ำใจ
 ไม่ถามไม่ทัก ดำหนักเสียได้ โอ้ยอดอาลัย เห็นใจเจ้ากลาย 66

การกระทำของ โทมลที่แสดงออกมาทั้งหมด รวมทั้งคำตัดพ้อต่อว่าของเขาเมื่อเห็นโจ้จั้งเข้าพิธีวิวาห์กับชายอื่นย่อมยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า เขารักและจริงใจกับโจ้จั้งอย่างแท้จริง มิได้หลงลืมเธอดังที่เธอเข้าใจ

เมื่อเป็นดังนี้แล้ว ความอับปางของชีวิตคู่ระหว่างโจ้จั้งและ โทมลจึงเกิดขึ้นเพราะความหุนหันพลันแล่นของทางฝ่ายหญิงโดยแท้ มิใช่เกิดจากความเลวร้ายของฝ่ายชายแต่อย่างใดเลย ฉะนั้นผู้ที่ควรจะได้รับ ความสงสารเห็นใจในบทละครร้องของพรานมูรณก็คือ โทมล มิใช่โจ้จั้งดังในต้นฉบับเดิม ซึ่งนับเป็นความแตกต่างอย่างสำคัญที่สุดประการหนึ่ง

2.1.3.3 ชู้ชุกิ บทบาทและบุคลิกลักษณะของชู้ชุกิในบทละครร้องของพรานมูรณมิได้เปลี่ยนแปลงไปจากตัวละครต้นแบบในอุปรากรมากนัก ทั้งนี้ชู้ชุกิยังคงเป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญรองลงไปจากตัวละครเอกฝ่ายหญิงของเรื่องและยังคงบทบาทเป็นสาวใช้

65 เรื่องเดียวกัน

66 เรื่องเดียวกัน

คนสนิทที่ซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อนายสาวของเธออยู่เช่นเดิม รวมทั้งยังมีบทบาทตรงกับตัวละคร คอนฟีแดนท

แม้ว่าโจโจ้ซังในบทละครเรื่องของพรานบุรุษจะยังมีทั้งพ่อและแม่อยู่พร้อมหน้า แต่คนที่รู้ใจและเข้าใจเธอมากที่สุดมีเพียงชูชุกีเท่านั้น ชูชุกีเป็นสาวใช้ที่ติดตามรับใช้ใกล้ชิดโจโจ้ซังมาโดยตลอด เธอได้ติดตามไปปรนนิบัติรับใช้โจโจ้ซังในทุกหนทุกแห่ง เริ่มจากเมื่อโจโจ้ซังถูกพ่อแม่ของเธอขายไปเป็นเกอิชาในโรงเกเซ ชูชุกีก็ได้ติดตามไปอยู่เป็นเพื่อน และเมื่อโจโจ้ซังแต่งงานอยู่กับโกมล ชูชุกีก็ยังได้ติดตามไปรับใช้ จนกระทั่งในที่สุดเมื่อโจโจ้ซังตัดสินใจไปหาโกมลที่ประเทศไทย ชูชุกีก็ยังได้ร่วมเดินทางไปด้วย และด้วยความสนิทสนมที่ต่อกันนี้จึงทำให้ชูชุกีเป็นบุคคลเพียงคนเดียวที่โจโจ้ซังจะหุดคุ้ยหรือระบายความรู้สึกในใจให้รับรู้ได้ ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่างโจโจ้ซังและชูชุกีในตอนหนึ่งภายหลังจากที่โจโจ้ซังได้แต่งงานอยู่กับโกมลแล้ว

โจโจ้ซัง - ฉันคิดว่า ในโลกนี้ก็มีบ้านเราเท่านั้นที่มีความสุขที่สุด จริงนะพี่ชูชุกี

ชูชุกี - โอโจโจ้ซังคิดอย่างไร ใจฉันก็อย่างนั้น แต่ยังห่วงอยู่ว่าเขาจะให้ความสุขเราได้อีกวัน

โจโจ้ซัง - ใจเขาก็คงเหมือนกับใจเรานั้นแหละพี่ชูชุกี เราชักเขาเท่าไหน เขาก็คงรักเราเท่านั้น 67

จากบทสนทนานี้จะเห็นได้ว่าโจโจ้ซังเรียกชูชุกีว่า "พี่" ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเธอให้การยกย่องและให้เกียรติชูชุกีโดยถือเป็นเสมือนญาติมากกว่าจะเป็นสาวใช้

อย่างไรก็ตาม ชูชุกีในบทละครเรื่องและชูชุกีในอุปรากรมมีความแตกต่างที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ในบทละครเรื่องชูชุกีจะมีความรักกับนายทหารไทยผู้หนึ่งเช่นเดียวกับโจโจ้ซังนายสาวของเธอ โดยนายทหารผู้นั้นก็คือ สุนทร ซึ่งเป็นหนึ่งในบรรดานายทหารที่ได้มาเที่ยวที่โรงเกเซ แต่เมื่อโจโจ้ซังตัดสัมพันธ์กับโกมลลงแล้ว ชูชุกีก็ได้ตัดสัมพันธ์กับสุนทรตามไปด้วย ซึ่งนี่เป็นรายละเอียดที่

พรานมูรพได้เพิ่มเติมขึ้นเอง อาจสันนิษฐานได้ว่าการที่พรานมูรพเพิ่มเติมรายละเอียดส่วนนี้เข้ามาเป็นเพราะละครไทยจะนิยมให้ตัวละครประกอบมีบทบาทคู่ขนานไปกับตัวเอกของเรื่อง ดังเช่นที่นางรื่นนางโรยมีบทบาทคู่ขนานไปกับพระเพื่อนพระแพงในเรื่อง *ลิลิตพระลอ* เป็นต้น

2.1.3.4 ยามาโตรี ในทละครร้องของพรานมูรพยามาโตรีมิได้เป็นเจ้าของเช่นเดียวกับในอุปรากร หากแต่เขาเป็นเศรษฐีชาวญี่ปุ่นซึ่งมีฐานะร่ำรวย และชอบใช้ความร่ำรวยของเขาซื้อหาความสุขให้แก่ตัวเองเช่นเดียวกับเจ้าชายขะมะโตะริ

เศรษฐียามาโตรีไม่เคยมีภรรยาเป็นตัวเป็นตนมาก่อน ต่างจากตัวละครต้นแบบที่มีภรรยาแล้วหลายคน แต่เขามีพฤติกรรมชอบยุ่งเกี่ยวกับผู้หญิงมากหน้าหลายตา โดยมักจะไปหาความสุขกับหญิงเกอิชาที่โรงเกะของตาคิโกะโรอยู่เป็นเนืองนิจ ทว่าแม้เศรษฐียามาโตรีจะเจ้าชู้เสเพลสักเพียงใดก็ตาม เขาก็มีใจรักมั่นต่อโจโจ้ซังและต้องการจะแต่งงานกับเธออย่างจริงจัง จะเห็นได้ว่าเขามีได้ใช้ความร่ำรวยของเขาเป็นเครื่องล่อใจโจโจ้ซังดังเช่นที่เจ้าชายขะมะโตะริกระทำ แต่เขาพยายามที่จะเอาชนะใจเธอโดยใช้ความจริงใจของเขา ทั้งนี้เขาได้รับอาสาที่จะพาโจโจ้ซังไปตามหาสามีของเธอยังประเทศไทยเพื่อที่จะให้เธอได้รู้แน่ๆว่าสามีของเธอยังชื่อตรงต่อเธออยู่หรือไม่ ซึ่งถ้าหากสามีของโจโจ้ซังไม่ชื่อตรงต่อเธอแล้ว เขาก็พร้อมที่จะเป็นผู้ให้ความสุขกับเธอโดยไม่รังเกียจเด็ดฉันทแต่อย่างใดเลย ความจริงใจของเศรษฐียามาโตรีที่มีต่อโจโจ้ซังจะเห็นได้จากคำพูดของเขาซึ่งพูดกับเธอไว้ว่า

मैं เธอได้	เสียตัว	ทำตัวแล้ว
ฉันยังแน่น	ในรัก	สุดหักห้าม
ถ้าฟ้าเธอ	เหลวไหล	เธอใคร่ตาม
ไปสยาม	ฉันจะพา	สัญญาไว้
मैं เขายัง	คอยเธอ	เขียงเธอคอย
ก็ะพลอย	เอลอวย	อำนวยให้ 68

ความจริงใจที่เศรษฐียามาโดรีได้แสดงออกมานี้จึงทำให้โจโจ้ซึ่งให้คำมั่นสัญญากับเขาว่า เธอจะยอมแต่งงานกับเขาถ้าหากได้รับรู้ว่าสามีของเธอเปลี่ยนใจไปจากเธอแล้ว ซึ่งในที่สุดยามาโดรีก็ได้เข้าพิธีวิวาห์กับโจโจ้ซึ่งสมความปรารถนา

เห็นได้ว่าบทบาทของตัวละครตัวนี้ต่างจากตัวละครต้นแบบเป็นอย่างมาก

2.1.3.5 ตาโกโร เป็นตัวละครซึ่งได้รับแบบอย่างมาจากตัวละครโกะโระในอุปรากร ในบทละครเรื่องนี้นักเขียนได้มีอาชีพเป็นพ่อสื่อหาคู่โดยตรง แต่กระนั้นอาชีพของเขาก็มิได้แตกต่างจากอาชีพของโกะโระมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากเขาเป็นเจ้าของโรงเกะที่คอยจัดหาหญิงเกอิชามาให้บริการแก่ผู้ชายที่มาเที่ยวหาความสุขในโรงเกะของเขา

แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม ตาโกโรก็ยังมีบุคลิกลักษณะที่คล้ายคลึงกับตัวละครต้นแบบอยู่มาก นั่นคือ เขาเป็นคนที่เห็นแก่เงินและไม่มีความจริงใจ เห็นได้จากเมื่อพ่อแม่ของโจโจ้ซึ่งได้นำตัวเธอมาขายเป็นหญิงเกอิชา ตาโกโรรู้สึกยินดีมาก เพราะเกอิชาที่งดงามและบริสุทธิ์พุดพ่องอย่างโจโจ้ซึ่งยอมจะมีราคาดี ดังนั้นในทันทีทันใดที่ตัวโจโจ้ซึ่งมา ตาโกโรจึงรีบออกไปเกรคนสนิทของเขาไปแจ้งให้เศรษฐียามาโดรีซึ่งเป็นลูกค้าประจำของโรงเกะทราบ

ตาโกโร - (ภูมิใจ) เร็วที่เดียว ไปเรียนท่านเศรษฐียามาโดรีเดี๋ยวนี้ว่าชาน้อยใหม่ของข้ากำลังคอย

เกเร - ไม่เร็วไปหรือนาย? ชาน้อยยังอ่อนมาก

ตาโกโร - อ่อนนั่นแหละดี ท่านเศรษฐีชอบชาน้อย เร็วเข้าเถิด ข้ามองเห็นเงินอยู่แล้ว 69

ทั้งนี้ตาโกโรได้ให้คำมั่นสัญญากับเศรษฐียามาโดรีว่าจะเก็บโจโจ้ซึ่งไว้ให้เขา เขยชมเป็นคนแรก ครั้นต่อมาเมื่อโกลได้แสดงความจำนงว่าเขาพอใจในตัวของโจโจ้ซึ่งและยินดีที่จะจ่ายเงินค่าไถ่

ตัวเธอในราคาที่เขาโกโรต้องการ ตาโกโรจึงได้ขียนยอมปล่อยตัวโจโจ้ซึ่งให้โกมลโดยถือโอกาสเรียกค่าตัวของเธอในราคาที่สูงลิ่ว

โกมล - เป็นอันว่าท่านต้องการราคาอย่างสูงจากฉัน

ตาโกโร - ไม่ว่าใครแม้จะไม่ใช้ท่าน ถ้าฉันเห็นพอดวาก็ให้ได้ 70

การกระทำของตาโกโรดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเขาเป็นคนที่เห็นแก่เงินและไม่รักษาสัจจะ เพราะทั้งๆ ที่ได้ตกปากรับคำกับเศรษฐียามาโดริแล้ว เขาก็ยังกล้าที่จะปล่อยตัวโจโจ้ซึ่งแก่โกมลด้วยเห็นแก่เงินจำนวนมากที่จะได้รับ ยิ่งกว่านั้นภายหลังจากที่โกมลเดินทางกลับประเทศไทยแล้ว ตาโกโรกลับช่วยเศรษฐียามาโดริพุดจาเกลี้ยกล่อมโจโจ้ซึ่งให้เลิกอยู่กับโกมล

2.1.3.6 สำเนียง สนิทเสนห์ เป็นตัวละครฝ่ายหญิงซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากตัวละครเคทในอุปรากร สำเนียงเป็นหญิงสาวชาวไทยซึ่งได้หมั้นหมายกับโกมลตามความต้องการของผู้ใหญ่ โดยที่เธอรักใคร่ชอบพอกับเพื่อนสนิทของโกมลที่ชื่อว่า ปรีดา

แต่ถึงแม้สำเนียงจะเป็นเพียงคู่หมั้นของโกมล ในขณะที่เคทเป็นภรรยาของฟิงเคอร์ตัน บทบาทของสำเนียงในละครเรื่องของพรานมูรพ่ก็คล้ายคลึงกับบทบาทของเคทมาก เพราะเธอเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชีวิตคู่ของโจโจ้และโกมลต้องล่มสลายลง ทั้งนี้เมื่อโจโจ้เดินทางมาตามหาโกมลที่ประเทศไทย เธอได้พบเห็นสำเนียงอยู่เคียงข้างกับสามีของเธอ จึงเกิดความเข้าใจผิดคิดว่าทั้งสองมีความสัมพันธ์กันฉันท์ขี้สาว เธอจึงรีบเดินทางกลับประเทศญี่ปุ่นและเข้าพิธีวิวาห์กับเศรษฐียามาโดริ ทว่าในขณะเดียวกัน พรานมูรพ่ได้สร้างให้สำเนียงมีบทบาทต่างจากเคทอย่างมากตรงที่เธอรักอยู่กับชายอื่นแม้ว่าเธอจะเป็นคู่หมั้นของโกมล และเธอก็ได้พยายามหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเธอ ปรีดา และโกมล โดยตัดสินใจสารภาพความจริงให้โกมลรู้ว่าเธอมีคนรักอยู่แล้ว และขอให้เขาเห็นใจเธอ ซึ่งความพยายามของเธอก็เป็นผลสำเร็จในที่สุดตามต้นฉบับเคทจะไม่มีบทบาทเช่นนี้

แม้สำเนียงจะมีบทบาทส่วนหนึ่งที่แตกต่างไปจากบทบาทของเคทมาก แต่เธอก็ยังคงมีบุคลิกลักษณะที่คล้ายคลึงกับเคทตรงที่ว่าเธอเป็นผู้หญิงที่มีจิตใจดีงาม ทั้งนี้แม้ว่าสำเนียงจะมีได้ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกันกับเคทและไม่มีโอกาสได้เผชิญหน้ากับโจโจ้ซึ่งเลยแม้แต่น้อย กระนั้นการแสดงออกของเธอเท่าที่มีปรากฏอยู่ในบทละครสามารถทำให้มองเห็นได้ว่าเธอเป็นผู้หญิงที่มีจิตใจดีงามไม่น้อย เพราะสำเนียงเป็นผู้หญิงที่รักเดียวใจเดียว เมื่อเธอรักอยู่กับปรีดา เธอก็มั่นคงต่อเขาไม่เปลี่ยนแปลง ดังจะเห็นได้จากคำพูดของเธอที่พูดกับปรีดาว่า

อันการหมั้น	นั้นอยู่	ที่ผู้ใหญ่
แต่หัวใจ	อยู่ที่	ตัวดิฉัน
เมื่อรักเธอ	ใจเดียว	เห็นเขามุกัน
จะแบ่งสอง	ปองหมั้น	นั้นผิดไป 71

2.1.4 จาก อิทธิพลของฉากในอุปรากรเรื่องมาดามบัตเตอร์ฟลายที่ ยังคงปรากฏอยู่ในบทละครเรื่องโจโจ้ซึ่งเห็นได้ชัดว่าพราหมณ์ยืมมา คือ ฉากของเมืองนางาซากิอันเป็นสถานที่ที่เกิดเรื่องราวความรักระหว่างหญิงญี่ปุ่นและนายทหารเรือชาวไทย ในส่วนของช่วงเวลาที่เกิดเรื่องราวในบทละครเรื่องนั้น พราหมณ์ได้เปลี่ยนให้ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 7 ของไทย ทั้งนี้สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินเรื่องของฉากแต่ละฉากในบทละครเรื่องจะแตกต่างไปจากอุปรากรเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงในบางฉากเท่านั้นที่ใช้สถานที่ในการดำเนินเรื่องคล้ายคลึงกับในอุปรากร สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินเรื่องในบทละครเรื่องทั้ง 6 ฉาก ได้แก่

ฉากที่ 1	บริเวณวิหารแห่งหนึ่ง
ฉากที่ 2	ภายในโรงเกะของตาโกโร
ฉากที่ 3	สวนดอกซากุระภายในบริเวณหลังโรงเกะ
ฉากที่ 4	ภายในบ้านของโจโจ้
ฉากที่ 5	ส่วนหน้าบ้านของสำเนียง

ฉากที่ 6 สถานที่เดียวกับฉากที่ 4

สถานที่ในฉากที่ 1, ฉากที่ 2, ฉากที่ 3 และฉากที่ 5 เป็นสถานที่ซึ่งไม่ปรากฏอยู่ในอุปรากร ส่วนสถานที่ในฉากที่ 4 และฉากที่ 6 อันได้แก่บ้านของโจโจ้ซังนั้น เป็นสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินเรื่องในองก์ที่ 2 และองก์ที่ 3 ของอุปรากร ทั้งนี้สถานที่ทั้งหมดยกเว้นในฉากที่ 5 เป็นสถานที่ซึ่งอยู่ในเมืองนางาซากิ ประเทศญี่ปุ่น ส่วนสถานที่ในฉากที่ 5 เป็นสถานที่ในประเทศไทย นอกเหนือจากจะเพิ่มเติมสถานที่ในการดำเนินเรื่องเข้ามาในบทละครอีกหลายแห่งแล้ว พรานบุรุษยังได้บรรยายสภาพของสถานที่แต่ละแห่งอย่างละเอียด ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากการบรรยายรายละเอียดของสถานที่ในฉากที่ 1 ดังนี้

ฉาก ... บริเวณวิหารหลวงพ่อโต มีหุ่นหลวงพ่อโตสมาธิอยู่บนแท่นสลักลาย ภายในศาลเครื่องบูชาพร้อมมูล จัดตั้งเป็นระเบียบเรียบร้อย ห้อยไม้ร่วงพวงร้อยทุกมุมชายคา บนเพดานระหว่างเสาสี่คู่-ดุนลายมังกร ด้านหน้าศาลนั้นห้อยโคมระย้าใหญ่ จากเสาดึงเสากั้นเขตรัดด้วยลูกกรงลายทอง เว้นช่องประตู ภายในด้านหลังหุ่นหลวงพ่อโตนั้นมีดี เห็นแต่เพียงแสงพุ่งเป็นสายรุ้งสลบสี โต๊ะบูชาตั้งหน้าศาล มีแจกันกระถางรูปแบบโบราณและตัวเขียนซี, ไม้ทอดเสียงทนายนางคำพร้อม

เวลา ... ใกล้เคียงแดดเหลือง 72

หรือจากรายละเอียดในการบรรยายฉากที่ 4 ซึ่งเป็นฉากภายในบ้านของโจโจ้ซัง

ฉาก... ห้องกลางในเรือนของโจโจ้ซัง เปิดประตูเห็นสวนชากุระ มีแท่นบูชาครบครันตั้งชิดผนังด้านขวา บนแท่นบูชานั้นมีรูปปั้นบรรพบุรุษต้นตระกูลและดาบสั้นฝักคร่ำอันเป็นของเก่า ด้านซ้ายมีโต๊ะและเก้าอี้อาร์มแบบสมัย และเบาะรองเท้า เครื่องประดับห้องใช้เครื่องญี่ปุ่นล้วน

(เป็นเรือนหอซึ่งโงมลจัดหาในขณะที่พักอยู่ญี่ปุ่น)

เวลา ... เห็นอากาศโปร่ง 73

การบรรยายสภาพของสถานที่อย่างละเอียดเช่นนี้เป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏอยู่ในอุปรากรเรื่อง *มาตาม บัตเตอร์ฟลาย* แต่อย่างใด

วรรณกรรมไทยที่แปลมาจากเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* โดยตรง

1. บทละครเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* สำนวนแปลของดุष्ณิมาลา

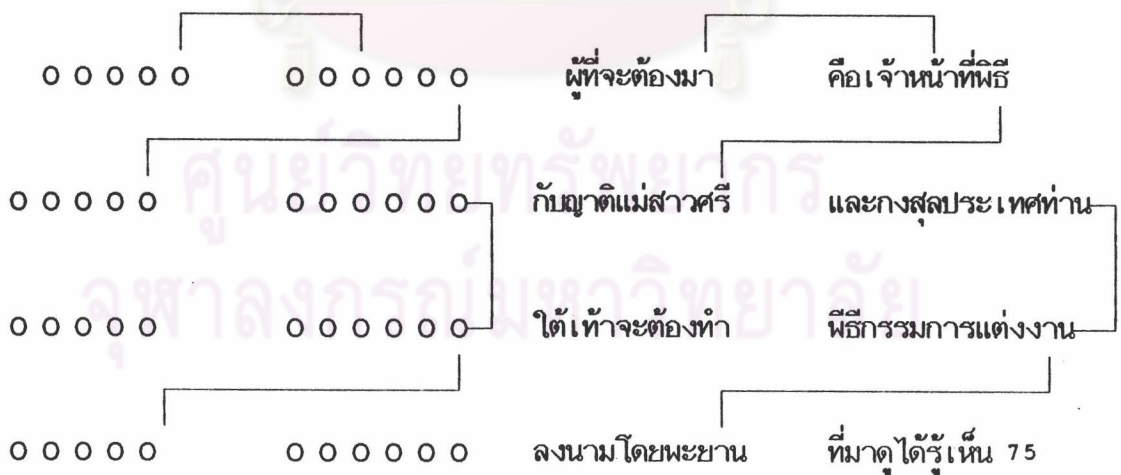
บทละครเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* สำนวนแปลของดุष्ณิมาลา เป็นบทละครแปลภาษาไทยซึ่งดุष्ณิมาลาได้แปลมาจากอุปรากรเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* แต่ทั้งนี้ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าดุष्ณิมาลาแปลอุปรากรเรื่องนี้มาจากฉบับภาษาไทย และแปลเสร็จสมบูรณ์เมื่อใด ด้วยมีข้อมูลปรากฏอยู่แต่เพียงว่า บทละครแปลเรื่องนี้ได้รับการจัดแสดงเป็นครั้งแรกโดยทางโรงเรียนสตรีวัดไผ่ท่าย้ายพ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ขออนุญาตผู้แปลนำไปจัดแสดงเป็นละครพูดไม่มีดนตรีประกอบ อีกทั้งยังได้ขออนุญาตพิมพ์ขึ้นจำหน่ายเป็นรายได้ของทางโรงเรียนด้วย ครั้นมาถึงเมื่อปี พ.ศ. 2505 กรมศิลปากรได้ขออนุญาตผู้แปลนำออกแสดงทางวิทยุกระจายเสียงประกอบการบรรเลงดุริยางค์สากลวงใหญ่ของกรมศิลปากร และไม่นานต่อมาทางผู้แปลได้จัดแสดงละครเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* ทางวิทยุโทรทัศน์เป็นการกุศลโดยใช้แผ่นเสียงประกอบการแสดง ในปีเดียวกันนั้นผู้แปลได้จัดแสดงละครเรื่องนี้เป็นละครเวทีโดยได้ติดต่อขอให้กรมศิลปากรจัดวงดุริยางค์สากลมาบรรเลงเพลงประกอบ และในการแสดงครั้งนั้นผู้แปลยังได้กราบบังคมทูลขอพระมหากษัตริย์เชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรอีกด้วย 74

73 เรื่องเดียวกัน

74 ดุष्ณิมาลา, "คำนำ," ใน *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* (พระนคร: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างขายยาตราณกุง (แม่เลื่อน), 2506), หน้า ข.

ดุษฎีมาลาได้แปลอุปรากรเรื่อง *มาตามัต์เตอร์ฟลาย* เป็นบทละครภาษาไทยโดยใช้วิธีการถอดความตามตัวอักษรและคงเนื้อความของต้นฉบับเอาไว้เกือบทั้งหมด ทั้งนี้แม้จะสามารถทราบได้อย่างแน่ชัดว่าต้นฉบับที่ดุษฎีมาลานำมาใช้แปลนั้นเป็นต้นฉบับดั้งเดิมภาษาอิตาเลียน หรือภาษาอื่นใด แต่เมื่อเปรียบเทียบกับอุปรากรฉบับแปลภาษาอังกฤษซึ่งถอดความมาจากต้นฉบับภาษาอิตาเลียนที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัยแล้วพบว่า บทละครแปลของดุษฎีมาลา มีเนื้อความใกล้เคียงกับต้นฉบับของปุษชินีอยู่มาก จึงสันนิษฐานได้ว่า หากต้นฉบับที่ดุษฎีมาลานำมาใช้แปลมิได้เป็นต้นฉบับภาษาอิตาเลียนโดยตรง ก็จะต้องเป็นต้นฉบับที่ถอดความได้ใกล้เคียงกับต้นฉบับดั้งเดิมโดยมิได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขเนื้อความให้ผิดเพี้ยนไปจากเดิมมากนัก

อย่างไรก็ตาม บทละครของดุษฎีมาลา ยังคงแบ่งการดำเนินเรื่องออกเป็นสององก์โดยแบ่งองก์ที่ 2 ออกเป็นสองส่วนตามแบบอย่างการแบ่งองก์ภายหลังจากที่ปุษชินีได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของอุปรากร และแบ่งการดำเนินเรื่องในองก์ที่ 2 ของอุปรากรซึ่งใช้ระยะเวลาในการแสดงค่อนข้างยาวนานออกเป็นสองส่วนเพื่อให้มีช่วงเวลาหยุดพักการแสดงบ้าง ในส่วนของการแปลอุปรากรเรื่อง *มาตามัต์เตอร์ฟลาย* เป็นภาษาไทยนั้น ดุษฎีมาลาได้กระทำโดยแปลเรื่องราวในอุปรากรเป็นร้อยกรองในรูปแบบของกาพย์ยานี 11 ซึ่งมีผังสัมผัสดังนี้

75 จาโคโม ปุษชินี, *มาตามัต์เตอร์ฟลาย*, แปลโดย ดุษฎีมาลา (พระนคร: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างขายยาตราณกยง (แม่เลื่อน), 2506), หน้า 4.

เมื่อนำเนื้อความบางส่วนในบทแปลของดุษฎีมาลามามาเปรียบเทียบกับเนื้อความของอุปรากรฉบับภาษาอังกฤษซึ่งแปลจากต้นฉบับภาษาอิตาเลียนแล้วจะเห็นว่า ผู้แปลเก็บความจากต้นฉบับไว้ได้เป็นส่วนใหญ่ แต่เนื่องจากผู้แปลเลือกใช้กาพย์ยานี 11 เป็นฉันทลักษณ์ในการถ่ายทอดบทประพันธ์ จึงต้องใช้ความอดทนและวิริยะที่ต้องถอดความออกมาเป็นร้อยกรองอีกชั้นหนึ่ง ดังตัวอย่างเช่น

บทแปลในองก์ที่ 1

บัตเตอร์ฟลาย

ใครเลยจ้กรับว่า	อนาถาทั้งชายหญิง
ต่างร่ำคำเพราะพริ้ง	เพียรประวิงว่าร่ำรวย
แต่เป็นสัจยวาที	ดิฉันมีทรัพย์หีบฉวย
เมื่อครั้งโชคยังช่วย	แต่ครั้นคราวพายุจัด
ไม้ใหญ่ก็ไม่อาจ	ทานอำนาจพายุพัด
ดิฉันจึงเซซัด	มาเป็นนางร้องรำดี
อยู่ตามภัตตาคาร	เพื่อทำงานเลี้ยงชีวิ
ความจริงเป็นดังนี้	เพื่อนจำไปตรับรองฉัน 76

เนื้อความของฉบับแปลภาษาอังกฤษมีว่า

Butterfly: No one ever admits to having been born poor; there's no vagabond, to hear him tell it, who isn't of noble lineage. And yet I was acquainted with riches. But the whirlwind over turns the stoutest oaks ... and we served as geishas to keep ourselves alive. (To her friend:) True? 77

76 เรื่องเดียวกัน, หน้า 12-13.

77 Giacomo Puccini, *Madama Butterfly*, trans. Stanley Appelbaum. (New York: Dover, 1983), p.14.

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ดุษฎีมาลาสามารถเก็บเนื้อความได้ตรงตามต้นฉบับเกือบทั้งหมด แต่ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าในการแปลชื่อเฉพาะคือคำว่า "oaks" และคำว่า "geishas" นั้น ดุษฎีมาลาได้ถ่ายทอดเป็นภาษาไทยโดยไม่ใช้คำทับศัพท์ว่า "ต้นโอ๊ค" หรือ "เกอิชา" แต่กลับใช้คำว่า "ไม้ใหญ่" และ "นางร้องรำ" ซึ่งการใช้คำดังกล่าวอาจทำให้ความหมายของคำไม่ชัดเจนตรงตามต้นฉบับอยู่บ้าง ทว่าก็มิได้ทำให้เนื้อความสำคัญต้องเสียไปแต่อย่างใด

บทแปลในองก์ที่ 2 ส่วนที่ 1

บัตเตอร์ฟลาย

วันหนึ่งอากาศดี	เราสองศรีจะเห็นวัน
ลอยเหนือทะเลอัน	จดขอบฟ้าสุดแสนไกล
แล้วเราจะเห็นเรือ	รบลำขาวพราวเพริชวา
แล่นสู่ท่าเรือใหญ่	พลางยิงปืนเป็นสัญญาณ 78

เนื้อความในฉบับแปลภาษาอังกฤษมีว่า

Butterfly: One fine day, we will see a wisp of smoke rising at the furthest edge of the sea. And then the ship will appear. Then the white ship will enter the harbor and fire its gun in salute. 79

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ดุษฎีมาลาสามารถเก็บเนื้อความได้ตรงตามต้นฉบับทั้งหมดแทบจะประโยคต่อประโยค หรือในอีกตอนหนึ่ง

78 จาโคโม ปุซซินี, มาดามบัตเตอร์ฟลาย, แปลโดย ดุษฎีมาลา, หน้า 35.

79 Giacomo Puccini, *Madama Butterfly*, p.39.

บัตเตอร์ฟลาย

ฟ้าตีฉันทัญญา	จะกลับมาฤดูร้อน
เมื่อกรอบินอก	สีเดงนั้นมันซุ่มน
ทำรังกันว่าวุ่น	นี่มันทำสามครั้งแล้ว
แต่ตีฉันทคิดว่า	อเมริกาอันเพริศแพรว
รอกบินทำรังแล้ว	กว่าจะทำอีกคงนาน 80

เนื้อความในฉบับแปลภาษาอังกฤษมีว่า

Butterfly: My husband promised me he would return in the blessed season when the robin makes its nest again. Here it has remade it a good three times but maybe over there it's accustomed to nest less often. 81

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ดุษฎีมาลาสามารถคงเนื้อความหลักของต้นฉบับไว้ได้อย่างครบถ้วน แม้ว่าเนื้อความในบรรทัดสุดท้ายของตัวอย่างที่ยกมานั้นจะไม่ตรงกับต้นฉบับเสียทีเดียว แต่ความหมายหลักของเนื้อความโดยรวมก็มิได้ผิดเพี้ยนไปแต่อย่างใด นอกจากนี้ดุษฎีมาลายังได้เสริมความให้ชัดเจนขึ้นสำหรับผู้อ่านชาวไทยซึ่งอาจไม่รู้จักนกโรบิน โดยแปลขยายความให้ทราบว่านกโรบินเป็นนกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือมีหน้าอกสีแดง

บทแปลในองก์ที่ 2 ส่วนที่ 2

ฟังเคอรตัน

ไอ้กลิ่นบุปผาพวง

แสนหนักหน่วงฤดูตาย

ราวฤทธิ์ยาพิษร้าย

ร้ายระบมตรมตรอมใจ

80 จาโคโม ปุซซินี, *มาดามบัตเตอร์ฟลาย*, แปลโดย ดุษฎีมาลา, หน้า 39.

81 Giacomo Puccini, *Madama Butterfly*, p.42.

ไม่มีใดเปลี่ยนแปลง
ครึ่งหนึ่งแสนสุขใจ

ทุกห้องแห่งแหล่งพิศมัย
ครั้งนี้ใช้รัศมีระบม 82

เนื้อความในฉบับแปลภาษาอังกฤษมีว่า

Pinkerton: Oh, the bitter fragrance of these flowers ... is like
poison to my heart. The room in which we loved is unchanged ...
But there is a deathly chill in it." 83

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ดุษฎีมาลาแปลเนื้อความได้ตรงตามต้นฉบับเกือบทั้งหมด ยกเว้นในบรรทัดสุดท้ายเท่านั้นที่แปลความหมายได้ไม่ตรงตามต้นฉบับนัก ทว่าเนื้อความโดยรวมก็มิได้ผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับแต่ประการใด

ตัวอย่างที่ยกมาเปรียบเทียบกับต้นทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า ดุษฎีมาลาสามารถแปลเนื้อความของอุปรากรโดยเก็บความสำคัญไว้ได้เกือบทั้งหมด ฉะนั้นบทแปลของดุษฎีมาลาจึงมีความหมายใกล้เคียงกับเนื้อความในต้นฉบับดั้งเดิมของบุชชินีอยู่มาก

2. บทละครเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย สำนวนแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์

บทละครเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย สำนวนแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ เป็นบทละครแปลภาษาไทยซึ่งแปลมาจากอุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายฉบับแปลภาษาฝรั่งเศสโดย ปอล แฟร์ริเยร์ (Paul Ferrier) บทละครแปลเรื่องนี้ได้แปลเสร็จสมบูรณ์เมื่อปี พ.ศ. 2534 และจัดพิมพ์เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2535

ลัดดา วงศ์สายัณห์ ได้กล่าวถึงความเป็นมาในการแปลอุปรากรเรื่องมาตามบัตเตอร์

82 จาโคโม บุชชินี, มาตามบัตเตอร์ฟลาย, แปลโดย ดุษฎีมาลา, หน้า 64.

83 Giacomo Puccini, *Madama Butterfly*, p.64.

กลายเป็นภาษาไทยว่า หลังจากที่มีโอกาสได้ชมการแสดงอุปรากร เรื่องนี้เป็นครั้งแรกที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศสแล้ว ก็ยังเกิดความรู้สึกชื่นชมและซาบซึ้งใจในเนื้อเรื่องและเพลงอันไพเราะ ของปุซซินีคีตกวีชาวอิตาเลียนเป็นอย่างมาก ด้วยความชื่นชมและซาบซึ้งใจนี้ จึงได้แปลอุปรากร เรื่องนี้เป็นภาษาไทยในรูปคำประพันธ์และจัดพิมพ์คู่กัน ไปกับต้นฉบับภาษาฝรั่งเศส 84

บทละครเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* จำนวนแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ แบ่งการดำเนิน เรื่องออกเป็นสามองก์ตามการแบ่งองก์ในสมัยปัจจุบัน แต่ทั้งนี้ในแต่ละองก์จะแบ่งย่อยออกเป็น จากตามต้นฉบับภาษาฝรั่งเศส โดยองก์ที่ 1 และองก์ที่ 2 แบ่งออกเป็น 6 ฉาก ส่วนองก์ที่ 3 แบ่งออกเป็น 5 ฉาก เนื้อความของบทละครเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* จำนวนแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ จะผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับเดิมของปุซซินีมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแปลของ ดุษฎีมาลา ทั้งนี้เนื่องจากอุปรากรฉบับแปลภาษาฝรั่งเศสซึ่งใช้เป็นต้นฉบับในการแปลนั้นได้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางส่วนให้แตกต่างไปจากต้นฉบับเดิม โดยความแตกต่างดังกล่าวจะมีมากที่สุด ในตอนจบของเรื่อง

ในการแปลอุปรากรเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* เป็นภาษาไทยนี้ ลัดดา วงศ์สายัณห์ ได้ใช้วิธีการเดียวกันกับดุษฎีมาลา นั่นคือ วิธีการถอดความตามตัวอักษรและคงเนื้อความของต้นฉบับ ไว้เกือบทั้งหมด ในการนี้ ลัดดา วงศ์สายัณห์ ได้แปลอุปรากรเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* เป็นร้อย กรองเช่นเดียวกัน ทว่าเป็นรูปแบบของกลอนที่ไม่เคร่งครัดทางฉันทลักษณ์ดัง เช่นกลอนตามแบบ แผนแต่เดิม ซึ่งเมื่อนำบทแปลทั้งหมดมาเทียบเคียงกับต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสจะเห็นว่ามีความ ใกล้เคียงกันมาก ดังตัวอย่างเช่น

บทแปลในองก์ที่ 1 ฉากที่ 3

บัตเตอร์ฟลาย: ทูทซ์ของเราหนักนักปิดบังไว้ดี

ทูกซ์แสนทวิ ทูกซ์ที่น่าละอาย

84 ลัดดา วงศ์สายัณห์, "คำนำ," ใน *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ประชาชน, 2535)

ตระกูลเราเคยมีชื่อยิ่งใหญ่
 ฉันทเคยได้เห็น
 ทรัพย์สินศฤงคารมากมาย
 แต่พายุเคราะห์กรรมพัดพันททำลาย
 ดั่งพฤษชาใหญ่ล้มตายตามสายลม
 เพื่อยังชีพไว้ จึงต้องยอมทน
 เป็นเกอิชาฝึกฝน ทำตัวให้สม
 (หันไปพูดกับเพื่อน)
 จริงไหมเพื่อนรัก ขอได้ช่วยชม 85

เนื้อความในฉบับแปลภาษาฝรั่งเศสมีว่า

Butterfly: On cache sa détresse assez communément
 Le plus misérable, le plus rustre
 Se dit de sang illustre.
 J'ai cependant
 Connu la richesse!
 Mais le vent qui se déchaîne
 Abat le plus grand chêne!
 Il a fallu pour vivre,
 Être un temps Geisha.
 (A ses amies)
 C'est vrai? *

85 จาโคโม ปุซซินี, มาตามบัตเตอร์ฟลาย, แปลโดย ลัดดา วงศ์สายัณห์, หน้า 13.

* อ้างจากมาตามบัตเตอร์ฟลายฉบับแปลภาษาฝรั่งเศสโดย ปอล แฟร์รีเยร์ ซึ่งจัดพิมพ์ควบคู่กับบทแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ ในหน้า 13.

เมื่อเปรียบเทียบกับบทแปลของดุษฎีมาลาและบทแปลฉบับภาษาอังกฤษจะเห็นได้ว่า บทแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ ในส่วนนี้มีรายละเอียดที่ค่อนข้างจะแตกต่างออกไปในช่วงต้นๆ หากแต่เนื้อความหลักยังคงเหมือนกัน ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ลัดดา วงศ์สายัณห์ จะไม่แปลคำว่า "le chêne" โดยใช้คำว่า "ต้นโอ๊ค" แต่จะใช้คำว่า "พญาขนาดใหญ่" ซึ่งคล้ายคลึงกับดุษฎีมาลา ซึ่งใช้คำว่า "ไม้ใหญ่" แต่สำหรับคำว่า "Geisha" นั้น จะแปลโดยใช้คำทับศัพท์ตามต้นฉบับว่า "เกอิชา"

บทแปลในองก์ที่ 2 จากที่ 1

บัตเตอร์ฟลาย: ฟังนะ วันใดวันหนึ่ง ทะเลสงบ

ควันขาวลอยตลบ

ท้องฟ้ากว้างใหญ่

ดูชิ้นนั้นเนาะ เรื่องามอำไพ

เรื่อนั้นลำใหญ่จอดคอยเวลา

เรือลอยลามาแล้วในอ่าวนี

ฟังซี แล้วจงมองไปข้างหน้า

ฟังซีฟัง เสียงปืนใหญ่ดังมา 86

เนื้อความในฉบับแปลภาษาฝรั่งเศสมีว่า

Butterfly: Ecoute! ... Sur la mer calmée,

Un jour, une fumée

Montera comme un blanc panache!

Et c'est un beau navire,

qui, faisant relâche,

Entre dans la rade!

86 จาโคโม ปุซซินี, มาตามบัตเตอร์ฟลาย, แปลโดย ลัดดา วงศ์สายัณห์, หน้า

Entends sa canonnade!

Ecoute et regarde! *

เมื่อเปรียบเทียบกับบทแปลของดุซงกีมีลาและบทแปลฉบับภาษาอังกฤษจะเห็นได้ว่า บทแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ ในส่วนนี้มีรายละเอียดที่แตกต่างไปเล็กน้อยตามรายละเอียดที่เปลี่ยนแปลงไปตามต้นฉบับภาษาฝรั่งเศส กล่าวคือ ในฉบับแปลภาษาฝรั่งเศสนั้นมิได้กล่าวหาว่าเรือของฟิงเคอร์ตันมีสีขาวแต่อย่างใด

หรือในฉากที่ 2

บัตเตอร์ฟลาย: สามิข้าได้สัญญาไว้ว่า
 เธอจะกลับมาเมื่อถึงฤดูนี้
 ขามกระจาบคอแดง
 ทำรังอีกที
 ข้าเห็นนกที่นั้สร้างแล้วสามครา
 ข้าจึงคิดว่าในบ้านเมืองท่าน
 นกมันคงต่างพันธุ์ต่างภาษา 87

เนื้อความในฉบับแปลภาษาฝรั่งเศสมีว่า

Butterfly: Mon marie m'a promis
 De revenir à la saison bénie
 Où font leurs nids
 Les gorges-rouges!
 J'ai vu trois fois déjà nicher les nôtres!

* อ้างจาก *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* ฉบับแปลภาษาฝรั่งเศสโดย ปอล แฟร์รีเยร์ ซึ่งจัดพิมพ์ควบคู่กับบทแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ ในหน้า 34-35.

87 จาโตโม ปุซซินี, *มาตามบัตเตอร์ฟลาย*, แปลโดย ลัดดา วงศ์สายัณห์, หน้า 38.

Mais peut-être en vos pays,
Les oisesux sont tout autres? *

เมื่อเปรียบเทียบกับบทแปลของดุษฎีมาลาและบทแปลฉบับภาษาอังกฤษจะเห็นได้ว่า บทแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ ในส่วนนี้จะมีรายละเอียดที่แตกต่างไปตรงบรรทัดสุดท้าย และเป็นที่น่าสนใจที่ว่า ลัดดา วงศ์สายัณห์ จะแปลคำว่า "Les gorges-rouges" ในภาษาฝรั่งเศสว่า "กระຈาบคอดแดง" ในขณะที่ดุษฎีมาลาจะใช้คำทับศัพท์ว่า "นกรอบิน"

บทแปลในองก์ที่ 3 จากที่ 2

ฟังเคอรตัน: ไอ้อนิจจา หอมกลิ่นบุปผาละมุนละไม
ของเหล่าดอกไม้ที่เธอเลือกหา
สำหรับดวงใจฉันนะกานดา
กลายเป็นพิษยาฆ่าได้วายปราณ
ตัวฉันกลับมาเยี่ยมบ้านนี้ใหม่
บ้านที่เคยให้ความสุขเกษมสำนัด
กลับได้เห็นความเขือกเขินที่ปาน
หลุมศพในสุสานแสนเศร้าใจ 88

เนื้อความในฉบับแปลภาษาฝรั่งเศสมีว่า

Pinkerton: Helas! la senteur fragile
De ces fleurs-là,
pour mon coeur,

* อ้างจากมาตามบัตเตอร์ฟลายฉบับแปลภาษาฝรั่งเศสโดย ปอล แฟร์รีเยร์ ซึ่งจัดพิมพ์ควบคู่กับบทแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ ในหน้า 38.

88 จาโคโม ปุซซินี, มาตามบัตเตอร์ฟลาย, แปลโดย ลัดดา วงศ์สายัณห์, หน้า 58-59.

Est un poison! ...
 Je retrouve l'asile
 De mon bonheur!
 Un froid
 de tombe s'est fait! *

เมื่อเปรียบเทียบกับบทแปลของดุษฎีมาลาและบทแปลฉบับภาษาอังกฤษจะเห็นได้ว่า บทแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ ในช่วงท้ายจะมีเนื้อความตรงกับฉบับแปลภาษาอังกฤษมากกว่าบทแปลของดุษฎีมาลา และในขณะที่เดียวกันบทแปลส่วนนี้จะมีรายละเอียดที่เพิ่มเติมเข้ามาจากฉบับแปลภาษาอังกฤษมากกว่าบทแปลของดุษฎีมาลาด้วย

ในส่วนของรายละเอียดในตอนจบของเรื่องซึ่งได้รับการเปลี่ยนแปลงไปมากที่สุดนั้นจะเริ่มต้นตั้งแต่เหตุการณ์ภายหลังจากที่โจโจซึ่งได้พุดจาสั่งเสียลูกชายของเธอ ทั้งนี้ในต้นฉบับดั้งเดิมของบุชชินีได้บรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อจากนี้ไว้ว่า

She seats him on a stool, gives him an American flag and a doll, and blindfolds him. Then she picks up the knife and goes behind the screen on which she had dropped the white veil that covers the knife. The falling of the knife is heard and the veil is pulled down behind the screen. Butterfly emerges with the veil tied around her neck, gropes her way toward the baby and hugs him once more before she falls to the ground.

Pinkerton (from outside, approaching): Butterfly! Butterfly!

* อ้างจากมาตามัตเตออร์ฟหลายฉบับแปลภาษาฝรั่งเศสโดย ปอล แฟร์รีเยร์ ซึ่งจัดพิมพ์ควบคู่กับบทแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ ในหน้า 58-59.

Butterfly!

Pinkerton and Sharpless dash in. Butterfly points to the baby and dies. Pinkerton kneels. Sharpless, sobbing, picks up the baby and kisses him. 89

หากแต่ในฉบับแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ นั้น เหตุการณ์ในช่วงนี้เปลี่ยนไปเป็นว่า ภายหลังจากที่ โจโจซังได้หลุดจาสิ่งเสี้ยมลูกชายของเธอแล้ว เธอก็ได้ปล่อยให้เขาลงไปเล่นในสวน จากนั้นจึงได้กระทำการปลิดชีพตัวเอง ระหว่างนั้นหญิงเคอร์ตันก็มาถึงและได้ส่งเสียงร้องเรียกโจโจซังอยู่ข้างนอก โจโจซังจึงพยายามกระเสือกกระสนออกมาจากฉากกันเพื่อที่จะมาเปิดประตูรับเขา ทว่ายังมีทันจะถึงประตู เธอก็ล้มลงสิ้นใจเสียก่อน ในฉบับภาษาฝรั่งเศสได้บรรยายเหตุการณ์ตอนนี้ไว้ว่า

(Elle a ouvert le shosi et mis l'enfant dans le jardin. Un rayon de clarté a pénétré dans la chambre. Elle referme. L'obscurité. Elle ramasse le couteau et passe derrière le paravent. Peu après, on entend le couteau tomber et le voile est tiré derrière le paravent.)

La voix de Pinkerton, au dehors:-

Butterfly!... Butterfly!... Butterfly!...

(Elle paraît, chancelante, et fait quelques pas vers la porte, comme voulant ouvrir et tombe morte.) *

และลัดดา วงศ์สายัณห์ ได้แปลเนื้อความตอนนี้เป็นภาษาไทยว่า

89 Giacomo Puccini, *Madama Butterfly*, p.71.

* อ้างจาก *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* ฉบับแปลภาษาฝรั่งเศสโดย ปอล แฟร์รีเยร์ ซึ่งจัดพิมพ์ควบคู่กับบทแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ ในหน้า 67.

(เธอเปิดม่านมู่ลี่ขึ้นและปล่อยให้ลูกลงไปในสวน ขณะนั้น แสงสว่างลอดเข้ามาถึงห้องนอน เธอปิดม่านอีกครั้งหนึ่ง ความมืดกลับครอบคลุมห้อง เธอหยิบมิดขึ้นมาแล้วเดินไปหลังฉากกั้นห้อง อีกสักครู่มีเสียงมิดตกกระทบพื้น และผ้าคลุมที่พาดไว้ก็ร่วงหล่นไปหลังฉากกั้นนั้น)

เสียงฟังเคอร์ตันจากภายนอก :-

บัตเตอร์ฟลายจำ ... บัตเตอร์ฟลาย ... บัตเตอร์ฟลาย

(บัตเตอร์ฟลายเดินออกมา ร่างชวนเซ เดินต่อได้สองสามก้าว ตรงมายังประตู คล้ายกับพยายามจะเปิด แล้วล้มลงสิ้นใจ) 90

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมดจะเห็นว่า ลัดดา วงศ์สายัณห์ สามารถแปลเนื้อความของอุปรากรโดยเก็บความตามต้นฉบับไว้ได้เกือบทั้งหมดเช่นเดียวกับคชภูมิมาลา แต่เนื่องจากต้นฉบับที่นำมาแปลเป็นต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสที่ได้รับการปรับเปลี่ยนรายละเอียดให้แตกต่างไปจากต้นฉบับดั้งเดิมของปุษินี ฉะนั้นทละครเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* สำนวนแปลของลัดดา วงศ์สายัณห์ จึงมีเนื้อความที่แตกต่างจากต้นฉบับปุษินีมากกว่าสำนวนแปลของคชภูมิมาลาอยู่เล็กน้อย

การศึกษาอิทธิพลของเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* ที่มีต่อวรรณกรรมไทยดังที่ได้วิเคราะห์มาทั้งหมดจะเห็นว่า เรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อวรรณกรรมไทยหลายเรื่องหลายยุคสมัย และหลายลักษณะ ซึ่งถ้าเป็นไปตามข้อสันนิษฐานของ ม.ล.ปิ่น มาลากุล นวนิยายขนาดสั้นเรื่อง *ไอ ฮาน่า ชัง* จะนับเป็นวรรณกรรมไทยเรื่องแรกซึ่งได้รับอิทธิพลจากเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* ในขณะที่ทละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* นั้น ถือเป็นวรรณกรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลจากเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* ซึ่งเป็นที่รู้จักของคนไทยเป็นเรื่องแรก นอกจากนี้ยังจะเห็นได้ว่าวรรณกรรมไทยซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากเรื่อง *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* นั้น ส่วนใหญ่จะได้รับอิทธิพลมาจาก *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* ฉบับอุปรากรแทบทั้งสิ้น จะมีก็แต่เพียงนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง *ไอ ฮาน่า ชัง* เท่านั้นที่สันนิษฐานว่าน่าจะได้รับอิทธิพลมาจาก *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* ฉบับทละคร ที่เป็นเช่นนั้นน่าจะเป็นเพราะ *มาตามบัตเตอร์ฟลาย* ฉบับอื่นๆ มิได้เป็นที่รู้จักแพร่หลายเท่ากับฉบับอุปรากร

วรรณกรรมไทยซึ่งได้ศึกษามาทั้งหมดนี้ นอกจากจะสามารถแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ
 ของเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายที่มีต่อวรรณกรรมไทยแล้ว ยังสามารถยืนยันให้เห็นถึงความเป็น
 สากลของเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ทั้งนี้เพราะไม่เพียงแต่ในโลกตะวันตก
 ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดเดิมของเรื่องเท่านั้นที่ได้มีการนำเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายมาดัดแปลงและ
 นำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างกันถึงสองครั้ง ทว่าแม้แต่ในประเทศไทยซึ่งมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ
 กับแหล่งกำเนิดของเรื่องเลยก็ยังมีผู้นำเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายมาถ่ายทอดเป็นวรรณกรรม
 ไทยในลักษณะต่างๆ รวมถึงนำเรื่องในสามยุคสมัยด้วยกัน การที่วรรณกรรมเรื่องหนึ่งได้รับความ
 สนใจถูกนำมาสร้างสรรค์ใหม่ครั้งแล้วครั้งเล่าเช่นนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมชิ้นนั้นจะต้อง
 มีลักษณะพิเศษที่ต้องกับรสนิยมของผู้คนทุกยุคทุกสมัย ทุกชาติทุกภาษา เรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย
 ก็เป็นวรรณกรรมเรื่องหนึ่งที่มีลักษณะดังกล่าวอยู่ เนื่องจากเนื้อหาของเรื่องเป็นเรื่องราวความ
 รักระหว่างผู้หญิงญี่ปุ่นและผู้ชายอเมริกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นเรื่องราวความรักของคน
 ต่างชาติต่างภาษา ซึ่งเรื่องเช่นนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ในทุกยุคทุกสมัย และเกิดได้กับคนทุกชาติ
 ทุกภาษา ฉะนั้นเนื้อหาของเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายจึงมีความเป็นสากลและไม่ล้าสมัย อย่างไรก็ตาม
 ในปัจจุบันเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลายและวรรณกรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลจากเรื่องนี้จะเป็นที่
 รู้จักแพร่หลายเฉพาะเรื่องที่เขียนขึ้นเพื่อใช้สำหรับแสดงเท่านั้น ซึ่งจะได้ศึกษาวรรณกรรมเหล่านี้
 ในฐานะที่เป็นวรรณกรรมการแสดงในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย